

แนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทองตาม
แนวคิดกิจการเพื่อสังคม

GUIDELINES FOR LEARNING CENTER OF LAKORN CHA-TREE IN WISET CHAI CHAN
DISTRICT ANGTHONG PROVINCE THROUGH SOCIAL ENTERPRISE CONCEPT

ประภาวิญญากรณ์ คุณจันทร์มี

บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

GUIDELINES FOR LEARNING CENTER OF LAKORN CHA-TREE IN WISET
CHAI CHAN DISTRICT ANGTHONG PROVINCE THROUGH SOCIAL
ENTERPRISE CONCEPT

A Thesis Submitted in partial Fulfillment of Requirements
for MASTER OF EDUCATION (Educational Administration & Management)

Faculty of Education Srinakharinwirot University

2018

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

แนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทองตาม

แนวคิดกิจการเพื่อสังคม

ของ

ประภาวิญญากรณ์ คุณจันทร์มี

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

ที่ปรึกษาหลัก

ประธาน

(อาจารย์ ดร.สุมนิตย์ เกิดหนูวงศ์)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญชัช วิภาติภูมิ

ประเทศ)

กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ชไมพร ดิสถาพร)

ชื่อเรื่อง	แนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทองตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม
ผู้วิจัย	ประภาวิภากรณ์ คุณจันทร์มี
ปริญญา	การศึกษามหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2561
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร. สุมลนิตย์ เกิดหนูวงศ์

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพ และปัญหาของคณะละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง 2) เพื่อนำเสนอแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม กลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกในชุมชน จำนวน 968 คน เจ้าของคณะละคร 6 คน และผู้นำชุมชน 4 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามความคิดเห็น แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินร่างแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตามลักษณะกิจการเพื่อสังคม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อนำเสนอแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม ผลการวิจัย พบว่า 1) ความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชนเกี่ยวกับความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชนที่มีต่อละครชาตรีในชุมชน และการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนทั้งหมด มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = 3.84, S.D. = 0.87) 2) ผลจากการวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า แนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม ควรประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านอาคารสถานที่ ควรอยู่ในที่ที่คนในชุมชนไปมาสะดวก (2) ด้านคณะกรรมการ มีความรู้และสนใจละครชาตรีหรือศิลปวัฒนธรรมของไทย (3) ด้านครูประจำศูนย์การเรียนรู้ มีความรู้และสนใจละครชาตรีหรือศิลปวัฒนธรรมของไทย (4) ด้านสื่อและอุปกรณ์ ควรเป็นสื่อการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย เหมาะสมกับทุกช่วงวัยของการเรียนรู้ (5) ข้อมูลทั่วไป ควรมีข้อมูลความเป็นมาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ (6) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ละครชาตรี ควรมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย และสามารถส่งเสริมสนับสนุนในการทำกิจกรรมเพื่อสร้างรายได้ (7) ด้านการบริหารจัดการ คนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ (8) งบประมาณ คนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการจัดหางบประมาณ และควรได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ

คำสำคัญ : ศูนย์การเรียนรู้, ละครชาตรี, กิจการเพื่อสังคม

Title	GUIDELINES FOR LEARNING CENTER OF LAKORN CHA-TREE IN WISET CHAI CHAN DISTRICT ANGTHONG PROVINCE THROUGH SOCIAL ENTERPRISE CONCEPT
Author	PRAPAVINYAKON KUNCHANMEE
Degree	MASTER OF EDUCATION
Academic Year	2018
Thesis Advisor	Sumolnit Kerdnoonwong , Ph.D.

The purposes of this study were (1) to study the environment and problems of Lakorn Cha-Tree in the Wiset-Chai-Chan district of Angthong province; (2) to present guidelines for the Learning Center of Lakorn Cha-Tree, in Wiset-Chai-Chan districts of Angthong province according to the concept of social enterprise. A sample of nine hundred and sixty eight members, according to the Krejcie and Morgan table with a 95% confidence level for questionnaires, six Lakorn Cha-Tree theatre owners and four community leaders for interviews. The instruments included a questionnaire and structured interview that constructed by the researcher. The data was analyzed using percentage, mean, standard deviation and a content analyzed interview form from Lakorn Cha-Tree theatre troupe owner and community leaders for presenting the guidelines for learning center of Lakorn Cha-Tree, according to the concept of social enterprise. The results of the research were as follows: (1) The opinions of the members were at a high level overall (Mean = 3.84, S.D. = 0.87); (2) the results of analyzed content found that the Guidelines for Learning Center at Lakorn Cha-Tree in Wiset-Chai-Chan districts's Angthong province through social enterprise concept should be consist of eight elements, as follows (1) the location of the building should be convenient for transport; (2) the committee should have knowledge of Lakorn Cha-Tree or interested in the art and culture of Thailand; (3) teachers should have knowledge of Lakorn Cha-Tree or interested in the art and culture of Thailand; (4) the instructional media should consist of various materials and appropriate for all ages; (5) general information should be history of learning center of Lakorn Cha-Tree; (6) learning activities should be various activities about Lakorn Cha-Tree and support to earn revenue; (7) members of the community should be involved in the management of the center; (8) members of the community should be involved in raising the budget and supported by the government.

Keyword : LEARNING CENTER, LAKORN CHA-TREE, SOCIAL ENTERPRISE

กิตติกรรมประกาศ

ปริญญานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก อาจารย์ ดร.สุมนิตย์ เกิดหนูวงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำใน การจัดทำงานวิจัยนี้ทุกขั้นตอน อีกทั้งกรุณาให้การตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตลอดเวลาการทำปริญญานิพนธ์เป็นอย่างดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณประธานกรรมการสอบ และกรรมการสอบ ที่กรุณาสละเวลาให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขปริญญานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ความสำเร็จของปริญญานิพนธ์เล่มนี้ยังเป็นผลมาจากความอนุเคราะห์ของผู้เชี่ยวชาญ และนักวิชาการหลายท่าน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชญ์วดี กิตติปัญญางาม อาจารย์ ดร.กาญจนา ตระกูลวรกุล อาจารย์ ดร.จุลศักดิ์ สุขสบาย และ อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์ ซึ่งได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแก้ไขและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแบบสอบถามในการทำปริญญานิพนธ์ และ อาจารย์ ดร.ชไมพร ดิสถาพร อาจารย์ ดร.จตุพร จุ้ยใจงาม และ อาจารย์ ดร.จิระพงศ์ เรืองกุล ซึ่งได้กรุณาเป็นผู้ประเมินและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับร่างแนวทางทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบพระคุณอาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาตลอดชีวิตทุกท่านที่ได้กรุณาสั่งสอนอบรมให้ความรู้ ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ครอบครัวที่ได้กรุณาให้กำลังใจร่างกาย แรงใจตลอดมา ขอขอบพระคุณเพื่อนๆ พี่ๆ และน้องๆทุกคน ที่คอยช่วยเหลือและให้กำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์และขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีไถ่เอียนามไว้ ณ ที่นี้ ที่มีช่วยเหลือให้ปริญญานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงด้วยดี

ขอขอบพระคุณ นางสาวยุพิน อนุรักษ์ ผู้นำชุมชนตำบลท่าช้าง นายธนพล แสงอำนาจ ผู้นำชุมชนตำบลม่วงเตี้ย นายชัยพร คำแก้ว รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลตลาดใหม่ ว่าที่ร้อยตรี รัตตภูมิ หอมหวล ผู้นำชุมชนตำบลห้วยคันแหล่น และนายศรายุทธ แสงนาค ผู้อำนวยการ กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลตลาดใหม่ นายจิรัชพงษ์ วิเศษสิทธิโชค ครู กศน.ตำบลท่าช้าง อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง เจ้าของคณะละครชาตรีทุกท่าน และสมาชิกชุมชนตำบลทั้งสี่ข้างต้นดังที่กล่าว ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ นายอิทธิกร บุนนาค และเพื่อนๆ ที่โรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์ ที่คอยให้คำปรึกษา ให้กำลังใจช่วยเหลือ และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัย

คุณความดีของปริญญานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอขอบเป็นเครื่องบูชาคุณบิดา มารดา และคุณครูบาอาจารย์ทุกท่านที่ได้กรุณาสั่งสอนมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ประภาวิญญากรณ์ คุณจันทร์มี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ณ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	5
ความสำคัญของวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์.....	7
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
1. การศึกษาตลอดชีวิต.....	11
2. กิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise)	25
3. ละครชาตรี.....	33
4. งานวิจัยในประเทศ	38
5. งานวิจัยต่างประเทศ	42
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	44
1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	44
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	46

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	48
4. การวิเคราะห์ข้อมูล	49
บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล	52
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม	52
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์.....	58
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เพื่อนำเสนอร่างแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทองตามลักษณะกิจการเพื่อสังคม	64
ตอนที่ 4 ผลการประเมินร่างแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตามลักษณะกิจการเพื่อสังคม.....	67
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	80
สรุปผลการวิจัย	81
อภิปรายผลการวิจัย.....	86
ข้อเสนอแนะ	90
บรรณานุกรม	91
ภาคผนวก.....	95
ประวัติผู้เขียน.....	125

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่มีคณะกรรมการใน 4 ตำบล อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัด อ่างทอง.....	45
ตาราง 2 ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ แบบสอบถาม จำแนกตามเพศ.....	53
ตาราง 3 ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ แบบสอบถาม จำแนกตามอายุ	53
ตาราง 4 ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ แบบสอบถาม จำแนกตามตำบลที่อาศัย.....	54
ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นของสมาชิกใน ชุมชนที่มีต่อสภาพแวดล้อมของคณะกรรมการในชุมชน โดยรวมและรายข้อ.....	54
ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชน ที่มีต่อการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน ด้านความคิดเห็นที่มีต่อการดำเนินงานศูนย์การ เรียนรู้คณะกรรมการ โดยรวมและรายข้อ	56
ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้เกี่ยวข้องในแบบประเมินร่างแนว ทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้คณะกรรมการ อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตามแนวคิด กิจการเพื่อสังคม.....	68
ตาราง 8 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ทรงเชี่ยวชาญที่มีต่อร่างแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ คณะกรรมการ อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม	70

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

มรดกทางวัฒนธรรมของไทยล้วนเป็นสิ่งที่ควรอนุรักษ์สืบสานให้คงอยู่ต่อไป ขณะเดียวกันก็ควรเผยแพร่ให้สังคมได้รับรู้และเห็นความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรม อันจะเป็นการเสริมสร้างความภาคภูมิใจร่วมกันของประชาชนในชาติ การสร้างสรรค์สิ่งสมรดก วัฒนธรรมของชาติแต่ละประเภทย่อมมีภูมิหลังมาจากลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ รวมทั้ง ทรัพยากรธรรมชาติเป็นปัจจัยในการสร้างความคิด และจินตนาการในการสร้างสรรค์ ทำให้เกิด มรดกวัฒนธรรมหลายประเภทในประเทศไทย มรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ได้แก่ มรดกทาง โบราณคดี แหล่งโบราณคดี โบราณสถานต่างๆ ซึ่งแสดงถึงลักษณะของความเชื่อ ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมของชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ มรดกด้านศิลปกรรมซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นและสืบทอดกัน มาจนเป็นวัฒนธรรม มรดกทางด้านศิลปะการแสดงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมสำคัญของชาติอีก แขนงหนึ่ง ซึ่งมีส่วนที่เป็นการแสดงตามขนบเดิมและพัฒนาการไปตามสังคมรวมทั้งความนิยม เฉพาะท้องถิ่นทั่วทุกภูมิภาค รวมถึงนาฏศิลป์ไทยเป็นศิลปะการแสดงประจำชาติอย่างหนึ่งที่มีใน ระดับประชาชนและราชสำนัก แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาด้านวัฒนธรรมของคน ไทย เอกลักษณะที่สำคัญของการแสดง คือ การใช้ทำรำประกอบเพลงบรรเลง เพลงขับร้อง การละคร คือการแสดงที่ผูกเป็นเรื่องราว มีลำดับเหตุการณ์สัมพันธ์กันตั้งแต่ต้นจนจบ ละครไทยส่วนใหญ่มี การรำรำประกอบ แสดงความงดงามอ่อนช้อยตามลักษณะไทย ศิลปะการแสดงประเภทนี้ สืบเนื่องมาไม่น้อยกว่า 3 ศตวรรษ มีการพัฒนาตามยุคสมัย แต่ยังคงรักษารูปแบบบทละคร เพลง ดนตรี เพลงร้อง กระบวนการแสดง ตลอดจนเครื่องแต่งกายไว้ ซึ่งละครชาตรีถือเป็นต้นกำเนิดของ การแสดงละครรำประเภทต่างๆ (กรมศิลปากร, 2559)

ประวัติความเป็นมาของละครชาตรี มีกำเนิดขึ้นตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา มีผู้สันนิษฐาน ว่า คงจะเกิดจากการนำเอาการขับร้องและระบำฟ้อนรำประกอบดนตรี ซึ่งไทยเรามีอยู่ตั้งแต่สมัย สุโขทัย มาผสมกับการแสดงละคร เป็นเรื่องแบบอินเดีย ดังที่ นายธนิต อยู่โพธิ์ (สุมนมาลย์ นิมนติ พันธ์, 2532) ได้กล่าวไว้ว่า วิธีการบางอย่างของละครชาตรีที่มีผู้แสดงเป็นหลัก 3 คน คือ ตัวนาย โรง ตัวนาง และตัวตลกดังกล่าวแล้ว แสดงให้เห็นว่าเป็นละครประเภทเร่ร่อนไปตามหัวเมืองต่างๆ จึงจำกัดตัวผู้แสดงเพื่อความสะดวกในการเดินทาง แม้แต่เครื่องดนตรีก็ต้องมีน้อยชิ้น และ คล้ายคลึงกับละครอินเดีย เครื่องดนตรีที่เล่นมีเพียงปี่เลา 1 คู่ กลองเล็ก 1 คู่ และฆ้อง 2 ชุด

เมื่อพ.ศ. 2375 สมัยรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ สมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาประยูรวงศ์ (ดิศ บุนนาค) สมัยที่ยังเป็นเจ้าพระยาพระคลัง ได้ลงไปปราบและระงับเหตุการณ์ร้ายทางหัวเมืองภาคใต้พวกชาวใต้จึงอพยพตามมา รวมทั้งพวกที่มีความสามารถในการแสดงละครชาตรีด้วย พวกนี้ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ตำบลสนามควาย และรวมทั้งคณะละครที่รับเหมาแสดงงานต่างๆ จนแพร่หลายและฝึกหัดกันสืบต่อมา ในสมัยรัชกาลที่ 6 ได้มีผู้คือนำเอาละครชาตรีกับละคอนนอกมาผสมกัน เรียกว่า “ละครชาตรีเข้าเครื่อง” หรือ “ละครชาตรีเครื่องใหญ่” การแสดงแบบนี้บางครั้งก็มีฉากแบบละคอนนอก แต่บางครั้งก็ไม่มีฉากอย่างละครชาตรี ดนตรีประกอบก็ใช้แบบผสม คือใช้เครื่องดนตรีของละครชาตรีผสมกับวงปี่พาทย์ของละคอนนอก การแสดงเริ่มด้วยรำชาตรี แล้วเวลาโรง จับเรื่องด้วยเพลง “วา” แบบละคอนนอก ส่วนเพลงและวิธีการแสดงก็ใช้ทั้งละครชาตรีและละคอนนอกปนกัน การแสดงแบบนี้ยังเป็นที่นิยมมาจนถึงปัจจุบันนี้

ปัจจุบันการแสดงละครชาตรียังคงอยู่ และเป็นที่นิยมแพร่หลายในการจัดให้มีละครชาตรีแก้บน เช่น ที่ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง กรุงเทพฯ ที่โบสถ์หลวงพ่อโสธร หรือแสดงตามบ้านของผู้ที่ประสงค์จะแก้บน อย่างไรก็ดี การแสดงละครชาตรีปัจจุบันได้กลายรูปไปมาก แต่มักจะจัดแสดงเป็นชุดๆ ซึ่งเกือบไม่มีรูปแบบละครชาตรีเหลืออยู่ ในบางจังหวัดละครชาตรีเล่นในโอกาสต่างๆ สุดแท้แต่เจ้าของงานต้องการ ในจังหวัดอ่างทอง จันทบุรี และตราด ส่วนมากจะเป็นงานเกี่ยวกับศาสนา เช่น งานชักพระ งานประจำปี ฯลฯ (สุนนมาลย์ นิมนติพันธ์, 2532) ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ (เบญจมาศ คำอุน, 2549) ทำการวิจัยเรื่องละครชาตรีในอำเภอบางบาล จังหวัดอ่างทอง พบว่า ผู้แสดงละครชาตรีเดิมเป็น ผู้ชายล้วน ตัวแสดงมี 3 ตัว คือตัวพระหรือตัวยืนเครื่อง ตัวนาง และจำเริญหรือตัวเบ็ดเตล็ด ต่อมาการแสดงได้มีการพัฒนาขึ้น ตัวละครมีมากขึ้น และผู้แสดงก็เปลี่ยนเป็นผู้หญิงเป็นส่วนมาก การแต่งกายก็คล้ายมาทางละคอนนอก เรื่องที่เล่นมักใช้เรื่องประเภทเดียวกับละคอนนอก ขณะแสดงบางตอนอาจมีการแทรกการแสดงอื่นๆ ได้ เช่นเดียวกับละคอนนอก แต่ปัจจุบันละครชาตรีเปลี่ยนไปมาก ผู้ชมก็ไม่ค่อยนิยมเท่าไรนัก คงเล่นกันเพื่อแก้บนเท่านั้น

ถึงแม้ว่ารูปแบบการแสดงละครชาตรี จะเปลี่ยนไปตามยุคสมัย แต่ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้านการแสดงละครชาตรี ยังคงได้รับการสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันเห็นได้จากงานวิจัยของ (กนก คล้ายมุข & คณะ, 2550) ทำการวิจัยเรื่องละครชาตรี ในจังหวัดอ่างทอง พบว่า ละครชาตรีในอำเภอบางบาล จังหวัดอ่างทอง ปัจจุบันมีจำนวน 16 คณะ เหตุที่คณะละครชาตรี ในพื้นที่นี้มีจำนวนมาก เนื่องจากมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ที่แสดงถึงพัฒนาการของชุมชนโบราณในพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยา มาตั้งแต่สมัยที่ชื่ออ่างทองยังไม่ปรากฏ มีหลักฐานแสดงชัดเจนว่า

ดินแดนแถบนี้ เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของผู้คน มาตั้งแต่สมัยทวารวดี เป็นพื้นที่ที่มีมรดกทางวัฒนธรรม ด้านโบราณวัตถุ โบราณสถาน งานศิลปกรรม งานปราชญ์ศิลป์ ที่สะท้อนร่องรอยอดีตอันเคยรุ่งเรือง ได้สั่งสมและหลอมรวมเป็นประชาคมอย่างทองอย่างแน่น นอกจากนี้ ยังรวมถึงวัฒนธรรมพื้นบ้านอีกมากมาย อาทิ วรรณกรรมพื้นบ้าน การแพทย์แผนไทยพื้นบ้าน อาหารพื้นบ้านและการละเล่นพื้นบ้านที่สำคัญ ได้แก่ เพลงเรือ เพลงข่อย เพลงทรงเครื่อง เพลงเกี่ยวข้าว เพลงรำไท่น รวมทั้งการแสดงพื้นบ้านด้านละครชาตรี ที่กระจัดกระจายอยู่ตามพื้นที่ต่างๆ จึงได้รับการสืบทอดวัฒนธรรม ด้านละครชาตรีจากบรรพบุรุษมาอย่างต่อเนื่อง

การแสดงละครชาตรียังคงปรากฏอยู่ในหลายจังหวัดของทางภาคกลาง แต่ละครชาตรีในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ยังคงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ของละครไทยได้เป็นอย่างดี ทั้งภูมิปัญญาด้านการทำเครื่องแต่งกาย บทละครมีทั้งบทร้องและบทพูด และกระบวนการทำรำที่การสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น แต่ความรู้เหล่านั้นไม่ได้รับการเก็บรักษาที่ดี ไม่ได้ถูกรวบรวม และเผยแพร่สู่สังคม ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของความรู้ภูมิปัญญาทางด้านละครชาตรี ในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ในด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ให้คนในชุมชน และสังคมได้มีโอกาส เรียนรู้ พัฒนาตนเองใน ทุกช่วงชีวิตอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ หลักการการศึกษาตลอดชีวิต

การจัดการศึกษาตลอดชีวิตควรจัดอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เมื่อประชาชนมีความพร้อมหรือมีความต้องการเรียนรู้เมื่อใดก็สามารถเรียนรู้ได้สะดวกและเข้าถึงได้ง่าย ควรจัดการศึกษาให้ผสมกลมกลืนไปกับการดำเนินชีวิตของประชาชน ให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่าการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชนจะเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ การเรียนรู้มิได้เกิดขึ้นเฉพาะภายในโรงเรียนหรือสถานศึกษาเท่านั้น แต่สามารถเกิดขึ้นได้จากแหล่งต่างๆภายในชุมชน เช่น ที่บ้าน ที่ทำงาน สถาบันศาสนา หน่วยงานต่างๆ องค์กรท้องถิ่น ห้างสมุด ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน แหล่งความรู้เหล่านี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของบุคคลอย่างต่อเนื่องยาวนาน เพราะฉะนั้น จึงเป็นแหล่งที่จะให้ความรู้ ให้การศึกษาตลอดชีวิตได้ (สุมาลี สังข์ศรี, 2544) หลักการการศึกษาตลอดชีวิตส่งเสริมให้คนในชุมชนมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและมีแหล่งเรียนรู้ให้กับคนในชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากศูนย์การเรียนรู้เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะส่งเสริมการจัดกิจกรรมในชุมชน

ศูนย์การเรียนรู้ คือ ศูนย์กลางการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชนในชุมชน และเป็นสถานที่สร้างโอกาสในการเรียนรู้ ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิทยาการ ตลอดจนภูมิปัญญาของชุมชน รวมทั้งยังเป็นแหล่งบริการชุมชนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน โดยเน้นการเรียนรู้บนวิถีชีวิตกับการ

เปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ และก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้มุ่งพึ่งพาตนเอง (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2545)

อย่างไรก็ตามการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้ภูมิปัญญาด้านละครชาตรีคงอยู่อย่างยั่งยืนให้กับตนเอง ชุมชน และสังคมได้นั้นต้องอาศัยการดำเนินงานให้สอดคล้องกับโลกในยุคปัจจุบัน ซึ่งจากงานวิจัยของกนก คล้ายมุขและคณะ (กนก คล้ายมุข & คณะ, 2550) ทำการวิจัยเรื่องละครชาตรี ในจังหวัดอ่างทอง ได้กล่าวถึงสภาพปัญหาของละครชาตรี ในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง พบว่า 1.ผู้แสดงละครชาตรีส่วนใหญ่มีอายุมากขึ้น หลายคนจึงเลิกแสดงไปประกอบอาชีพอื่น ทำให้ละครบางคณะมีจำนวนผู้แสดงไม่เพียงพอ 2.คณะละครบางคณะ ก่อตั้งคณะขึ้นเพื่อหารายได้ ในลักษณะการสร้างเครื่องละครแต่ไม่ได้คำนึงถึงการสร้างนักแสดงละคร ทำให้ละครบางคณะมีผู้แสดง 1-2 คนเท่านั้น 3.จำนวนคณะละครที่เพิ่มขึ้น เกิดจากการแยกคณะจากคณะละครที่มีอยู่เดิมมากกว่าการสร้างผู้แสดงขึ้นใหม่ 4.เยาวชนคนรุ่นใหม่ ไม่เรียนละครอย่างจริงจัง เนื่องจากต้องเข้าสู่ระบบการศึกษาภาคบังคับ ต้องใช้เวลาส่วนใหญ่กับการศึกษาในระบบมากกว่า 5.การว่าจ้างละครชาตรีในปัจจุบันลดน้อยลง ด้วยปัจจุบันระบบเศรษฐกิจฝืดเคือง สังคมต้องประหยัด การใช้ละครยก (ละครพลาสติก) หรือการแก้บนโดยรำเป็นยก ใช้สำหรับแก้บนมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติในลักษณะนี้มากขึ้น 6.ค่าตอบแทน ที่เป็นรายได้ได้โผล่ละครได้รับน้อยลง เนื่องจากต้องกำหนดราคาให้ต่ำลงแข่งขันเพื่อความอยู่ได้ โดยรับเป็นค่าตอบแทนจาก เครื่องละคร เครื่องดนตรี เครื่องขยายเสียง และค่าเช่ารถ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ต้องลงทุนในราคาสูงด้วยเช่นกัน

จากการที่คณะละครชาตรี ในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ประสบกับสภาพปัญหาต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการดำรงไว้ซึ่งภูมิปัญญาด้านละครชาตรีและปัญหาทางด้านรายได้ ผู้วิจัยเห็นถึงความจำเป็นที่จะทำให้คณะละครชาตรีสามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดกิจการเพื่อสังคม กิจการเพื่อสังคม เป็นกิจการที่มีเป้าหมายหลักเพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาสังคม และสิ่งแวดล้อมผ่านกลไกการค้าหรือการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ มีการนำนวัตกรรมใหม่ๆ อันหลากหลายเพื่อนำมาใช้ในการตอบสนองความท้าทายที่มีอยู่หรือกำลังจะเกิดขึ้นของสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยหวังให้เกิดการส่งผ่านการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน แม้กิจการเพื่อสังคมจะใช้รูปแบบของการดำเนินการแบบธุรกิจที่สามารถสร้างผลกำไรได้เพื่อทำให้งานกิจการสามารถสร้างผลกระทบทางสังคมได้อย่างต่อเนื่องและไม่ต้องพึ่งพาการลงทุนจากภายนอก แต่กิจการเพื่อสังคมจะต้องมีเป้าหมายสูงสุดของการดำเนินการอยู่ที่การแก้ปัญหาสังคมหรือสิ่งแวดล้อมไม่ใช่ผลกำไร (Profitable but not-for-profit) (สำนักงานส่งเสริมกิจการเพื่อสังคมแห่งชาติ, 2554)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำองค์ประกอบด้านศูนย์การเรียนรู้ ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล มีองค์ประกอบทั้งหมด 8 ด้านได้แก่ 1. สถานที่ 2. คณะกรรมการ 3. ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ 4. สื่ออุปกรณ์ 5. ข้อมูลทั่วไป 6. กิจกรรมการเรียนรู้ 7. การบริหารจัดการ 8. งบประมาณ ซึ่งศูนย์การเรียนรู้มีความสำคัญในการเก็บรวบรวมความรู้ภูมิปัญญาต่างๆในชุมชนอย่างเป็นระบบ รวมถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้คนในชุมชนได้ศึกษาหาความรู้ได้ตลอดเวลา และนำแนวคิดกิจการเพื่อสังคม ที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาสังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างสร้างสรรค์ โดยสามารถดำเนินกิจการแบบพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน นำมาบูรณาการกันจะทำให้ละครชาตรีอำเภอวิเศษ ชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง มีการจัดการเรียนรู้ในด้านละครชาตรีอย่างเป็นระบบ เป็นการส่งเสริมความรู้ภูมิปัญญา ให้อยู่คู่กับชุมชน และสามารถสร้างรายได้จากการแสดงละครชาตรีให้กับคนในชุมชนอย่างยั่งยืน

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ และปัญหา ของคณะละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม

ความสำคัญของวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าสภาพ และปัญหา คณะละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง อันจะเป็นแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ ที่สามารถส่งเสริม อนุรักษ์ความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมด้านละครชาตรี ควบคู่ไปกับแนวคิดกิจการเพื่อสังคม ให้คนในชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นสมาชิกในชุมชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีคณะละครชาตรีได้แก่ ตำบลท่าช้าง ตำบลม่วงเตี้ย ตำบลตลาดใหม่ และตำบลห้วยคันแหลน อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง จำนวนทั้งสิ้น 3,138 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มที่ 1

กลุ่มตัวอย่างการวิจัยในครั้งนี้ เก็บข้อมูลจากบุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มี คณะละครชาตรี ใน 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลท่าช้าง หมู่ที่ 5 จำนวน 286 คน ตำบลม่วงเตี้ย หมู่ที่ 6 จำนวน 162 คน ตำบลตลาดใหม่ หมู่ที่ 4 จำนวน 234 คน และตำบลห้วยคันแหลน หมู่ที่ 3 จำนวน 286 คน ในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง รวมทั้งสิ้น 968 คน

กลุ่มที่ 2

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยการเลือกคณะละครชาตรีที่มีจำนวนผู้แสดงอยู่ในคณะละครชาตรีมากที่สุด ได้แก่ ตำบลท่าช้าง จำนวน 3 คณะ ตำบลม่วงเตี้ย จำนวน 1 คณะ ตำบลตลาดใหม่ จำนวน 1 คณะ และ ตำบลห้วยคันแหลน จำนวน 1 คณะ

กลุ่มที่ 3

ผู้นำชุมชน ในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ได้แก่ ปลัดเทศบาลตำบลท่าช้าง ปลัดเทศบาลตำบลม่วงเตี้ย รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลตลาดใหม่ ผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลตลาดใหม่ และปลัดเทศบาลตำบลห้วยคันแหลน

กลุ่มที่ 4

กลุ่มผู้ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม จำนวน 13 ท่าน ได้แก่ (1) นักวิชาการด้านกิจการเพื่อสังคม 1 ท่าน (2) นักวิชาการด้านการบริหาร การศึกษา 1 ท่าน (3) ครูศูนย์การเรียนรู้ 1 ท่าน (4) เจ้าของ/ผู้สืบทอดคณะละครชาตรี 6 ท่าน (5) ผู้นำชุมชน 4 ท่าน

ขอบเขตเนื้อหา

ผู้วิจัยศึกษาแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม โดยศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือสภาพ และปัญหาของคณะละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทององค์ประกอบศูนย์การเรียนรู้ แนวคิดกิจการเพื่อสังคม

ตัวแปรตาม คือแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม

นิยามศัพท์

1. ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ หมายถึง คณะละครชาตรีที่อยู่ในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ประกอบไปด้วย 4 ตำบลคือ 1. ตำบลท่าช้าง 2. ตำบลม่วงเตี้ย 3. ตำบลตลาดใหม่ 4. ตำบลห้วยคันแหลน

2. แนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ หมายถึง วิธีการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ที่สนับสนุนความรู้ ทักษะ การจัดกิจกรรม และให้บริการแก่ผู้ที่มารับบริการ ชุมชน และสังคม ตามองค์ประกอบหลักของศูนย์การเรียนรู้ได้แก่

2.1 สถานที่ เป็นสถานที่ที่มีอยู่ในชุมชน สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะได้อย่างหลากหลาย เป็นได้ทั้งในอาคาร นอกอาคาร และมีครุภัณฑ์ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน

2.2 คณะกรรมการ เป็นบุคคลที่อยู่ในชุมชนที่มาจากการคัดเลือกของคนในชุมชน มีความเสียสละ สนใจ ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาศูนย์การเรียนรู้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ เป็นบุคคลที่ปฏิบัติงานประจำศูนย์การเรียนรู้ ทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุน จัดกระบวนการศึกษา หาดองค์ความรู้วิทยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้บริการ

2.4 สื่ออุปกรณ์ เป็นรูปแบบการให้บริการความรู้ที่หลากหลาย ทั้งเอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อทัศนศึกษา รวมไปถึงครุภัณฑ์ต่างๆ

2.5 ข้อมูลความรู้ เป็นข้อมูลความเป็นมาของศูนย์การเรียนรู้ฯ ข้อมูลของคณะกรรมการ และครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ ข้อมูลประวัติความเป็นมาของแต่ละคณะ ประวัติเจ้าของคณะ

2.6 กิจกรรมการเรียนรู้ การจัดการความรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับคนในชุมชน ผู้ใช้บริการภายนอก และสามารถส่งเสริม สนับสนุนในการทำกิจกรรมเพื่อสร้างรายได้

2.7 การบริหารจัดการ ระเบียบข้อบังคับ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการศูนย์ได้อย่างเป็นรูปธรรม

2.8 งบประมาณงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ และชุมชน ใช้สำหรับการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ฯ

3. แนวคิดกิจการเพื่อสังคม หมายถึง กิจการที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างสร้างสรรค์ โดยสามารถดำเนินกิจการแบบพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

โดยอยู่ในรูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรีฯ ลักษณะของกิจการเพื่อสังคมมีดังนี้

3.1 การดำเนินการและกระบวนการผลิต ไม่ส่งผลเสียต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม กิจการเพื่อสังคมมี พันธกิจหลักในการสร้างโอกาส ให้มีการดำเนินกิจการ โดยที่กระบวนการผลิต และผลิตภัณฑ์ ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพะ สังคม และสิ่งแวดล้อมในระยะยาว

3.2 การมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการ มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี อาศัยความร่วมมืออย่างกว้างขวางจากสมาชิก ในการบริหารงาน จัดทำข้อมูลอย่างเป็นระบบ ดำเนินการอย่างโปร่งใส และเปิดเผยต่อสาธารณะ

3.3 การสร้างรายได้หลักมาจากการขายสินค้าและบริการ มีรูปแบบการดำเนินการที่มีความยั่งยืนทางการเงิน ดำเนินการในรูปแบบธุรกิจ มีรายได้จากการขายและการผลิตสินค้า และการให้บริการเป็นส่วนสำคัญ

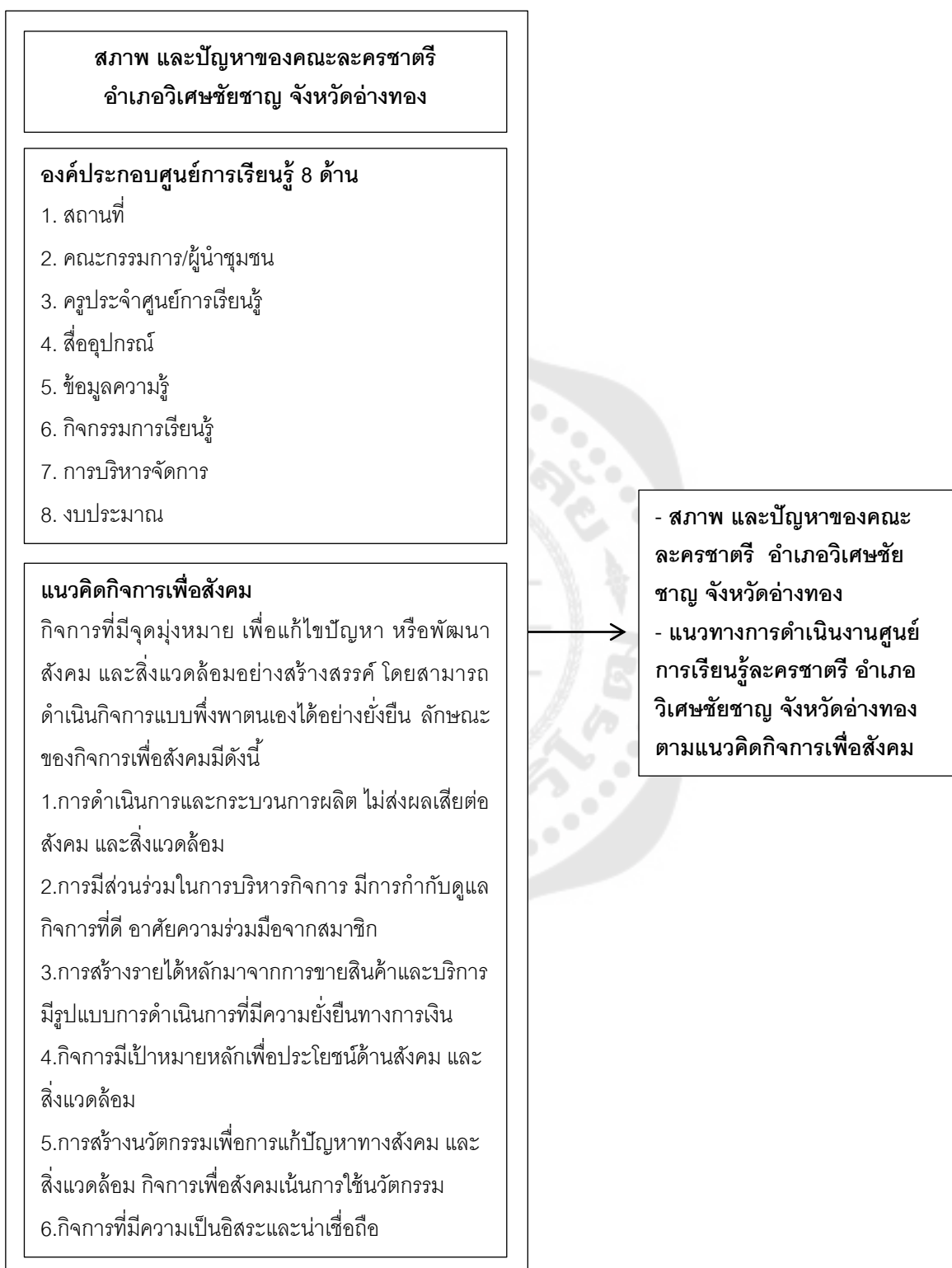
3.4 กิจการมีเป้าหมายหลักเพื่อประโยชน์ด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม กิจการเพื่อสังคมมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ไม่ใช่ผลกำไรสูงสุด

3.5 การสร้างนวัตกรรมเพื่อการแก้ปัญหาทางสังคม และสิ่งแวดล้อม กิจการเพื่อสังคมเน้นการใช้นวัตกรรม วิธีการใหม่ๆ เพื่อแก้ไขปัญหา และการประสานประโยชน์ของทุกฝ่าย

3.6 กิจการที่มีความเป็นอิสระและน่าเชื่อถือ

4. ผู้นำชุมชน หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งปลัดเทศบาลตำบล หรือ รองปลัดปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลตลาดใหม่ ได้แก่ 1. ตำบลท่าช้าง 2. ตำบลม่วงเตี้ย 3. ตำบลตลาดใหม่ 4. ตำบลห้วยคันแหลน

กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยมาเป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

- 1.สาระที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตลอดชีวิต
 - 1.1 ความหมาย
 - 1.2 หลักการการศึกษาตลอดชีวิต
 - 1.3 ความหมายของศูนย์การเรียนรู้
 - 1.4 องค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้
 - 1.5 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา
- 2.กิจการเพื่อสังคม
 - 2.1 ความหมายของกิจการเพื่อสังคม
 - 2.2 ประเภทของกิจการเพื่อสังคม
 - 2.3 ลักษณะสำคัญของกิจการเพื่อสังคม
- 3.ละครชาตรี
 - 3.1 ประวัติความเป็นมาของละครชาตรี
 - 3.2 ลักษณะการแสดงละครชาตรี
 - 3.3 สถานการณ์ละครชาตรี ในจังหวัดอ่างทอง
- 4.งานวิจัยในประเทศ
- 5.งานวิจัยในต่างประเทศ

1. การศึกษาตลอดชีวิต

1.1 ความหมาย

(สุมาลี สังข์ศรี, 2544) ได้กล่าวว่า การศึกษาตลอดชีวิต หมายถึง เป็นการศึกษาในภาพรวมทั้งหมด ซึ่งครอบคลุมทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการศึกษาที่จัดให้แก่บุคคลทุกช่วงอายุตั้งแต่เกิดจนตาย โดยในแต่ละช่วงชีวิตบุคคลอาจได้รับการศึกษารูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือหลายรูปแบบผสมผสานกัน เป็นการศึกษาที่สัมพันธ์กับวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคล สัมพันธ์กับปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตทั้งด้านสังคม สิ่งแวดล้อม ศาสนา เศรษฐกิจ การเมือง ทั้งนี้ เพื่อมุ่งพัฒนาบุคคลอย่างเต็มศักยภาพ ให้มีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์อย่างเพียงพอต่อการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพและการปรับตัวเข้ากับสภาพสังคมสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างเหมาะสมในทุกช่วงชีวิต

(อุดม เขยกิจวงศ์, 2551) ได้กล่าวว่า ความหมายทั่วไปของ การศึกษาตลอดชีวิต หมายถึง แนวความคิดและแนวทางที่ส่งเสริมให้เกิดการระดมเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในสังคมมาใช้ในการพัฒนาความรู้ ความคิด และความสามารถของมนุษย์ทำให้มนุษย์สามารถแก้ปัญหา และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตั้งแต่เกิดจนตาย ยังผลให้สังคมนั้นๆ กลายเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

ความหมายเชิงปฏิบัติการ การศึกษาตลอดชีวิต หมายถึง กระบวนการประสานส่งเสริมและสนับสนุนให้คนในสังคมได้ร่วมกันนำเอาทรัพยากรทางการศึกษา ได้แก่ องค์ความรู้ แหล่งความรู้และเทคโนโลยีทั้งหมดที่มีอยู่ในสังคมนั้นมาใช้ในการดำเนินงานในลักษณะต่างๆ อย่างน้อย 5 ประการคือ

1. ขยายการให้บริการทางการศึกษาออกจากระบบโรงเรียนให้กว้างขึ้น สู่ประชาชนทุกเพศทุกวัย และทุกอาชีพ
2. เสริมสร้างความรู้ความสำคัญของการศึกษา ในฐานะเป็นเครื่องมือเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์
3. ปรับปรุงรูปแบบ และเนื้อหาของการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของคนในชุมชนต่างๆ
4. ส่งเสริมให้คนในสังคมและภาครัฐ เอกชน และประชาชน ได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างกว้างขวาง
5. ปรับปรุงจุดมุ่งหมาย และขอบข่ายของการบริการด้านการศึกษาให้ครอบคลุมและกว้างขวางมากขึ้น

(จินตนา สุจจันท์, 2554) ได้กล่าวว่า การศึกษาตลอดชีวิต หมายถึง การศึกษาที่เกิดขึ้นกับบุคคลตั้งแต่เกิดจนตายตลอดช่วงชีวิต การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นต่อทุกช่วงชีวิตมนุษย์ เนื่องจากสภาพสังคมมีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างมากและรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์การศึกษาจึงมีบทบาทเพิ่มมากขึ้น เพราะเป็นกระบวนการเตรียมคนให้ก้าวสู่สังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นตลอดเวลาตลอดช่วงชีวิต

จากคำนิยามการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่นักวิชาการได้อธิบายไว้ข้างต้น พอจะสรุปสาระสำคัญของ การเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้ว่า การจัดการศึกษาที่จัดให้แก่บุคคลทุกช่วงวัย เพื่อให้บุคคลสามารถพัฒนา ความรู้ความสามารถของตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตั้งแต่เกิดจนตาย โดยอาจได้รับการศึกษารูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือหลายรูปแบบผสมผสานกัน

1.2 หลักการการศึกษาตลอดชีวิต

(สุมาลี สังข์ศรี, 2544) ได้กล่าวว่า การศึกษาตลอดชีวิตของสังคมไทยมีหลักการดังต่อไปนี้

1.หลักความจำเป็น การศึกษาตลอดชีวิตเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคน ทุกช่วงอายุ ต้องทำให้ทุกคนตระหนักในความจำเป็นของการศึกษาที่มีต่อชีวิตของเขา

2.หลักความเชื่อมั่น การศึกษาตลอดชีวิตต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อมั่นที่ว่า บุคคลมีความสามารถจะเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตไม่ว่าจะอยู่ในวัยใดก็ตาม ถึงแม้เมื่อบุคคลย่างเข้าสู่วัยสูงอายุสุขภาพร่างกายอาจจะไม่อำนวย แต่ถ้าจัดการศึกษาในรูปแบบที่เหมาะสมให้ บุคคลก็สามารถจะเรียนรู้ได้

3.หลักความครอบคลุม การศึกษาตลอดชีวิตครอบคลุมการศึกษาทุกระดับและทุกระดับ กล่าวคือ ครอบคลุมทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกระดับการศึกษา หมายถึง การศึกษาก่อนวัยเรียน การศึกษาพื้นฐาน การศึกษาระดับอุดมศึกษาและการศึกษาต่อเนื่อง

4.หลักความเสมอภาค ประชาชนทุกคนควรได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง และเสมอภาคกันทุกระดับชั้น โดยปราศจากข้อจำกัดในเรื่องเพศ อายุ อาชีพ พื้นฐานการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งความบกพร่องทางร่างกายหรือสติปัญญา

5.หลักการผสมผสาน บุคคลควรได้รับการศึกษาทุกช่วงอายุอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่เกิดจนตาย ไม่ควรจะได้รับการศึกษาเพียงช่วงวัยใดช่วงวัยหนึ่งเท่านั้น และในแต่ละช่วงอายุบุคคล

ควรได้รับการศึกษาหลายรูปแบบผสมผสานกัน เพื่อการศึกษาจะได้ช่วยพัฒนาบุคคลได้อย่างเต็มที่

6.หลักความเชื่อมโยง การศึกษาทุกรูปแบบควรเชื่อมโยง เทียบโอนผลการเรียนได้ ทั้งในระหว่างรูปแบบเดียวกันและต่างรูปแบบได้ เพื่อให้บุคคลมีโอกาสศึกษาและเรียนรู้ได้ต่อเนื่องตลอดชีวิต เมื่อประชาชนพร้อมจะเรียนด้วยการศึกษารูปแบบใดก็สามารถเรียนได้ และเมื่อมีความจำเป็นต้องหยุดเรียนออกไปประกอบอาชีพก็สามารถโอนผลการเรียนไปศึกษาต่อโดยการศึกษาในรูปแบบอื่นได้ และควรนำเอาความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการทำงานหรือได้จากการดำเนินชีวิตมาเทียบเป็นผลการเรียนได้

7.หลักความหลากหลายและเป็นประชาธิปไตย ควรมีการจัดบริการการศึกษาในสาขาวิชาที่หลากหลาย มีกิจกรรมที่หลากหลาย มีวิธีเรียนหลากหลายวิธี (เช่น เรียนแบบชั้นเรียน เรียนผ่านสื่อต่างๆ เรียนจากการฝึกปฏิบัติงาน ฯลฯ) ให้ผู้เรียนเลือกได้อย่างอิสระตามความต้องการ ตามความสนใจตามความถนัด

8.หลักความยืดหยุ่น ควรจัดการศึกษาให้มีความยืดหยุ่นจากกฎเกณฑ์ ระเบียบต่างๆ เพื่อไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อผู้เรียน (โดยเฉพาะผู้ที่พ้นจากวัยการศึกษาไปนาน) ในการเข้าถึงการศึกษา ควรมีความยืดหยุ่นในแง่ของวิธีเรียน เวลาเรียน และสถานที่เรียน

9.หลักความต่อเนื่อง การจัดการศึกษาตลอดชีวิตควรจัดอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เมื่อประชาชนมีความพร้อมหรือมีความต้องการเรียนรู้เมื่อใดก็สามารถเรียนรู้ได้ เมื่อประชาชนสนใจที่จะเรียนรู้ต่อไป หลังจากเรียนจบเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้ว ก็มีแหล่งการเรียนรู้ที่จะให้บริการได้ การเรียนรู้ควรเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่

10.หลักความสะดวกและเข้าถึงได้ง่าย การที่จะให้บุคคลได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต กิจกรรมการศึกษาและแหล่งการเรียนรู้ต้องเป็นสิ่งประชาชนทั่วไปเข้าถึงได้สะดวก มีความรู้สึกว่าจะแห่งเปิดกว้างสำหรับประชาชนทุกคน ไม่จำกัดเฉพาะบุคคลในวัยเรียนเท่านั้น

11.หลักความผสมกลมกลืน ควรจัดการศึกษาให้ผสมกลมกลืนไปกับการดำเนินชีวิตของประชาชน ให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่าการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต เป็นสิ่งที่ทำได้ง่าย ไม่เคร่งเครียด ให้เขามีความสุขในการเรียนรู้มากกว่าจะเป็นการบังคับให้เรียน ปลูกฝังนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน ให้มีความต้องการเรียนรู้อยู่เป็นนิจ

12.หลักความสัมพันธ์กับชีวิต สิ่งที่ดีให้ประชาชนได้เรียนรู้ไม่ว่าจะเรียนรู้โดยการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ หรือการศึกษาตามอัธยาศัยก็ตาม ควรเป็นเรื่องที่มี

ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องโดยตรงกับชีวิต เช่น เรื่องเกี่ยวกับตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม ทรัพยากร ทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต ทักษะการประกอบอาชีพ คุณธรรม จริยธรรม ตลอดจน ปัญหาที่จะต้องเผชิญในชีวิตจริง สิ่งที่เราเรียนรู้ควรนำไปประยุกต์ใช้ในสภาพความเป็นจริงของสังคมได้ในทันทีทันใด

13.หลักการให้เครื่องมือในการแสวงหาความรู้ กระบวนการเรียนรู้มุ่งให้ความสำคัญต่อตัวผู้เรียนหรือประชาชนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพด้วยวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเขา เปลี่ยนจากการเน้นที่การถ่ายทอดเนื้อหาเป็นการให้เรียนรู้วิธีเรียนรู้ วิธีแสวงหาความรู้ ซึ่งจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ประชาชนสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองในช่วงชีวิตต่อไป

14.หลักความสำคัญของชุมชน ชุมชนเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ การเรียนรู้มิได้เกิดขึ้นเฉพาะภายในโรงเรียนหรือสถานศึกษาเท่านั้น แต่สามารถเกิดขึ้นได้จากแหล่งต่างๆภายในชุมชน เช่น ที่บ้าน ที่ทำงาน สถาบันศาสนา หน่วยงานต่างๆ องค์กรท้องถิ่น ห้างสมุด ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน แหล่งความรู้เหล่านี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของบุคคลอย่างต่อเนื่องยาวนาน เพราะฉะนั้น จึงเป็นแหล่งที่จะให้ความรู้ ให้การศึกษาตลอดชีวิตได้อย่างมีคุณค่า

15.หลักการมีส่วนร่วม การศึกษาตลอดชีวิตมีอาจประสบผลสำเร็จได้ โดยการดำเนินงานของเพียงหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง ต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งความร่วมมือของสถาบันการศึกษา แหล่งความรู้ ผู้ส่งเสริมการเรียนรู้ในลักษณะต่างๆ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนกระทั่งองค์กรในชุมชนและตัวประชาชนเอง ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดและส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต

จากคำนิยามหลักการการศึกษาตลอดชีวิต ที่นักวิชาการได้อธิบายไว้ข้างต้น พอจะสรุปสาระสำคัญของหลักการการศึกษาตลอดชีวิตได้ว่า เป็นหลักการศึกษาที่ทุกคนควรได้รับ และทุกภาคส่วนควรมีส่วนในการรับผิดชอบ เพื่อให้ประชาชนได้เกิดการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลายตามแต่ตนเองต้องการ

1.3 ความหมายของศูนย์การเรียนรู้

จากแนวคิดเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้มีนักวิชาการ หน่วยงาน และองค์กรต่างๆ ได้ให้คำจำกัดความของกิจการเพื่อสังคม ซึ่งอาจจะสรุปโดยสังเขปดังนี้

(กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2545) ได้กล่าวว่า ศูนย์การเรียนรู้ คือ ศูนย์กลางการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชนในชุมชน และเป็นสถานที่สร้างโอกาสใน

การเรียนรู้ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิทยาการ ตลอดจน ภูมิปัญญาของชุมชน รวมทั้งยังเป็นแหล่งบริการชุมชนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน โดยเน้นการเรียนรู้แบบวิถีชีวิตกับการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ และก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้มุ่งพึ่งพาตนเอง

UNESCO (2537, อ้างถึงใน การศึกษาตลอดชีวิต: การศึกษาของคนไทยในยุคโลกาภิวัตน์) (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2538a) ได้กล่าวว่าศูนย์การเรียนรู้ คือ สถานที่ใดๆ ที่จัดอย่างง่าย ๆ เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้าไปศึกษาหาความรู้ด้วยตัวเอง ฉะนั้นโรงเรียน วิทยาลัย ห้องสมุด สถานประกอบการ ศูนย์วัฒนธรรม สโมสร ฯลฯ ต่างใช้เป็นศูนย์การเรียนรู้ได้

(บุญส่ง บุญทศ, 2543) ได้กล่าวว่า ศูนย์การเรียนรู้ คือ สถานที่ที่มีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ มีบริการสื่อการเรียนการสอนตามความต้องการของผู้เรียน มีการจัดกระบวนการเรียนการสอนและมีบุคคลากรอำนวยความสะดวก มีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประชาชนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต เพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนให้กว้างขวางทั่วถึงและครอบคลุมทุกพื้นที่โดยกิจกรรมต่างๆ จะสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน กลมกลืนกับวิถีชีวิตของชุมชนและทันต่อความเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์เพื่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้

จากความหมายของศูนย์การเรียนรู้ ที่นักวิชาการ/หน่วยงานต่างๆ ได้อธิบายไว้ข้างต้น พอจะสรุปสาระสำคัญของศูนย์การเรียนรู้ ได้ว่า สถานที่ใดๆ ก็ตาม ที่มีการจัดการเรียนรู้ให้แก่บุคคลทั่วไปที่สนใจได้มีโอกาสเข้าไปศึกษาหาความรู้ตามความต้องการของตนเอง

1.4 องค์ประกอบหลักของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

(ธวัช ชลารักษ์, 2552) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบหลักของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ไว้ในบทความเรื่อง “ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน” องค์ประกอบที่สำคัญของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต้องประกอบด้วย

1. ต้องมีสถานที่ที่สามารถใช้จัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย สะดวกในการมาใช้บริการ ยึดหลักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน
2. มีคณะกรรมการเป็นบุคคลที่อยู่ในชุมชนมีจิตสำนึกสาธารณะ
3. มีบุคลากร ทำหน้าที่จัดกระบวนการศึกษา หาองค์ความรู้ไว้บริการและเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้อื่นๆ
4. มีสื่ออุปกรณ์ที่หลากหลายครบถ้วนให้บริการความรู้ได้ในทุกรูปแบบทันสมัย
5. มีข้อมูลสำหรับการให้บริการแนะแนวต่าง ๆ อย่างครบถ้วนสมบูรณ์
6. มีเจ้าภาพสำหรับจัดกิจกรรมให้เกิดการเคลื่อนไหวมีชีวิตชีวา

7. ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น อาสาสมัครประชาชนเข้ามามีส่วนเชื่อมโยงองค์ความรู้ต่างๆ อย่างสมดุล

(อุดม เชยกิจวงศ์, 2551) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบหลักของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไว้ในหนังสือการส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ว่า องค์ประกอบหลักที่จะเอื้ออำนวยให้การดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. สถานที่ที่เป็นแหล่งที่สามารถใช้กระบวนการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย สะดวกในการมาใช้บริการโดยยึดหลักการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน
2. กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยประชาชน นักเรียน นักศึกษา ทั้งในระบบและนอกระบบได้ใช้บริการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
3. ครูการศึกษาออกโรงเรียนเป็นผู้ปฏิบัติงานในลักษณะประจำที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุน
4. คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นบุคคลที่อยู่ในชุมชนมีความเสียสละ สนใจให้ความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาศูนย์การเรียนรู้
5. องค์กร หน่วยงานบริหารจัดการ
6. ข้อมูล ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของชุมชน แหล่งวิทยากร ภูมิปัญญาชาวบ้าน ข้อมูลศักยภาพของชุมชน ข้อมูลทรัพยากรของชุมชน
7. สื่ออุปกรณ์ ประกอบด้วย สื่อการเรียนรู้ทุกประเภทอย่างหลากหลาย ได้แก่ สื่อเอกสารตำรา วารสาร หนังสือพิมพ์ แผ่นพับ สื่ออิเล็กทรอนิกส์
8. กิจกรรมการเรียนรู้

(กรมพัฒนาชุมชน, 2556) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ไว้ในคู่มือการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ฉบับนักพัฒนา) ว่า

1. วิธีการก่อเกิด ศูนย์เรียนรู้ชุมชน จะเกิดขึ้นได้ต้องเป็นความต้องการของประชาชนในชุมชน เพราะจะเป็นสมบัติของชุมชน จึงควรนำแนวคิดเข้าร่วม เวทีประชุมประชาคมของหมู่บ้านเผยแพร่ความคิด โนมน้าวสร้างการยอมรับ และชี้ให้เห็นความสำคัญของการมีแหล่งเรียนรู้ของชุมชน เช่น การให้ชุมชน จัดเก็บองค์ความรู้ ประวัติชุมชน และภูมิปัญญาของชุมชนอย่างเป็นระบบ การแสดงข้อมูลข่าวสารของชุมชนให้ได้เรียนรู้กันอย่างทั่วถึง รวมทั้งการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ให้สม่ำเสมอ โดยเริ่มจากการจัดระเบียบแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชน ให้เป็นไปตามกำลังที่ชุมชนจะสามารถดำเนินการได้ อีกทั้งให้มีขอบเขต และลักษณะตามความเห็นของชุมชน

2. โครงสร้าง ของศูนย์เรียนรู้ชุมชน ประกอบด้วย

2.1 คณะกรรมการ ประกอบด้วยผู้แทนจากผู้นำชุมชน กลุ่ม องค์กรเครือข่าย องค์กรชุมชนปราชญ์ชาวบ้าน อาสาสมัคร ฯลฯ โดยมาจากการคัดเลือกของชาวบ้านเองและชาวบ้านให้กำหนดเพื่อระดมพลังให้เกิดการเรียนรู้ และบริหารจัดการในศูนย์เรียนรู้ให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ที่ปรึกษา เป็นภาคีการพัฒนาภาครัฐ เช่น พัฒนาชุมชน การศึกษานอกโรงเรียนเกษตรสาธาณสุข และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

2.3 ระเบียบข้อบังคับ ซึ่งคณะกรรมการฯ ได้จัดทำขึ้นที่เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารศูนย์

2.4 สถานที่ เล็กใหญ่ไม่สำคัญ อาจอยู่ในห้องของอาคาร อบต. บ้านผู้ใหญ่บ้าน บ้านผู้นำ บ้านปราชญ์ชาวบ้าน ศาลาวัด ใต้ต้นไม้ ศาลากลางบ้าน ซึ่งเป็นสถานที่ให้พบปะ ประชุม ทำงานกันได้ ตลอดเวลาให้เป็นสถานที่ที่เป็นสัญลักษณ์ของการรวมตัวกัน เพื่อการเรียนรู้ ไม่จำเป็นต้องหางบประมาณมาก่อสร้างศูนย์ใหม่

2.5 การบริหารจัดการศูนย์ฯ คณะกรรมการฯ ที่ได้รับการคัดเลือก มีการบริหารจัดการเพื่อให้ศูนย์ฯ สามารถบริหารจัดการได้อย่างเป็นรูปธรรม

2.6 งบประมาณ เพื่อพัฒนาคณะกรรมการของศูนย์เรียนรู้ชุมชนให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็นในการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ชุมชน

3. กิจกรรมการเรียนรู้ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

3.1 สถานที่จัดกิจกรรมเรียนรู้ อาจดำเนินการได้ทั้งในอาคารศูนย์ฯ และ นอกอาคารศูนย์ฯโดยมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชน เช่น บ้านปราชญ์ชาวบ้าน ในไร่นา เพื่อสาธิตกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การปลูกผัก การเลี้ยงสัตว์ ฯลฯ

3.2 กิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ การเรียน/การสอน การจัดการความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชาติพันธุ์ ชนบประเพณี วัฒนธรรม การรับความรู้จากปราชญ์ชาวบ้านการจัดเวทีประชาคม เพื่อการเรียนรู้และการตัดสินใจร่วมกัน การเรียนรู้ผ่าน E-Learning การสาธิตการจัดนิทรรศการ การจัดสัมมนา อภิปราย ฯลฯ

4. เนื้อหาสาระข่าวสารความรู้ ประกอบด้วย

4.1 ข้อมูล ได้แก่ ข้อมูล ภูมิปัญญา กษต.2ค ทะเบียนผู้นำ/องค์กร ข้อมูลผลิตภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่น อัตลักษณ์ของชุมชน แผนชุมชน โครงการกิจกรรม ฯลฯ

4.2 ข่าวสาร (สารสนเทศ) ได้แก่ สารสนเทศชุมชน 13 องค์ประกอบ ได้แก่ ประวัติหมู่บ้าน แผนที่ตั้งลักษณะภูมิประเทศ (ภูมิอากาศ/ ฤดูกาล) ลักษณะของประชากร (อัตราความหนาแน่น/โครงสร้างประชากร) ลักษณะการประกอบอาชีพของชุมชน (เกษตร/อุตสาหกรรม/รับจ้าง)ผลิตภัณฑ์มวลรวมของหมู่บ้านผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจของหมู่บ้าน ศิลปะ/วัฒนธรรม/ภูมิปัญญาของหมู่บ้าน สถานที่ท่องเที่ยว/สถานที่บริการการคมนาคม (การเดินทางไปยังหมู่บ้าน) ประเพณี/เทศกาลประจำปี ทักษะ/ฝีมือ/แรงงานของหมู่บ้านอื่น ๆ ข่าวสารเพื่อชีวิต ข่าวสารเพื่อการพัฒนาหมู่บ้าน

4.3 ความรู้ ได้แก่

- ความรู้ด้านวัฒนธรรม
- การประกอบอาชีพ/ผลิตภัณฑ์ชุมชน
- องค์ความรู้ที่ชุมชนต้องการ เพื่อค้นหาอัตลักษณ์ชุมชน
- ความรู้ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน
- ความรู้ข่าวสารจากภายนอก

(กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2538b) ได้แบ่งองค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไว้ทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ ดังนี้

องค์ประกอบทางด้านปริมาณ ได้แก่

1. สถานที่จัดในชุมชนที่ประชาชนสามารถไปมาได้สะดวก ภายในจัดห้องสมุดไว้บริการข่าวสารข้อมูล มีบริเวณที่พบกลุ่ม และจัดกิจกรรมการศึกษาสายอาชีพ
2. วัสดุประกอบด้วยสื่อต่าง ๆ ทั้งเอกสาร สิ่งพิมพ์ และสื่อทัศนศึกษา ตลอดจนหลักสูตรต่าง ๆ คู่มือครู
3. ครูภัณฑ์ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน และบริการ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ โดยจัดไว้อย่างเพียงพอ
4. ผู้ให้บริการ ได้แก่ ครูผู้สอน หรือครูประจำศูนย์การเรียนรู้ วิทยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามความเหมาะสม

องค์ประกอบทางด้านคุณภาพ ได้แก่

1. ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ มีงบประมาณเพื่อใช้จ่ายอย่างพอเพียง ถูกต้องตามระเบียบ มีบุคลากรสำหรับจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีความรู้ ความชำนาญอย่างต่อเนื่อง และผู้รับบริการได้รับความรู้ ความเข้าใจ ความพึงพอใจจากผู้ให้บริการ

2. คุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ตามเกณฑ์ การประเมินคุณภาพของกรมการศึกษานอกโรงเรียน

จากองค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้ ที่ผู้เชี่ยวชาญ/หน่วยงานต่างๆ ได้อธิบายไว้ ข้างต้น ที่ผู้วิจัยได้รวบรวม พอจะสรุปสาระสำคัญขององค์ประกอบศูนย์การเรียนรู้ ได้ดังนี้

สรุปองค์ประกอบหลักของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

1. **สถานที่** เป็นสถานที่ที่มีอยู่ในชุมชน สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริม ทักษะได้อย่างหลากหลาย เป็นได้ทั้งในอาคาร นอกอาคาร และมีคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการ ปฏิบัติงาน

2. **คณะกรรมการ/ผู้นำชุมชน** เป็นบุคคลที่อยู่ในชุมชน ที่มาจากการคัดเลือกของคน ในชุมชน มีความเสียสละ สนใจ ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาศูนย์การเรียนรู้สามารถ ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. **ครูประจำศูนย์การเรียนรู้** เป็นบุคคลที่ปฏิบัติงานประจำศูนย์การเรียนรู้ ทำ หน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุน จัดกระบวนการศึกษา หาองค์ความรู้วิทยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ บริการ

4. **สื่ออุปกรณ์** เป็นรูปแบบการให้บริการความรู้ที่หลากหลาย ทั้งเอกสาร สื่อ สิ่งพิมพ์ สื่อทัศนศึกษา รวมไปถึงคุณลักษณะต่างๆ

5. **ข้อมูลความรู้** เป็นข้อมูลทั่วไปของชุมชน ทรัพยากรของชุมชน ภูมิปัญญา ชาวบ้านความรู้ด้าน ศิลปะวัฒนธรรม แหล่งวิทยากร และลักษณะการประกอบอาชีพ

6. **กิจกรรมการเรียนรู้** การจัดการความรู้ที่หลากหลาย การรับความรู้จากปราชญ์ ชาวบ้าน การจัดเวทีประชาคมเพื่อการเรียนรู้และการตัดสินใจร่วมกัน การเรียนรู้ผ่าน การสาธิต การจัดนิทรรศการ การจัดสัมมนา อภิปราย

7. **การบริหารจัดการ** ระเบียบข้อบังคับ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการศูนย์ ได้อย่างเป็นรูปธรรม

8. **งบประมาณ** งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ และชุมชน ใช้สำหรับการ จัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

1.5 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

1.5.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

มาตรา 43 บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ

(1) อนุรักษ์ พื้นฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติ

(2) จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

(3) เข้าชื่อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือชุมชน หรือดเว้นการดำเนินการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของประชาชนหรือชุมชน และได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาข้อเสนอแนะนั้นโดยให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วยตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาตามวาระหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ และการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วยการศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ในการดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาตามวาระสอง หรือให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามวาระสาม รัฐต้องดำเนินการให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตามความถนัดของตน ให้จัดตั้งกองทุนเพื่อใช้ในการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา และเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู โดยให้รัฐจัดสรรงบประมาณให้แก่กองทุน หรือใช้มาตรการหรือกลไกทาง

ภาวธรรมทั้งการให้ผู้บริจาคทรัพย์สินเข้ากองทุนได้รับประโยชน์ในการลดหย่อนภาษีด้วย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องกำหนดให้การบริหารจัดการกองทุนเป็นอิสระและกำหนดให้มีการใช้จ่ายเงินกองทุนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว

มาตรา 250 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะ และกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนรวมทั้งส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติการจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะใดที่สมควรให้เป็นหน้าที่และอำนาจโดยเฉพาะ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ หรือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลัก ในการดำเนินการใด ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งต้องสอดคล้องกับรายได้ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ตามวรรคสี่ และกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับกลไกและขั้นตอนในการกระจายหน้าที่ และอำนาจ ตลอดจนงบประมาณและบุคลากรที่เกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจดังกล่าวของส่วนราชการให้แก่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย ในการจัดทำบริการสาธารณะหรือกิจกรรมสาธารณะใดที่เป็นหน้าที่และอำนาจขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ถ้าการร่วมดำเนินการกับเอกชนหรือหน่วยงานของรัฐหรือการมอบหมายให้เอกชน หรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการ จะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นมากกว่าการที่องค์การปกครอง ส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการเอง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะร่วมหรือมอบหมายให้เอกชนหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการนั้นก็ได้

รัฐต้องดำเนินการให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้ของตนเองโดยจัดระบบภาษีหรือการจัดสรรภาษี ที่เหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาการหารายได้ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถดำเนินการตามวรรคหนึ่งได้อย่างเพียงพอ ในระหว่างที่ยังไม่อาจดำเนินการได้ ให้รัฐจัดสรรงบประมาณ เพื่อสนับสนุนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไปพลางก่อน

กฎหมายตามวรรคหนึ่งและกฎหมายที่เกี่ยวกับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ต้องให้องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหาร การจัดทำบริการสาธารณะ การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา การเงินและการคลัง และการกำกับดูแลองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งต้องทำเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อการคุ้มครอง ประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม การป้องกันการทุจริต และการใช้จ่ายเงินอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความแตกต่างขององค์การปกครอง ส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ และต้องมี

บทบัญญัติเกี่ยวกับการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ และการป้องกัน การก้าวก่ายการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการส่วนท้องถิ่นด้วย

มาตรา 258 ให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศอย่างน้อยในด้านต่าง ๆ ให้เกิดผลดังต่อไปนี้

จ. ด้านการศึกษา

(1) ให้สามารถเริ่มดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา ตามมาตรา 54 วรรคสอง เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัยโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

(2) ให้ดำเนินการตรากฎหมายเพื่อจัดตั้งกองทุนตามมาตรา 54 วรรคหก ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

(3) ให้มีกลไกและระบบการผลิต คัดกรองและพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ ให้ได้ผู้มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความสามารถและประสิทธิภาพในการสอน รวมทั้งมีกลไกสร้างระบบคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพครู

(4) ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความถนัด และปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว โดยสอดคล้องกันทั้งในระดับชาติ และระดับพื้นที่

1.5.2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

มาตรา 4

"การศึกษา" หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคล และสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นจากการ جستจู่หาคว้า แวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

"การศึกษาดำเนินชีวิต" หมายความว่า การศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่าง การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้

- (1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
- (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- (3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 9 การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักดังนี้

- (1) มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ
- (2) มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- (3) มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา
- (4) มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
- (5) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา
- (6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

มาตรา 15 การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

(1) การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

(2) การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

(3) การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อมสื่อหรือแหล่งความรู้อื่น ๆ

มาตรา 23 การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

(1) ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(2) ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

(3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

(4) ความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

(5) ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

(6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต
ทุกรูปแบบได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวน
พฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และ
แหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

2. กิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise)

2.1 ความหมายของกิจการเพื่อสังคม

(วีรณัฐ โรจนประภา, 2556) ได้กล่าวว่า กิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) คือ
เป็นเครื่องมือในการทำงานเพื่อสังคม และเปลี่ยนแปลงโลก

(“รู้จักกิจการเพื่อสังคม,” 2557) ได้กล่าวว่า กิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise)
คือ กิจการที่มีรายได้จากการผลิตหรือจัดจำหน่ายสินค้าหรือบริการ โดยมีเป้าหมายของกิจการที่
ชัดเจนในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน สังคม หรือสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก ไม่ได้มีเป้าหมายใน
การสร้างกำไรสูงสุดต่อผู้ถือหุ้นและเจ้าของเท่านั้น

(Wronka, 2013) ได้กล่าวว่า กิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) คือ เป็นองค์กรที่
ต้องการเชื่อมโยงกิจกรรมทางเศรษฐกิจเข้ากับจุดประสงค์ทางสังคม เป็นองค์กรที่ทำธุรกิจที่
ผู้ประกอบการทั่วไปไม่ทำเพราะผลกำไรไม่คุ้มกับต้นทุน หรือธุรกิจที่องค์กรทั่วไปทำได้ไม่มี
ประสิทธิภาพพอ

(Social Enterprise Alliance, 2014) ได้กล่าวว่า กิจการเพื่อสังคม (Social
Enterprise) คือ ธุรกิจที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างผลกระทบทางสังคม แบบไม่หวังถึงประโยชน์หรือ
ผลกำไร โดยใช้กลยุทธ์ทางการตลาดเป็นตัวผลักดันให้องค์กรพัฒนาเพื่อเชื่อมโยงไปสู่การแก้ไข
ปัญหาของสังคมได้

(สำนักงานส่งเสริมกิจการเพื่อสังคมแห่งชาติ, 2554) ได้กล่าวว่า กิจการเพื่อสังคม
(Social Enterprise) คือ กิจการที่มีเป้าหมายหลักเพื่อการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาสังคมและ
สิ่งแวดล้อมผ่านกลไกการค้าหรือการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพมีการนำนวัตกรรมใหม่ๆอัน
หลากหลายเพื่อนำมาใช้ในการตอบสนองความท้าทายที่มีอยู่หรือกำลังจะเกิดขึ้นของสังคมและ
สิ่งแวดล้อม โดยหวังให้เกิดการส่งผลการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน

จากแนวคิดเกี่ยวกับกิจการเพื่อสังคมมีนักวิชาการ หน่วยงาน และองค์กรต่างๆ
พยายามให้คำจำกัดความของกิจการเพื่อสังคม ซึ่งสามารถสรุปโดยสังเขปได้ว่า กิจการเพื่อสังคม
(Social Enterprise) หมายถึง กิจการที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาสังคม และ
สิ่งแวดล้อมอย่างสร้างสรรค์ โดยสามารถดำเนินกิจการแบบพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

2.2 ประเภทของกิจการเพื่อสังคม

Mal Warwick (2006 อ้างถึงใน โกศล ดีศีลธรรม) โกศล ดีศีลธรรม (2554) ได้สรุปประเภท Social Enterprise ในบทความเรื่อง Who are you calling a “social enterprise?” ไว้ 4 ประเภท ดังนี้

1. องค์กรภาคสังคมที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อแสวงหากำไร คือ องค์กรไม่แสวงหากำไร อย่างกรณี โรงพยาบาลนำรายได้จากการเก็บค่าจอตดมมาช่วยสนับสนุนค่าใช้จ่ายบริหาร
2. องค์กรภาคธุรกิจที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อแสวงหากำไร แต่นำผลกำไรที่ได้รับกลับไปคืนให้กับสังคม ชุมชนในรูปแบบการบริจาคหรือช่วยเหลือธุรกิจที่ทำประโยชน์เพื่อสังคม เช่น Newman's Own เป็นธุรกิจเกี่ยวกับอาหารที่แสวงหาผลกำไร แต่เมื่อธุรกิจทำกำไรจะส่งมอบกำไรทั้งหมดให้แก่หน่วยงานทางด้านการศึกษา หรือหน่วยงานที่รับบริจาคเพื่อนำไปช่วยเหลือสังคมต่อไป
3. องค์กรภาคสังคมที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อแก้ปัญหาสังคม คือ องค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร ก่อตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยจัดหางาน และสร้างรายได้ให้คนที่ยังไม่มีงานทำ
4. องค์กรภาคธุรกิจที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาสังคม แต่เป็นองค์กรที่แสวงหาผลกำไร ธุรกิจประเภทนี้จะให้ความสนใจไปที่ภารกิจ อาทิ การช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาสังคม มากกว่าภารกิจด้านอื่น เช่น ShoreBank ดำเนินกิจการคล้ายกับธนาคารทั่วไป แต่จะมุ่งสร้างความเท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจและสภาพแวดล้อมให้กับชุมชน

(European Social Enterprise Law Association, 2015) ได้สรุปประเภท Social Enterprise ไว้ในบทความเรื่อง “Social Enterprise in Europe Developing Legal Systems which Support Social Enterprise Growth” ไว้ 3 ประเภทดังนี้

1. กิจการเพื่อสังคมที่ไม่แสวงหากำไร (Non-Profit Organisations) คือ องค์กรที่ไม่มีการแบ่งผลกำไรให้แก่เจ้าของหรือผู้ถือหุ้น ผลกำไรที่ได้จะนำกลับคืนสู่สังคมทั้งหมด
2. กิจการเพื่อสังคมในรูปแบบสหกรณ์ (Co-operatives) คือ องค์กรที่จัดขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ทางสังคมเป็นสำคัญมากกว่าผลประโยชน์ของสมาชิก
3. กิจการเพื่อสังคมที่สร้างขึ้นโดยภาคเอกชน (Share Companies) คือ กิจการเพื่อสังคมประเภทนี้เป็นองค์กรธุรกิจที่มีวัตถุประสงค์ในการแสวงหากำไร และมีการนำเอากำไรกลับคืนสู่ผู้ถือหุ้นหรือเจ้าของ แต่ในขณะเดียวกันก็ได้ให้ความสำคัญกับพันธกิจทางสังคมควบคู่ไปกับพันธกิจทางธุรกิจด้วย

(แผนแม่บทสร้างเสริมกิจการเพื่อสังคม, 2553) ได้แบ่งกิจการเพื่อสังคมเป็น 6 ประเภท เพื่อประโยชน์ในการวางยุทธศาสตร์ นโยบาย และกลยุทธ์ในการสร้างเสริมกิจการเพื่อสังคมในประเทศไทย ตามกลุ่มบุคคล/องค์กรที่ก่อตั้ง ดังนี้

1. กิจการเพื่อสังคมที่สร้างขึ้นโดยเครือข่ายและองค์กรชุมชน (Community-Based Social Enterprise) ประเทศไทยมีองค์กร/หน่วยงาน ที่สามารถจัดได้ว่าเป็นกิจการเพื่อสังคมในระดับชุมชนอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นผลมาจากหลายปัจจัย ได้แก่ การพัฒนาของระบบสหกรณ์ ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา การประชาสัมพันธ์เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจังในประเทศ นโยบายรัฐบาลที่ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน จนถึงการเกิดขึ้นของกลุ่มการเงินชุมชนในรูปแบบต่างๆ ทั้งในรูปของสหกรณ์ออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ รวมถึงธนาคารประชาชน กิจการเพื่อสังคมในระดับชุมชน สามารถแก้ไขปัญหาสังคม สุขภาวะ และ/หรือ สิ่งแวดล้อมในชุมชนได้เป็นอย่างดี เนื่องจากการจัดตั้ง บริหารจัดการ และดำเนินกิจการโดยคนในชุมชนซึ่งเข้าใจสภาวะและปัญหาในชุมชนอย่างถ่องแท้ นอกจากนี้แล้ว กิจการเหล่านี้ยังก่อให้เกิดการสร้างงาน และการสร้างรายได้ให้กับประชาชนในชุมชนนั้นๆ กิจการเพื่อสังคมในระดับชุมชน จึงมีผลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม เงินทุนสำหรับการจัดตั้งกิจการเพื่อสังคมในระดับชุมชนนั้น มาจากสองแหล่งหลัก ได้แก่ (1) เงินอุดหนุนจากรัฐบาลกลาง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนนโยบายต่างๆ ในระดับชุมชน เช่น งบประมาณกองทุนหมู่บ้าน OTOP และวิสาหกิจชุมชน และ (2) จากการรวมเงินทุนของชาวบ้านในชุมชนนั้นๆ เพื่อก่อตั้งเป็นกิจการร่วมกัน ซึ่งเป็นไปได้ในหลากหลายรูปแบบ ทั้งการรวมตัวกันอย่างถูกต้องตามกฎหมายในรูปแบบของสหกรณ์ ไปจนถึงการรวมตัวกันอย่างไม่เป็นทางการ ในลักษณะของกลุ่มออมทรัพย์ต่างๆ โดยกิจการเพื่อสังคมในกลุ่มนี้ มักจะไม่มุ่งเน้นขยายกิจการ แต่ให้ความสำคัญกับการถอดบทเรียนความสำเร็จจากชุมชนหนึ่ง เพื่อนำไปเผยแพร่เป็นองค์ความรู้ให้กับชุมชนอื่น (Replicate) จึงมักจะไม่ค่อยมีความต้องการในการหาเงินทุนเพื่อขยายกิจการ อย่างไรก็ตาม ในหลายๆ กรณี กิจการเพื่อสังคมต้องการตัวกลาง หรือการเข้าถึงภาคธุรกิจที่มีความเชี่ยวชาญ เพื่อบริหารจัดการ กิจการที่ถูกพัฒนาจนมีขนาดใหญ่ เช่น กลุ่มออมทรัพย์ที่มีเงินฝากอยู่ในกลุ่มสูงมาก แต่ไม่รู้วิธีในการเคลื่อนย้ายเงินทุนส่วนเกินดังกล่าวเพื่อสร้างรายได้ และ/หรือแก้ไขปัญหาสภาพคล่องให้กับกลุ่มออมทรัพย์ลักษณะเดียวกันที่ขาดสภาพคล่อง

2. กิจการเพื่อสังคมที่สร้างขึ้นโดยองค์กรสาธารณประโยชน์ (Non-Governmental Organization) ปัจจุบันองค์กรสาธารณประโยชน์ทั้งในประเทศไทย และทั่วโลก เริ่มให้ความสนใจกับการจัดตั้งหน่วยธุรกิจ ที่สร้างรายได้มาเป็นเงินทุนในการดำเนินงานขององค์กร เพื่อลดการ

พึ่งพาเงินทุนจากเงินบริจาค และเงินให้เปล่าจากองค์กรภายนอก ดังนั้น การจัดตั้งกิจการธุรกิจแยก หรือการพัฒนาสายงานธุรกิจขึ้นภายในองค์กร จึงเป็นทางเลือกที่ดีทางหนึ่งในการบริหารจัดการองค์กรสาธารณประโยชน์ให้เติบโตได้อย่างยั่งยืน องค์กรสาธารณประโยชน์หลายแห่ง ริเริ่มกิจการเพื่อสังคมด้วยเงินทุนที่ได้มาจากเงินบริจาค และเงินให้เปล่า ซึ่งเป็นแหล่งเงินทุนหลักขององค์กรลักษณะนี้ในปัจจุบัน และนำมาพัฒนาเป็นกิจกรรม และ/หรือ กิจการที่สร้างรายได้ให้กับองค์กร จึงไม่ได้ประสบปัญหาในการหาเงินทุนเริ่มต้นมากนัก อย่างไรก็ตาม องค์กรสาธารณประโยชน์มักจะประสบปัญหาในการหาเงินทุน เมื่อต้องการจะต่อยอด และ/หรือขยายกิจการที่สร้างรายได้ดังกล่าว เนื่องจากแหล่งเงินทุนสำหรับภาคธุรกิจทั่วไป เช่น ธนาคารพาณิชย์ และบริษัทหลักทรัพย์ ยังไม่มีความเชื่อมั่นในกิจการที่จัดตั้ง และ/หรือดำเนินการโดยองค์กรสาธารณประโยชน์เพื่อแก้ปัญหาสังคม ว่าจะสามารถทำผลกำไรทางธุรกิจอย่างยั่งยืนได้ (Not Financially Viable)

นอกจากนี้แล้ว กิจการเพื่อสังคมในกลุ่มนี้ประสบปัญหามากกว่ากลุ่มอื่นในเรื่องของการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการบริหารจัดการเชิงธุรกิจ เนื่องจากกลุ่มคนที่เลือกทำงานในองค์กรสาธารณประโยชน์มักจะมีผู้เชี่ยวชาญ ความเข้าใจ และ/หรือความสนใจในการดำเนินงานทางธุรกิจที่จำกัด จึงทำให้ประสบปัญหาในการบริหารจัดการ และต้องการความช่วยเหลือในการพัฒนาศักยภาพในด้านนี้อย่างจริงจัง

3. กิจการเพื่อสังคมที่ตั้งขึ้นโดยหน่วยราชการ และรัฐวิสาหกิจ กิจการเพื่อสังคมเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับนโยบายการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น ที่ไม่ใช่เพียงแค่การกระจายอำนาจการตัดสินใจและการให้บริการสาธารณะไปอยู่ที่รัฐบาลท้องถิ่นหรือการแปรรูปบริการของรัฐไปสู่รัฐวิสาหกิจหรือเอกชนแต่อย่างใด แต่เป็นการกระจายการให้บริการสาธารณะสำคัญต่างๆ จากหน่วยงานของรัฐบาลไปสู่กิจการเพื่อสังคม ปัจจุบันมีเพียงหน่วยงานราชการบางแห่งเท่านั้นที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของการให้บริการที่เข้าถึงประชาชนในระดับชุมชนได้อย่างแท้จริง และให้อำนาจในการบริหารงานของชุมชนเพิ่มมากขึ้น โดยริเริ่มกิจการเพื่อสังคมด้วยเงินทุนสนับสนุนในการเริ่มต้นกิจการ เพื่อพัฒนาศักยภาพและความสามารถของหน่วยราชการ และรัฐวิสาหกิจในการให้บริการระดับชุมชนที่มากขึ้น และยังเป็นการสร้างการมีส่วนร่วม ความใกล้ชิดกับชุมชนอีกด้วย อย่างไรก็ตาม กิจการเพื่อสังคมในกลุ่มนี้ประสบปัญหาในเรื่องของการบริหารจัดการเชิงธุรกิจ เนื่องจากกลุ่มคนที่ดำเนินงานส่วนใหญ่มาจากภาครัฐ ซึ่งบางส่วนขาดประสบการณ์ในเชิงธุรกิจ รวมทั้งขาดศักยภาพที่จะทำให้กิจการเจริญเติบโตทางการเงินได้อย่างยั่งยืน

4. กิจกรรมเพื่อสังคมที่สร้างขึ้นโดยผู้ประกอบการใหม่ ปัจจุบันประเทศไทยกำลังตื่นตัวกับกระแสการสร้างผู้ประกอบการใหม่เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจไทย โดยมีกลุ่มผู้ประกอบการใหม่บางกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คนรุ่นใหม่ที่มีใจจัดตั้งธุรกิจที่นอกจากจะสร้างผลกำไรแล้ว ยังมีส่วนช่วยในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม สุขภาวะ และ/หรือสิ่งแวดล้อม กลุ่มผู้ประกอบการรุ่นใหม่ดังกล่าว เป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญในการพัฒนากิจการเพื่อสังคมในประเทศไทย กิจกรรมเพื่อสังคมที่สร้างขึ้นโดยผู้ประกอบการใหม่มักจะประสบปัญหาทางด้านเงินทุนอย่างมาก ทั้งในการระดมเงินทุนเริ่มต้นกิจการ และเงินทุนในการขยายกิจการ เนื่องจากการปล่อยเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์ในปัจจุบันสำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก (SMEs) นั้น มีอยู่อย่างจำกัด มีหลักเกณฑ์และขั้นตอนในการขอกู้ที่ค่อนข้างจะซับซ้อน ในขณะที่การเข้าถึงเงินทุนเชิงพาณิชย์จากแหล่งอื่น เช่น ตลาดทุน และบริษัทหลักทรัพย์ แทบจะเป็นไปไม่ได้เลย ปัญหาเรื่องเงินทุนจึงเป็นปัญหาสำคัญมากที่ต้องดำเนินการเพื่อพัฒนากิจการเพื่อสังคมในกลุ่มนี้ นอกจากนี้แล้ว การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการดำเนินธุรกิจ ก็เป็นอีกหนึ่งความท้าทายสำคัญ เนื่องจากผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่ได้มีพื้นฐานความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์ และบริหารธุรกิจโดยตรง หรือถ้ามีก็ขาดประสบการณ์ในการดำเนินกิจการธุรกิจ

5. กิจกรรมเพื่อสังคมที่สร้างขึ้นโดยธุรกิจเอกชน กิจกรรมเพื่อสังคมในกลุ่มนี้ เป็นธุรกิจที่สร้างขึ้นโดยภาคเอกชน ซึ่งบางส่วน เป็นการต่อยอดมาจากกิจกรรมที่แสดงความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility: CSR) ขององค์กร ที่ถูกพัฒนาให้เป็นธุรกิจเพื่อสังคมที่มีความต่อเนื่องและยั่งยืน นอกจากนี้แล้ว ในหลายๆ กรณี กิจกรรมเพื่อสังคมในกลุ่มธุรกิจเอกชนได้ถูกสร้างขึ้นเพื่อตอบโจทยความต้องการของภาคธุรกิจโดยตรง เช่น ธุรกิจกำจัดกากของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม หรือการตั้งสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนาบุคลากรสำหรับทำงานในกิจการ เป็นต้น ให้สามารถแก้ไขปัญหา และ/หรือพัฒนาสังคมได้ในเวลาเดียวกัน เนื่องจากกิจการเพื่อสังคมในกลุ่มนี้จัดตั้งโดยธุรกิจเอกชน จึงมักจะไม่ประสบปัญหาทางด้านเงินทุนในการจัดตั้งและการขยายกิจการ รวมทั้งยังมีความเชี่ยวชาญในการดำเนินธุรกิจเป็นอย่างดี เพราะมีการบริหารจัดการโดยภาคเอกชน นอกจากนี้แล้ว กิจกรรมเพื่อสังคมในกลุ่มนี้มีแนวโน้มที่จะเติบโตได้ดี และมีความยั่งยืนทั้งในด้านการเงิน และการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม รวมทั้งมีขนาดใหญ่และขยายผลได้ จึงสามารถเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาสังคม สุขภาวะ และ/หรือสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังมีกิจการเพื่อสังคมในกลุ่มนี้น้อย เนื่องจากภาคเอกชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องกิจการเพื่อสังคม และยังไม่เห็นศักยภาพในการทำกำไร และการแก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคม และสิ่งแวดล้อมจากกิจการใน

ลักษณะนี้รูปแบบของกิจการเพื่อสังคมในกลุ่มนี้ อยู่ในรูปแบบธุรกิจ เช่น บริษัท สังคมสุขภาพ จำกัด ที่ทางกลุ่มบางจากจัดตั้งขึ้น เพื่อบริหารจัดการร้านเลมอนฟาร์ม ซึ่งเป็นร้านค้าในปั้มน้ำมัน บางจากที่นำผลิตภัณฑ์จากชุมชนมาขาย เป็นการสร้างตลาดให้กับวิสาหกิจชุมชน

6. กิจการเพื่อสังคมประเภทอื่นๆ นอกเหนือจากกิจการเพื่อสังคมที่กล่าวมาข้างต้น ยังมีกิจการเพื่อสังคมที่ไม่สามารถจัดเข้ากลุ่มทั่วไปได้ ทั้งกิจการเพื่อสังคมที่จัดตั้งขึ้นโดยสถาบันทางศาสนา วัด สถาบันการศึกษาต่างๆ เช่น สถาบันการศึกษาระดับท้องถิ่น องค์การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น องค์การศาสนาท้องถิ่นที่เป็นศูนย์รวมและเชื่อมโยงคนในท้องถิ่น กิจการเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะสามารถส่งเสริมและสนับสนุนของหน่วยงานต่างๆ เพื่อช่วยเหลือคนในท้องถิ่นนั้นๆ เพื่อแก้ปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม หรือแม้กระทั่งการให้บริการเสริมหรือทดแทนบริการของหน่วยงานรัฐโดยตรง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม กิจการเพื่อสังคมที่ถูกตั้งขึ้นโดยองค์กรที่กล่าวมาข้างต้นจะสามารถดำเนินการได้จากการสนับสนุนจากองค์กรต่างๆ ซึ่งเป็นแหล่งเงินทุนขนาดใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ หรือวัด ดังนั้น เงินทุนสำหรับกิจการเพื่อสังคมในกลุ่มนี้จึงถือได้ว่ามีความจำเป็น โดยเฉพาะในการเริ่มต้นกิจการ

จากนิยามเกี่ยวกับประเภทของกิจการเพื่อสังคมที่นักวิชาการ หน่วยงาน และองค์กรต่างๆ ได้อธิบายไว้ข้างต้น ที่ผู้วิจัยรวบรวม พอจะสรุปสาระสำคัญของกิจการเพื่อสังคมได้ดังนี้

1. กิจการเพื่อสังคมที่ไม่แสวงหาผลกำไร เช่น องค์กรการกุศล องค์กรที่ทำงานโดยไม่แสวงหาผลกำไร
2. กิจการเพื่อสังคมที่ตั้งขึ้นโดยเอกชนหรือผู้ประกอบการ เช่น ธุรกิจกลางและขนาดเล็ก กลุ่มผู้ประกอบการใหม่
3. กิจการเพื่อสังคมประเภทอื่นๆ เช่น สถาบันการศึกษา กิจการเพื่อสังคมที่จัดตั้งขึ้นโดยสถาบันศาสนา องค์กรพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

2.3 ลักษณะสำคัญของกิจการเพื่อสังคม

(อภिरักษ์ โกชะโยธิน, 2553) ได้อธิบาย “กิจการเพื่อสังคม” ไว้ว่าให้ดูลักษณะพิเศษดังต่อไปนี้

1. กระบวนการผลิต ไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อเนื่องในระยะยาวต่อสังคม สุขภาวะ และสิ่งแวดล้อม
2. ผลิตภัณฑ์และบริการไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อเนื่องในระยะยาวต่อสังคม สุขภาวะ และสิ่งแวดล้อม

3. มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี
4. มีความยั่งยืนทางการเงิน ได้ด้วยตนเอง

(สถนี อาชวานันทกุล, 2553) ได้อธิบายลักษณะของธุรกิจเพื่อสังคมในประเทศไทยไว้ว่า

1. กิจการเพื่อสังคมมีพันธกิจหลักในการช่วยเหลือคนที่ขาดโอกาสในเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวกของปัจจัยพื้นฐาน
2. กิจการเพื่อสังคมมีการคำนึงถึง สังคม สิ่งแวดล้อม สร้างโอกาส เป็นหลักและมีความยั่งยืนทางการเงิน
3. กิจการเพื่อสังคมมีความหลากหลายแนวทางในการทำธุรกิจแต่จุดประสงค์เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อเศรษฐกิจระดับเล็ก และกิจกรรมในพื้นที่ไร้ตลาดไปจนถึงตลาดโตเร็ว
4. กิจการเพื่อสังคมสร้างผลตอบแทนเป็นหลักด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์สูงสุดไม่ใช่กำไรสูงสุด
5. กิจการเพื่อสังคมต้องใช้กลไกทางการตลาด การสร้างนวัตกรรม และการประสานประโยชน์ของทุกฝ่าย ได้แก่ ภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชนเพื่อสร้างความสำคัญ ในการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก

("SE (Social Enterprise) แนวคิดโลกธุรกิจศตวรรษนี้," 2554) ได้ระบุลักษณะสำคัญของกิจการเพื่อสังคมดังต่อไปนี้ คือ

1. มีแนวทางการหารายได้ด้วยตนเองเพื่อหล่อเลี้ยงการดำเนินงานอย่างยั่งยืน เช่น รูปแบบการขายผลิตภัณฑ์และ/ หรือบริการระดมทุนโดยให้ผลตอบแทนแก่ผู้ลงทุน จนถึง การขอรับบริจาคหรือการสนับสนุนทางการเงินแบบให้เปล่าเหมือน NGO
2. เน้นการใช้นวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหา นั่นคือการคิดค้นวิธีการใหม่ๆ ที่สามารถแก้ปัญหาที่เป็นเป้าหมายของการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ได้ผล ยั่งยืน และสามารถต่อยอดผลลัพธ์ได้
3. ดำเนินงานแบบอาศัยความร่วมมืออย่างกว้างขวางจากเครือข่าย เพื่อใช้ศักยภาพเฉพาะทางของหน่วยงานนั้นๆ ในการร่วมแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน

(Social Enterprise UK, 2017) ได้ระบุลักษณะที่สำคัญของกิจการเพื่อสังคมในประเทศอังกฤษไว้ 6 ประการได้แก่

1. มีจุดประสงค์เพื่อสังคมเป็นเป้าหมายหลักขององค์กรที่ชัดเจน
2. รายได้หลักมาจากการขายสินค้าและบริการ
3. ผลกำไรส่วนใหญ่ต้องนำไปลงทุนตามวัตถุประสงค์มิใช่拿去ปันผลให้ผู้ถือหุ้นหรือเจ้าของ
4. มีความเป็นอิสระ
5. ให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการบริหารงานเพื่อประโยชน์ของสังคม
6. เป็นองค์กรอิสระที่มีความน่าเชื่อถือ

(สำนักงานส่งเสริมกิจการเพื่อสังคมแห่งชาติ, 2554) ได้สรุปลักษณะที่สำคัญของกิจการเพื่อสังคมได้ดังนี้

1. มีเป้าหมายทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ไม่ใช่ผลกำไรสูงสุด มีการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายทางสังคม และสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจนตั้งแต่เริ่มต้น
2. มีรูปแบบการดำเนินการที่มีความยั่งยืนทางการเงิน ดำเนินการในรูปแบบธุรกิจ มีรายได้จากการขายและการผลิตสินค้า และ/หรือการให้บริการคิดเป็นสัดส่วนสำคัญ (ควรที่จะมากกว่าส่วนที่ได้รับจากการบริจาค ระดมทุน หรือการรับทุนสนับสนุน) เพื่อสะท้อนถึงโอกาสในการเกิดความยั่งยืนทางการเงินของกิจการ
3. เป็นมิตรต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการผลิตและการดำเนินกิจการที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาวะสังคม และสิ่งแวดล้อมในระยะยาว
4. ผลกำไรกลับคืนสู่สังคมและเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผลกำไรส่วนใหญ่จากการดำเนินงานถูกนำมาขยายผลเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ในข้อ 1 หรือคืนผลประโยชน์นั้นให้แก่สังคมและชุมชน โดยควรมีสัดส่วนที่มากกว่าส่วนที่นำมาปันผลให้กับผู้ถือหุ้น ยกเว้นในกรณีที่ผู้ถือหุ้นส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเป้าหมายของวัตถุประสงค์ของกิจการ
5. ดำเนินการอย่างโปร่งใสจัดทำข้อมูลอย่างเป็นระบบ และเปิดเผยต่อสาธารณะ

จากลักษณะของกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) ที่มีผู้เชี่ยวชาญ/หน่วยงานได้อธิบาย ไว้ข้างต้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสรุปคุณลักษณะกิจการเพื่อสังคม ไว้ดังนี้

ลักษณะของกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise)

1. การดำเนินการและกระบวนการผลิต ไม่ส่งผลเสียต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม
กิจการเพื่อสังคมมีพันธกิจหลักในการสร้างโอกาส ให้มีการดำเนินกิจการ โดยที่
กระบวนการผลิต และผลิตภัณฑ์ ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพ สังคม และสิ่งแวดล้อมใน
ระยะยาว
2. การมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการ
มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี อาศัยความร่วมมืออย่างกว้างขวางจากสมาชิก ใน
การบริหารงาน จัดทำข้อมูลอย่างเป็นระบบ ดำเนินการอย่างโปร่งใส และเปิดเผยต่อสาธารณะ
3. การสร้างรายได้หลักมาจากการขายสินค้าและบริการ
มีรูปแบบการดำเนินการที่มีความยั่งยืนทางการเงิน ดำเนินการในรูปแบบธุรกิจ มี
รายได้จากการขายและการผลิตสินค้า และการให้บริการเป็นส่วนสำคัญ
4. กิจการมีเป้าหมายหลักเพื่อประโยชน์ด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม
กิจการเพื่อสังคมมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ไม่ใช่ผล
กำไรสูงสุด
5. การสร้างนวัตกรรมเพื่อการแก้ปัญหาทางสังคม และสิ่งแวดล้อม
กิจการเพื่อสังคมเน้นการใช้นวัตกรรม วิธีการใหม่ๆ เพื่อแก้ไขปัญหา และการ
ประสานประโยชน์ของทุกฝ่าย ได้แก่ ภาครัฐ ภาคประชาชน เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก
6. กิจการที่มีความเป็นอิสระและน่าเชื่อถือ

3. ละครชาตรี

3.1 ประวัติความเป็นมาของละครชาตรี

(สุนนมาลย์ นิ่มเนติพันธ์, 2532) ได้ศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของละครชาตรีไว้ว่า ละครชาตรีมีกำเนิดขึ้นตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา มีผู้สันนิษฐานว่า คงจะเกิดจากการนำเอาการขับร้องและระบำฟ้อนรำประกอบดนตรี ซึ่งไทยเรามีอยู่ตั้งแต่สมัยสุโขทัย มาผสมกับการแสดงละคร เป็นเรื่องแบบอินเดีย นายธนิต อยู่โพธิ์ ได้กล่าวไว้ว่า วิธีการบางอย่างของละครชาตรีที่มีผู้แสดงเป็นหลัก 3 คน คือ ตัวนายโรง ตัวนาง และตัวตลกดังกล่าวแล้ว แสดงให้เห็นว่าเป็นละครประเภทเร่ร่อนไปตามหัวเมืองต่างๆ จึงจำกัดตัวผู้แสดงเพื่อความสะดวกในการเดินทาง แม้แต่เครื่องดนตรีก็ต้องมีน้อยชิ้น และคล้ายคลึงกับละครอินเดีย เครื่องดนตรีที่เล่นมีเพียงปี่เลา 1 คู่ กลองเล็ก 1 คู่ และฆ้อง 2 ชุด

ในสมัยโบราณ ละครชาตรีเป็นที่นิยมแพร่หลายทางภาคใต้ของไทย เรื่องที่แสดงจะนิยมแสดงเรื่อง พระสุธนและนางมโนห์รา จึงเรียกการแสดงประเภทนี้ว่า “โนห์ราชาตรี” เพราะชาว

ได้มักจะชอบพูดตัดพยางค์หน้า ต่อมาละครชาตรีได้เข้ามาแสดงในเมืองหลวงสมัยสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี เมื่อพ.ศ. 2312 ต่อมา พ.ศ. 2323 คณะละครของเจ้านครฯ ได้เข้ามาร่วมการแสดงในงานฉลองพระแก้วมรกต และได้แสดงประชันกับละครผู้หญิงของหลวงด้วย เมื่อพ.ศ. 2375 สมัยรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ สมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาประยูรวงศ์ (ดิศ บุนนาค) สมัยที่ยังเปี่ยเจ้าพระยาพระคลัง ได้ลงไปปราบและระงับเหตุการณ์ร้ายทางหัวเมืองภาคใต้ พวกชาวใต้จึงอพยพตามมา รวมทั้งพวกที่มีความสามารถในการแสดงละครชาตรีด้วย พวกนี้ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ตำบลสนามควาย และรวมทั้งคณะละครที่รับเหมาแสดงงานต่างๆ จนแพร่หลายและฝึกหัดกันสืบต่อมา

ในสมัยรัชกาลที่ 6 ได้มีผู้คิดนำเอาละครชาตรีกับละครนอกมาผสมกัน เรียกว่า “ละครชาตรีเข้าเครื่อง” หรือ “ละครชาตรีเครื่องใหญ่” การแสดงแบบนี้บางครั้งก็มีฉากแบบละครนอก แต่บางครั้งก็ไม่มีฉากอย่างละครชาตรี ดนตรีประกอบก็ใช้แบบผสม คือใช้เครื่องดนตรีของละครชาตรีผสมกับวงปี่พาทย์ของละครนอก การแสดงเริ่มด้วยรำซัดชาตรี แล้วลาโรง จับเรื่องด้วยเพลง “วา” แบบละครนอก ส่วนเพลงและวิธีการแสดงก็ใช้ทั้งละครชาตรีและละครนอกปนกัน การแสดงแบบนี้ยังเป็นที่นิยมมาจนถึงปัจจุบันนี้ เมื่อ 70 ปีที่แล้วมา ละครชาตรีจะแสดงในโอกาสที่มีการแก้บน ดังที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงกล่าวไว้ว่า “เดิมเห็นจะเป็นเพราะคนเห็นเป็นของแปลก จะหาไปเล่นด้วยเงินถูๆ จึงชอบหาละครชาตรีไปเล่นแก้สินบนจนเลยเป็นธรรมเนียม หม่อมฉันยังเคยจำได้เมื่อเป็นเด็กเคยป่วยมาครั้งหนึ่ง พอหายป่วยผู้ปกครองมีละครชาตรีแก้สินบนที่เจดีย์พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เวลานั้นตัวละครเอกชื่อหับ ใช้เครื่องแต่งตัวอย่างละครกรุงเทพฯ ผิดกันแต่เพียงตัวเปล่าไม่มีเสื้อใส่ เช่น วัดบวรนิเวศวิหาร และที่ศาลเจ้าหอกกลาง เป็นต้น แต่ภายหลังเห็นจะเป็นเพราะถูกห้ามมิให้เล่นตามสถานที่นั้นๆ จึงเปลี่ยนประเพณีมาเล่นที่บ้าน และต่อมายุ่งภายหลังเลยเกิดวิธีรับเหมาแก้สินบนดังได้ทอดพระเนตร เมื่อแรกหม่อมฉันมาอยู่วังวรดิศ ก็ประหลาดใจที่ได้ยินเสียงละครชาตรีที่หน้าบ้านบ่อยๆ จึงสืบถามดูได้ความว่า ที่ถนนหลานหลวงมีบ้านละครชาตรีสักหกเจ็ดบ้าน แต่ที่จริงบ้านหนึ่งมีละครเพียงคนหนึ่งหรือสองคนเท่านั้น บ้านไหนรับเหมาแก้บนก็เรียกตัวละครบ้านอื่นไปประสมโรงเล่นเอาค่าจ้างแบ่งกัน พวกละครแต่งตัวและรำอย่างละครกรุงเทพฯ ถนัดเล่นละครนอกด้วยในการแก้สินบน เช่นเป็นละครชาตรีแต่ตอนเบิกโรง เมื่อเบิกโรงเสร็จแล้ว ก็เล่นแบบละครนอกไปจนตลอด” ปัจจุบันการแสดงละครชาตรียังคงอยู่ และเป็นที่นิยมแพร่หลายในการจัดให้มีละครชาตรีแก้บน เช่น ที่ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง กรุงเทพฯ ที่โบสถ์หลวงพ่อโสธร แปรริ้ว หรือแสดงตามบ้านของผู้ที่ประสงค์จะแก้บน

อย่างไรก็ดี การแสดงละครชาตรีปัจจุบันได้กลายรูปไปมาก โอกาสในการแสดงก็มีมากขึ้น เช่น แสดงในงานศพ หรืองานฉลองต่างๆ ตามวัด แต่มักจะจัดแสดงเป็นชุดๆ ซึ่งเกือบไม่มีรูปแบบละครชาตรีเหลืออยู่ ในบางจังหวัด ละครชาตรีเล่นในโอกาสต่างๆ สุดแต่แต่เจ้าของงานต้องการ ในจังหวัดอ่างทอง จันทบุรี และตราด ส่วนมากจะเป็นงานเกี่ยวกับศาสนา เช่น งานชักพระ งานในวันวิสาขบูชา งานประจำปี ของวัด ฯลฯ

3.2 ลักษณะการแสดงละครชาตรี

(สุมนมัลย์ นิมนต์พันธ์, 2532) ได้อธิบายลักษณะการแสดงละครชาตรี ไว้ว่า การแสดงละครชาตรี เป็นการแสดงที่ดำเนินเรื่องแบบรวบรัด และไม่สู้จะพิถีพิถันในการแสดงมากนัก ซึ่งผิดกับการแสดงละครใน ที่มุ่งถึงศิลปะความวิจิตรพิสดารในท่ารำ เรื่องที่นิยมนำมาแสดงละครชาตรีคือ เรื่องมโนห์รา และรถเสน ซึ่งเป็นเรื่องชาดกทั้ง 2 เรื่อง ตัวละครที่สำคัญมีเพียง 3 ตัว เช่น เรื่องมโนห์รา มีพระสุธนเป็นตัวละคร นางมโนห์ราเป็นตัวนาง พรานบุญเป็นตัวละคร ส่วนเรื่องรถเสน ก็มีพระรถเสนเป็นตัวละคร นางเมรีเป็นตัวนาง และม้าเป็นตัวละคร สำหรับตัวละครในละครชาตรีแสดงเป็นตัวเบ็ดเตล็ดอื่นๆ อีกด้วย เป็นยักษ์ ฤๅษี ยาย ตา สัตว์ต่างๆ

ก่อนเริ่มแสดงละครชาตรี จะต้องมีการโหมโรงก่อนเพื่อเรียกผู้ชม ปี่พาทย์จะบรรเลงเพลงโหมโรงหลายเพลง ใช้กลองตุ้มเป็นสัญญาณให้ทราบว่าที่นี่จะมีละคร ในขณะที่โหมโรง ผู้แสดงจะแต่งตัวอยู่ข้างวงปี่พาทย์ ในสมัยก่อนการโหมโรงละครชาตรี มีม้าล่อดีเพื่อเรียกคน ปี่พาทย์สมัยนี้ใช้รูปแบบละครนอก เช่น รำสามลา ฯลฯ พอลงว่า ตัวพระ หรือตัวพระ-นางคู่หนึ่ง จะสวมขวากขึ้นนั่งเตียง เริ่มขัดไหว้ครู ก่อนการแสดงละครชาตรีทุกครั้งต้องไหว้ครู

การรำขัดไหว้ครู ผู้แสดงร้องเอง เมื่อร้องนำ 1 วรรคแล้วลูกคู่ก็รับวรรคที่สองซ้ำกันสามครั้ง แล้วตัวละครจึงร้องวรรคที่สามต่อไป เวียนลำดับจนครบตอน การรำก็ขัดแบบชาตรี ขณะที่ร้องมีการตีกรับให้จังหวะมีทับและฉิ่งประกอบ

3.3 สถานการณ์ของละครชาตรี ในจังหวัดอ่างทอง

(กนก คล้ายมุข & คณะ, 2550) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับละครชาตรีในจังหวัดอ่างทอง ผลของการศึกษาเป็นดังนี้ ละครชาตรี ที่พบในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง มีคณะละครชาตรีจำนวน 16 คณะ ดังนี้

1. คณะ จ.จินตนา เขียวจิตติษย์นารายณ์
2. คณะ ส.รัตนา เครือวัลย์
3. คณะ ศ.สมพิศ เรืองงาม
4. คณะ อนันต์ รุ่งสว่างศิลป์
5. คณะ ศรีนวล ยอดรัก
6. คณะ ส.รุ่งสุริยา นำศิลป์
7. คณะ ส.ชะองศิลป์
8. คณะ ศิษย์จันทร์ฉาย
9. คณะ ส.เพ็ญศรี
10. คณะ ส.นิภา นำศิลป์
11. คณะ ส.พวง นำศิลป์
12. คณะ จำลอง เจริญศิลป์
13. คณะ ศิริกานต์ ยอดรัก
14. คณะ วิชาญ สำรวยศิลป์
15. คณะ นันทยา ้วยุ่น
16. คณะ เทพวิจิตร ศิษย์โสธร

ในอดีตการแสดงละครชาตรีสามารถใช้ประกอบเป็นอาชีพหลักได้ มีรายได้มาก ประชาชนในพื้นที่จึงนิยมฝึกหัด แต่ในปัจจุบัน ผู้แสดงละครชาตรี มีจำนวนน้อยลง เนื่องจากสาเหตุ ดังนี้

1. ผู้แสดงละครชาตรีส่วนใหญ่มีอายุมากขึ้น หลายคนจึงเลิกแสดงไปประกอบอาชีพอื่นๆ ตามความถนัด เช่น ค้าขาย รับจ้างทั่วไป เป็นต้น ทำให้ละครบางคณะมีจำนวนผู้แสดงไม่เพียงพอ
2. คณะละครบางคณะ ก่อตั้งคณะขึ้นเพื่อหารายได้ ในลักษณะการสร้างเครื่องละคร แต่ไม่ได้คำนึงถึงการสร้างนักแสดงละคร ทำให้ละครบางคณะมีผู้แสดงเพียง 1-2 คน เท่านั้น
3. เยาวชนในปัจจุบัน ไม่นิยมฝึกหัดละคร มองว่าเป็นเรื่องล้าหลัง ไม่ทันสมัย น่าอาย
4. งานแสดงละคร ไม่สามารถใช้ประกอบเป็นอาชีพหลักได้ งานแสดงจะมีมากในช่วงเดือนมีนาคม ถึง กรกฎาคม เมื่อถึงช่วงเวลาเข้าพรรษา ไม่นิยมเก็บเงินจึงไม่มีงานแสดง ดังคำกล่าวของผู้แสดงว่า สิ้นเสียงกลองก็หมดเงิน ผู้แสดงที่ยังยึดเป็นอาชีพล้วนเป็นผู้ที่มีอายุมาก คนรุ่นใหม่ เลือกว่าจะประกอบอาชีพด้านอื่นๆ
5. จำนวนคณะละครที่เพิ่มขึ้น เกิดจากการแยกคณะจากคณะละครที่มีอยู่เดิม มากกว่าการสร้างผู้แสดงขึ้นใหม่
6. เยาวชนคนรุ่นใหม่ ไม่เรียนละครอย่างจริงจัง เนื่องจากต้องเข้าสู่ระบบการศึกษา ภาคบังคับ ต้องใช้เวลาส่วนใหญ่กับการศึกษาในระบบมากกว่า

ลักษณะการสืบทอดของละครชาตรี ปัจจุบันมี 2 ลักษณะคือ สืบทอดละครชาตรีมาจากครอบครัวละครในอดีต ซึ่งสอดคล้องตามทฤษฎี Structural Functionalism ว่า ระบบสังคมต่างๆ ประกอบไปด้วย โครงสร้างและกิจกรรมต่างๆ ซึ่งโครงสร้างคือแบบแผนที่อยู่ได้นาน คนในสมัยบรรพบุรุษมีวัฒนธรรมอย่างไร ย่อมกระทำกิจกรรม เพื่อถ่ายทอดวัฒนธรรมสู่คนรุ่นต่อมาด้วย และยังคงรักษาต่อไป แม้ต้องปรับเปลี่ยนบางสิ่งบางอย่างให้เหมาะสมกับช่วงเวลานั้นๆ ละครชาตรีในจังหวัดอ่างทอง มีลักษณะการสืบทอดตามทฤษฎีดังกล่าวนี้ด้วย ส่วนการสืบทอดในฐานะศิษย์จากครูละครนั้น สอดคล้องตามทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม ที่ว่านวัตกรรมต่างๆ ของสังคมย่อมแพร่กระจายสู่สังคมต่างๆ ได้ ทั้งนี้ผู้แสดงละครชาตรี ในจังหวัดอ่างทอง ล้วนได้รับวัฒนธรรมการแสดงละคร จากครูละครในพื้นที่

การประกอบอาชีพด้านละครชาตรี ได้เฝ้าละครและนักแสดงส่วนใหญ่ ไม่สามารถประกอบเป็นอาชีพหลักได้ เนื่องจาก

1. การว่าจ้างละครชาตรีในปัจจุบันลดน้อยลง ด้วยปัจจุบันระบบเศรษฐกิจฝืดเคือง สังคมต้องประหยัด การใช้ละครยก (ละครพลาสติก) หรือการเก๋บนโดยรำเป็นยก ใช้สำหรับเก๋บน มีแนวโน้มที่จะปฏิบัติในลักษณะนี้มากขึ้น
2. ละครในพื้นที่ จังหวัดอ่างทองมีจำนวนมาก จำนวนงานเฉลี่ยต่อคณะจึงลดลง ส่งผลต่อรายได้ของโต้โผ และนักแสดงละคร จึงลดลงด้วย
3. ค่าตอบแทน ที่เป็นรายได้โต้โผละครได้รับน้อยลง เนื่องจากต้องกำหนดราคาให้ต่ำลงแข่งขันเพื่อความอยู่ได้ โดยรับเป็นค่าตอบแทนจาก เครื่องละคร เครื่องดนตรี เครื่องขยายเสียง และค่าเช่ารถ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ต้องลงทุนในราคาสูงด้วยเช่นกัน
4. การเก๋บน นิยมจัดในวันหยุดราชการ ทำให้งานแสดงตรงกัน นักแสดงละครรับจ้าง จึงรับงานแสดงได้น้อยลง

4. งานวิจัยในประเทศ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ปรากฏดังนี้

(เบญจมาศ คำอุ่น, 2549) ทำการวิจัยเรื่อง ละครชาตรีในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง : การศึกษาเชิงวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า ละครชาตรีเป็นมหรสพพื้นบ้านที่ผูกพันกับพิธีกรรมและความเชื่อในเรื่องการบนบานศาลกล่าวแต่จากการศึกษาเชิงวิเคราะห์ละครชาตรีในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง พบว่า วิทยากรสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติการสืบทอดได้เพียงสองชั่วอายุคน สาเหตุเพราะละครชาตรีเป็นละครชาวบ้าน ไม่มีการบันทึกข้อมูลไว้เป็นหลักฐานอย่างชัดเจน ปัจจุบันคณะละครชาตรีในอำเภอวิเศษชัยชาญมีจำนวน 16 คณะ แสดงให้เห็นว่าผู้แสดงยังยึดอาชีพแสดงละครชาตรีเป็นหลัก การสืบทอดคณะละครมี 2 ลักษณะ คือ การสืบทอดคณะจากบรรพบุรุษหรือหัวหน้าคณะไปสู่ลูกหลาน และการสืบทอดจากการที่ผู้แสดงแยกตัวไปตั้งคณะเป็นของตนเอง การฝึกหัดละครจะทำตั้งแต่ยังเด็กโดยหัวหน้าคณะหรือผู้อาวุโส ในคณะจะทำหน้าที่ฝึกหัดการร้องการรำ และเมื่อมีการแสดงให้โอกาสต่างๆ เด็กๆ เหล่านี้ จะต้องไปร่วมแสดงเพื่อเป็นการฝึกฝนและทำให้จดจำบทร้องและบทเจรจาได้ เมื่อถึงเวลาแสดงจึงไม่ต้องมีผู้บอกบท ส่วนบทละครที่นำมาแสดงนำเค้าเรื่องมาจากหนังสือวรรณกรรมประเภทจักรๆ วงศ์ๆ ของสำนักพิมพ์ราชบุรินทร์เจริญหรือหนังสือวัดเกาะ ทำให้อาจจะเนได้ว่าคณะละครในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทองน่าจะมีมานานอย่างน้อยตั้งแต่สมัยต้นรัตนโกสินทร์ ผู้แสดงนำบทละครมาดัดแปลงโดยเพิ่มบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย การแสดงละครชาตรีในปัจจุบันมีลักษณะผสมผสานระหว่างละครชาตรี ละครนอก และลิเก นอกจากนี้ยังมีการร้องเพลงลูกทุ่ง การแห่ เพลงร้องเล่น แทรกอยู่ในเนื้อเรื่องที่แสดง ซึ่งสร้างความสนุกสนานให้กับผู้ชมได้มากยิ่งขึ้นปัจจุบันการแสดงละครชาตรียังเป็นที่นิยมในแถบจังหวัดภาคกลาง นอกจากนี้ ละครชาตรียังมีบทบาทในการเป็นเครื่องมือปลูกฝังคุณธรรม โดยคณะละครได้แทรกคุณธรรมเหล่านั้นไว้ในเนื้อเรื่องและปลูกฝังให้กับผู้ชมโดยผู้ชมอาจไม่รู้ตัว บทบาทประการสุดท้ายของละครชาตรี คือ บทบาทในการอนุรักษ์และสืบทอด ถึงแม้อาชีพแสดงละครชาตรีจะเป็นอาชีพที่มีรายได้ค่อนข้างต่ำแต่เป็นอาชีพที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของชาวอำเภอวิเศษชัยชาญ ผู้แสดงละครชาตรีทุกคนมีความภาคภูมิใจในอาชีพนี้เพราะนอกจากมีรายได้เพื่อการเลี้ยงชีพแล้ว ยังได้ทำหน้าที่อนุรักษ์และสืบทอดละครชาตรีไว้มิให้สูญหายไปจากสังคมไทย การสืบทอดละครชาตรีส่วนใหญ่จะถ่ายทอดจากบรรพบุรุษสู่รุ่นลูกหลานเพราะการแสดงละครชาตรีต้องใช้คาถาอาคมส่วนใหญ่หัวหน้าคณะมักจะถ่ายทอดคาถาอาคมให้ลูกหลานของตน แต่บางคณะก็สืบทอดการแสดงละครชาตรีในฐานะลูก

ศิษย์เพราะผู้แสดงส่วนหนึ่งแสดงละครจนเกิดความชำนาญและเมื่อมีลูกหลานของตนเองจำนวนหนึ่งซึ่งพอจะตั้งคณะเองได้ก็จะขอแยกตัวจากคณะเดิมมาตั้งคณะใหม่ของตน เพื่อให้เกิดความมั่งคั่งในอาชีพและยังมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเป็นหัวหน้าคณะและรับงานเอง

(สุภาศิริ สิงห์กระจ่าง, 2555) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาละครชาตรีตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า อุปสรรคและการปรับตัว ในการแสดงละครชาตรีที่มีอยู่ในปัจจุบันถือว่าการพัฒนาการการประยุกต์รูปแบบการแสดงมานานแล้วตั้งแต่อดีตเป็นผลอันเนื่องมาจากการปรับตัวให้ตรงกับความต้องการของผู้ชม การแข่งขันกับการแสดงประเภทอื่น มีการร้องเพลงลูกทุ่งคั่นระหว่างการแสดงละคร เพราะต้องการเอาใจเจ้าภาพ หากเจ้าภาพไม่พอใจในการแสดง ในโอกาสต่อไปคณะละครก็จะไม่ได้รับการว่าจ้างมาแสดงอีก อีกทั้งคณะไปจ้างนักแสดงลิเกมาแสดงละครชาตรี นักแสดงลิเกจึงนำรูปแบบการร้องลิเกเข้ามาร้องในละครชาตรีด้วย จนกระทั่งการแสดงละครชาตรีก็กลายเป็นการแสดงที่ผสมการร้องหลายรูปแบบเข้าด้วยกัน การร้องรำชาตรีซึ่งเป็นการร้องแบบเดิมของละครชาตรีไม่มีผู้สืบทอดและนำมาร้องเพราะร้องยาก สิ่งที่เป็นปรากฏการณ์ของละครชาตรีตำบลบางปลาในปัจจุบันจึงไม่ใช่ละครชาตรีที่แบบดั้งเดิม แต่เป็นละครชาตรีแบบประยุกต์แสดงให้เห็นถึงการปรับตัวเพื่อให้ละครชาตรีที่มีมานั้นสามารถแสดงต่อไปได้ตามยุคสมัย ซึ่งไม่เหลือวิธีการแสดงละครชาตรีอยู่เลย ผลการศึกษาบทบาทของการแสดงละครชาตรีที่มีต่อชุมชนและสังคมทั่วไป มี 2 ด้านดังนี้ 1. บทบาทด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติ ละครชาตรีในตำบลบางปลา ไม่เพียงแต่เป็นการแสดงเพื่อเป็นอาชีพเท่านั้น แต่มีบทบาทสำคัญคือการเป็นผู้อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติในสาขาศิลปะการแสดงไม่ให้สูญหายไป สิ่งหนึ่งที่ทำให้คณะบุคคลในคณะละครชาตรีในตำบลบางปลาเห็นคุณค่าของศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติ เพราะต้องการเป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติ ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรต่างๆ ในชุมชนในการยกย่องและส่งเสริมให้ละครชาตรีตำบลบางปลาเป็นศิลปวัฒนธรรมประจำจังหวัดสมุทรปราการ 2. บทบาทด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชน ละครชาตรีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญ ด้วยความร่วมมือของสถานศึกษาในชุมชนที่เห็นคุณค่าของศิลปะการแสดงโดยนโยบายของผู้บริหารโรงเรียนวัดราชบุรณะ ในการที่โรงเรียนนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่สถานศึกษา ได้จัดงบประมาณเพื่อจ้างครูละครชาตรีมาถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียนที่มีความสนใจในศิลปะการแสดง นักเรียนมีทักษะความสามารถทางด้านนาฏศิลป์เมื่อเข้าแข่งขันในการจัดการแข่งขันวิชาการนักเรียนได้รับรางวัลซึ่งเป็นความภาคภูมิใจของนักเรียนและสถานศึกษา สำหรับบุคคลทั่วไปในชุมชนก็สามารถฝากตัวเป็นศิษย์ในคณะละครเพื่อเรียนรู้ฝึกประสบการณ์และยึดเป็นอาชีพ ถือได้ว่าเป็นการถ่ายทอด

ความรู้ที่สร้างประโยชน์ต่อคนในชุมชนเป็นอย่างยิ่ง สามารถสร้างงานสร้างรายได้ให้กับผู้ที่มีความรักในอาชีพการแสดงละครชาตรีได้

(วาสนา พุ่มทอง, 2550) ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อธุรกิจละครชาตรี จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1. ผู้บริโภคมีความคิดเห็นต่อธุรกิจละครชาตรีจังหวัดเพชรบุรี ด้านคุณลักษณะของละครโดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ทางคณะละครชาตรีจังหวัดเพชรบุรี ควรมีลักษณะเด่นคือ ผู้แสดงต้องมีรูปร่างดีสมส่วนหลายวัยปนกัน เสียงไพเราะ และร้องเพลงเข้ากับจังหวะดนตรี แสดงได้สมบทบาท ท่องบทได้คล่องในเวลาเจรจา มีการบอกบทก่อนผู้แสดงจะร้องเพลงเสมอ ร่ายรำอ่อนช้อยสวยงาม ตัวร้ายสร้างความสนใจและความสนุกสนานให้กับผู้ชมผู้แสดงที่รับบทเป็นคนชนบทหรือชาวบ้านมักจะพูดสำเนียงเพชรบุรี ควรนำเรื่องเกี่ยวกับวรรณคดีจักรๆ วงศ์ๆ โดยเลือกตอนที่สนุกสนานไม่ซ้ำหรือเร็วเกินไปเนื้อหาสอดแทรกเหตุการณ์ปัจจุบัน บทตลกอย่างสร้างสรรค์ คณะที่เก่าแก่จะถ่ายทอดการแสดงได้ตามแบบแผนงานเก่าบนจะต้องแสดงก่อนเที่ยงเพื่อให้การเก็บนั้สำเร็จ และคณะละครชาตรีจะต้องมารำถวายมือให้ทันเวลาฤกษ์ที่ผู้ว่าจ้างกำหนด การแต่งการควรแต่งการแบบดั้งเดิมด้วยเครื่องแต่งตัวที่ใหม่หรือแต่งปนลิเกบ้าง แต่เน้นรูปแบบเดิมให้มากที่สุด ส่วนดนตรีควรบรรเลงด้วยความสนุกสนานเพราะจะทำให้การแสดงดำเนินเรื่องเป็นไปตามลำดับขั้นตอน ช่วยส่งเสริมตัวละครแสดงได้ดี ร้องเพลงรำเข้าจังหวะน่าชมและน่าติดตาม เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสภาพความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นมีผลต่อการแสดงละครชาตรีอย่างมาก ทำให้เยาวชน ประชาชนทั่วไป ไม่สนใจละครชาตรี จึงต้องมีการสนับสนุนจากทุกหน่วยงาน ในเรื่องการประกวดยกย่องเชิดชูเกียรติ คณะละครชาตรีต้นแบบ จัดทำโครงการฟื้นฟู โดยจัดตั้งเป็นชมรมในสถานศึกษาและคณะละครชาตรีทุกคณะควรมีบทบาทสำคัญในการปรับปรุง ถ่ายทอดการแสดงและอาชีพละครชาตรีให้ลูกหลานต่อไป 2. ผู้บริโภคมีความคิดเห็นต่อธุรกิจละครชาตรีจังหวัดเพชรบุรี ด้านราคาโดยรวมและรายชื่อมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ทางคณะละครชาตรีจังหวัดเพชรบุรี ด้านราคาโดยรวมและรายชื่อว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ทางคณะละครชาตรีจังหวัดเพชรบุรี ควรจะให้ผู้บริโภคต่อรองราคาได้ กำหนดราคาให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ควรอยู่ในราคา 3,500 – 4,000 บาท และราคาถูกหรือแพงควรขึ้นอยู่กับข้อตกลงระหว่างเจ้าภาพกับเจ้าของคณะละครเกี่ยวกับสถานที่ ระยะทาง การเลี้ยงดู จำนวนแสดง ขนาดของคณะละครและดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงละครชาตรี 3. ผู้บริโภคมีความคิดเห็นต่อธุรกิจละครชาตรีจังหวัดเพชรบุรี ด้านประชาสัมพันธ์โดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ทางคณะละครชาตรีจังหวัดเพชรบุรี ควรจะติดป้ายชื่อคณะละครชาตรีไว้ในชุมชนที่สังเกตง่ายและชัดเจน แจกนามบัตรอย่างสม่ำเสมอทุกงาน

เข้าร่วมโครงการช่วยเหลือสังคม ประชาสัมพันธ์ข่าวสารของคณะละครชาตรีทางวิทยุกระจายเสียง ประจำจังหวัดเพชรบุรี (ส.ส.ว.ท.) หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นทุกเดือน สร้างความคุ้นเคยกับผู้บริโภคและ คณะดนตรีปี่พาทย์เพื่อเป็นแนวทางในการรับงานแสดงให้คณะละครชาตรี และพัฒนาการ ประชาสัมพันธ์ให้กว้างขวางครอบคลุมเพื่อประโยชน์ของผู้บริโภคมากขึ้น เป็นการเพิ่มคุณค่าความ เชื่อมั่น และควรสำรวจความต้องการของผู้บริโภคตลอด เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนา ประชาสัมพันธ์ให้ทันสมัย

(กนก คล้ายมุข & คณะ, 2550) ทำการวิจัยเรื่อง ละครชาตรี ในจังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยในหัวข้อสภาพละครชาตรีในจังหวัดอ่างทองพบว่า ช่วงเวลา 3-4 ทศวรรษที่ผ่านมา อาชีพละครชาตรี ยังเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ดี จึงมีผู้สนใจเรียนละครกันมาก เมื่อมีความสามารถ จึงไปตั้งคณะละครขึ้นใหม่ก่อปรกับละครชาตรี ยังเป็นศิลปะการแสดงที่มีความสัมพันธ์กับวิถีของ คนอ่างทอง และบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงกันมาอย่างต่อเนื่อง ความสำคัญของละครชาตรีที่คนใน สังคม นำไปใช้เป็นเครื่องแลกเปลี่ยนกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือเทพเจ้าในลักษณะการบนบานศาลกล่าว อย่างเหนียวแน่น จึงเป็นปัจจัยสำคัญทำให้ผู้แสดงละคร ตั้งคณะละครของตนมากขึ้น จากจำนวน คณะละครที่มีมากดังกล่าว จึงส่งผลให้ปัจจุบันมีผู้แสดงไม่เพียงพอ เพราะคณะละครแต่ละคณะ ต้องใช้ผู้แสดงจำนวน 8-10 คน ปัจจุบันเฉลี่ยแต่ละคณะ มีนักแสดงเพียง 4-5 คนเท่านั้น และ นักแสดงละครปัจจุบัน ยังเป็นนักแสดงในวัยผู้ใหญ่เป็นจำนวนมาก นักแสดงวัยเด็กที่จะสืบทอด ต่อไป มีแนวโน้มลดลง จึงส่งผลต่ออนาคตของละครชาตรี อย่างเลี่ยงไม่ได้

(วิเชียร โยมา, 2553) ซึ่งได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อการ เรียนรู้ตลอดชีวิต ในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ด้านการบริหารจัดการ ควรมีการอบรมครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้เรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติในการ จัดทำแผน/โครงการด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ควรให้มีการดำเนินการจัดการศึกษาสายสามัญทั้ง ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และการสอนวิชาชีพ หลักสูตร ระยะสั้น ด้านอาคารสถานที่ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรอยู่ในแหล่งชุมชน และภายในศูนย์การเรียนรู้ ชุมชน มีพื้นที่สำหรับการติดต่อและบริการ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการวางแผน และจัดลำดับความต้องการและปัญหาของชุมชน

(ปราโมทย์ น้อยวัน, 2554) ซึ่งได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดศูนย์การเรียนรู้ ชุมชน อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ด้านบุคลากร ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ที่มี ความรู้เกี่ยวกับ ท้องถิ่น มีการพัฒนาบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ ด้านงบประมาณ ควรได้รับการ จัดสรรจากรัฐและภาคชุมชนอย่างเหมาะสม ด้านวัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่ ควรจัดให้

เพียงพอต่อความต้องการ ด้านบริหารจัดการ ควรเป็นในรูปแบบคณะกรรมการที่ได้รับเลือกจากชุมชน และมีการแบ่งโครงสร้างการทำงานอย่างเป็นระบบ

5. งานวิจัยต่างประเทศ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจการเพื่อสังคม ปรากฏดังนี้

(Kee & Clara, 2011) ซึ่งได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง Hong Kong Social Enterprises - Profitable or Valuable? ผลการวิจัยพบว่า กิจการเพื่อสังคมควรที่จะคำนึงถึงการสร้างประโยชน์ทางสังคมมากกว่าการสร้างกำไรให้แก่องค์กร กิจการเพื่อสังคมควรที่จะช่วยเหลือกลุ่มคนผู้ด้อยโอกาสในสังคม กิจการเพื่อสังคมควรมีบทบาทปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือการลดค่าใช้จ่ายให้แก่รัฐบาลด้วยการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจและประชาชนที่เข้าไม่ถึงระบบสวัสดิการสังคมที่ภาครัฐมอบให้ประชาชนทั่วไป (Social Safety Net) กิจการเพื่อสังคมมีส่วนช่วยให้ต้นทุนทางสังคมของประเทศฮ่องกงเพิ่มขึ้น กิจการเพื่อสังคมเป็นกิจการที่เน้นผลระยะยาวมากกว่าระยะสั้นจึงต้องใช้เวลาในการวิเคราะห์จุดคุ้มทุนมากกว่าการทำธุรกิจโดยทั่วไป

(Doherty, 2008) ซึ่งได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง SOCIAL ENTERPRISES IN CONTEXT- THE STORY SO FAR ผลการวิจัยพบว่า ในการเริ่มกิจการเพื่อสังคมต้องมียุทธศาสตร์ประกอบดังนี้ 1) มีการพัฒนาสิ่งแวดล้อม 2) มีคุณภาพในสินค้าและบริการที่ดี 3) พัฒนากิจกรรมและสร้างงานให้แก่ผู้คน 4) มีความชำนาญในการจัดการ 5) มีแหล่งเงินทุน 6) มีการสร้างเครือข่าย 7) มีการกำหนดกลไกในการบริหาร

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศูนย์การเรียนรู้ ปรากฏดังนี้

(Chang & Yoo, 2012) ซึ่งได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง Popular education for people's empowerment in the Community Learning Center (CLC) project in Bangladesh ผลการวิจัยพบว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนโดยทั่วไป ตั้งอยู่ในสถานศึกษาของท้องถิ่นนั้นๆ และศูนย์การเรียนรู้โดยส่วนใหญ่ถูกตั้งขึ้นและจัดการโดยชุมชนท้องถิ่นเอง จากการสนับสนุนแหล่งเงินทุนและการสนับสนุนด้านเทคนิคจากหน่วยงานภายนอก นอกจากนั้นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต้องเปิดโอกาสให้มีการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง เช่น กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะด้านวิชาชีพ เช่น การดูแลเด็กเล็ก การทำเกษตรกรรม เป็นต้น กิจกรรมเพื่อสร้างความตระหนักถึงวัฒนธรรม เช่น สิทธิมนุษยชน กิจกรรมเพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับละครชาตรีโดยเฉพาะ ศูนย์การเรียนรู้โดยเฉพาะ และกิจการเพื่อสังคมโดยเฉพาะ แต่ยังไม่พบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรีโดยตรง ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ต่างๆ ควรมีแนวทางในการจัดตั้ง เพื่อให้การดำเนินงานสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำความรู้ที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการวิจัย รวมไปถึงการสร้างเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลต่างๆ ที่จำเป็นต่อการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี เพื่อนำมาใช้สรุปเป็นแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภอบางบาล จังหวัดอ่างทอง ตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นสมาชิกในชุมชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีคณะละครชาตรีได้แก่ ตำบล ท่าช้าง ตำบลม่วงเตี้ย ตำบลตลาดใหม่ และตำบลห้วยคันแหลน อำเภอบางบาล จังหวัดอ่างทอง จำนวนทั้งสิ้น 3,138 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มที่ 1 ใช้แบบสอบถาม

ผู้วิจัยดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ในอำเภอบางบาล จังหวัดอ่างทอง โดยกลุ่มตัวอย่างการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากบุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีคณะละครชาตรีใน 4 ตำบล โดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างถึงใน วรณี แกมเกต) (วรณี แกมเกต, 2551) ตามสัดส่วนประชากร โดยที่ตำบลท่าช้าง ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 286 คน ตำบลม่วงเตี้ย หมู่ที่ 6 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 162 คน ตำบลตลาดใหม่ หมู่ที่ 4 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 234 คน และตำบลห้วยคันแหลน หมู่ที่ 3 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 286 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 4 ตำบลทั้งสิ้นจะได้ 968 คน ดังที่แสดงในตารางที่ 1

ตาราง 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่มีคณะกรรมการใน 4 ตำบล อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง

ตำบล	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
	คน	คน
ท่าช้าง	1,146	286
ม่วงเตี้ย	279	162
ตลาดใหม่	586	234
ห้วยคันแหลน	1,127	286
รวมทั้งสิ้น	3,138	968

กลุ่มที่ 2 ใช้แบบสัมภาษณ์ (เจ้าของคณะละคร)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เก็บข้อมูลโดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดย การเลือกคณะละครที่มีจำนวนผู้แสดงอยู่ในคณะละครมากที่สุดในแต่ละตำบล

เจ้าของ/ผู้สืบทอด คณะละคร ในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง

ตำบลท่าช้าง

คณะส.รัตนา เครือวัลย์ หมู่ที่ 5

คณะอนันต์ รุ่งสว่างศิลป์ หมู่ที่ 5

คณะส.รุ่งสริยา นำศิลป์ หมู่ที่ 5

ตำบลม่วงเตี้ย

คณะวิชาญ ลำรวยศิลป์ หมู่ที่ 6

ตำบลตลาดใหม่

คณะนันทยา วัชรรัตน์ หมู่ที่ 4

ตำบลห้วยคันแหลน

คณะจำลอง เจริญศิลป์ หมู่ที่ 3

กลุ่มที่ 3 ใช้แบบสัมภาษณ์ (ผู้นำชุมชน)

ผู้นำชุมชน ในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง จำนวน 5 คน ได้แก่ ปลัดเทศบาลตำบลท่าช้าง ปลัดตำบลเทศบาลม่วงเตี้ย รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

ตลาดใหม่ ผู้อำนวยการ กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบล
ตลาดใหม่ และปลัดเทศบาลตำบลห้วยคันแหลน

กลุ่มที่ 4 ใช้แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่าง (นักวิชาการ
และผู้เกี่ยวข้อง)

กลุ่มผู้ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างแนวทางการดำเนิน
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตามแนวคิดกิจการเพื่อ
สังคม จำนวน 13 ท่านได้แก่ (1) นักวิชาการด้านกิจการเพื่อสังคม 1 ท่าน (2) นักวิชาการด้านการ
บริหารการศึกษา 1 ท่าน (3) ครูศูนย์การเรียนรู้ 1 ท่าน (4) เจ้าของ/ผู้สืบทอดคณะละครชาตรี 6
ท่าน (5) ผู้นำชุมชน 4 ท่าน

2.เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

2.1 แบบสอบถาม

ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องโดยศึกษาดำรง เอกสาร และงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ
ละครชาตรี ในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง และศูนย์การเรียนรู้ โดยขอคำแนะนำจาก
อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะ
แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อสภาพแวดล้อม และ
สภาพปัญหาละครชาตรีในชุมชน จำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อการดำเนินงานศูนย์การ
เรียนรู้ละครชาตรี จำนวน 23 ข้อ

ตอนที่ 2 และตอนที่ 3 จัดทำเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
(Rating Scale) และในแต่ละระดับคะแนนมีความหมายดังนี้

5 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

4 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

3 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

2 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

1 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

นำร่างข้อคำถามในแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) นำข้อมูลที่รวบรวมจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) จากนั้นนำมาพิจารณาหา IOC โดยมีเกณฑ์การแปลคะแนน ดังนี้

มีความเห็นสอดคล้อง	กำหนดคะแนนเป็น	+1
มีความเห็นไม่แน่ใจ	กำหนดคะแนนเป็น	0
มีความเห็นไม่สอดคล้อง	กำหนดคะแนนเป็น	-1

นำค่าคะแนนของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง เกณฑ์การตัดสินค่า IOC ถ้ามีค่า 0.50 ขึ้นไปแสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงตามจุดประสงค์ หรือเนื้อหา ซึ่งข้อคำถามมีค่า IOC เฉลี่ยอยู่ที่ 0.96 ดัชนีความสอดคล้องที่ได้ต้องมากกว่า หรือ เท่ากับ 0.5 (อรพินทร์ ชูชม, 2529) ดังนั้น แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจึงมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้

นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีคณะละครชาตรี แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือตำบลท่าช้าง หมู่ที่ 6 จำนวน 30 คน แล้วนำผลที่ได้หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha-coefficient) วิธีการของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเฉลี่ยอยู่ที่ 0.98

2.2 แบบสัมภาษณ์

ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องโดยศึกษาดำรง เอกสาร และงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับละครชาตรี ในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง และศูนย์การเรียนรู้นำมาร่างข้อคำถาม โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ฉบับ คือ ฉบับเจ้าของคณะละครชาตรี และฉบับผู้นำชุมชน

แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง

นำร่างข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of item Objective Congruence : IOC) แบ่งแบบสัมภาษณ์เป็น 2 ฉบับ แบบสัมภาษณ์เจ้าของ

คณะละคร ซึ่งข้อคำถามมีค่า IOC เฉลี่ยอยู่ที่ 1.00 แบบสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ซึ่งข้อคำถามมีค่า IOC เฉลี่ยอยู่ที่ 0.95

2.3 แบบประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้

นำร่างแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม มาจัดทำแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างแนวทาง

นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทพิจารณาความถูกต้องของภาษาและความถูกต้องของข้อคำถาม แล้วแก้ไขปรับปรุงแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

นำร่างแนวทาง เสนอต่อนักวิชาการและผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 13 ท่าน ได้แก่ 1.นักวิชาการ ด้านกิจการเพื่อสังคม 1 ท่าน 2. นักวิชาการด้านการบริหารการศึกษา 1 ท่าน 3. ครูศูนย์การเรียนรู้ 1 ท่าน 4. เจ้าของ/ผู้สืบทอดคณะละครชาตรี 6 ท่าน 5. ผู้นำชุมชน 4 ท่าน เพื่อประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ โดยมีเกณฑ์ระดับคะแนนดังนี้

- 5 หมายถึง ร่างแนวทางนี้มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ร่างแนวทางนี้มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในระดับมาก
- 3 หมายถึง ร่างแนวทางนี้มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ร่างแนวทางนี้มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ร่างแนวทางนี้มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในระดับน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นแบบสอบถาม

1.1 ผู้วิจัยนำหนังสือจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความร่วมมือในการทำวิจัยจากผู้ที่เกี่ยวข้องอยู่ในชุมชนที่มีคณะละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง เป็นผู้ให้ข้อมูลตอบแบบสอบถามการวิจัยครั้งนี้ โดยการนำแบบสอบถามให้กับผู้นำชุมชนเพื่อแจกจ่ายให้กับผู้ที่อาศัยในชุมชน

1.2 ผู้วิจัยนัดหมายวัน และเวลา เพื่อรับแบบสอบถามกลับคืน และได้รับกลับคืนมา 968 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นแบบสัมภาษณ์

2.1 ผู้วิจัยนำหนังสือจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความร่วมมือในการทำวิจัยจากเจ้าของคณะละครชาตรี และผู้นำชุมชน ในการตอบแบบสัมภาษณ์

2.2 ผู้วิจัยเดินทางไปสัมภาษณ์เจ้าของคณะละครชาตรี และผู้นำชุมชน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นแบบประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้

3.1 ผู้วิจัยนำหนังสือจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความร่วมมือในการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ของร่างแนวทางฯ จากนักวิชาการ และผู้ที่เกี่ยวข้อง

3.2 ผู้วิจัยนัดหมายวัน และเวลา เพื่อรับแบบประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้กลับคืน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

1.1 นำผลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

- วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) โดยมีวิธีการคำนวณ ดังนี้

สูตร	$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$		
เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนข้อมูล

- ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายด้านและรายข้อ โดยมีวิธีการคำนวณ ดังนี้

$$\text{สูตร S.D.} = \sqrt{\frac{N(\sum X^2) - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

ΣX	แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
ΣX^2	แทน ผลรวมของกำลังสองของคะแนนทั้งหมด
N	แทน จำนวนข้อมูล

1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามใช้เกณฑ์ในการแปลความหมาย แบ่งเป็น 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) โดยมีวิธีการคำนวณ ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{เกณฑ์การแบ่งระดับ} &= \frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนที่แบ่ง}} \\
 &= \frac{5 - 1}{5} \\
 &= 0.8
 \end{aligned}$$

จากเกณฑ์ดังกล่าว สามารถแบ่งและแปลคะแนนได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ความคิดเห็นมีอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ความคิดเห็นมีอยู่ในระดับเหมาะสมมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ความคิดเห็นมีอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ความคิดเห็นมีอยู่ในระดับเหมาะสมน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ความคิดเห็นมีอยู่ในระดับเหมาะสมน้อยที่สุด

วิเคราะห์คะแนนความพึงพอใจด้วยค่าเฉลี่ย และร้อยละ ตามเกณฑ์ประเมินของ บุญชม ศรีสะอาด (2545)

1.3 นำผลจากแบบสอบถาม มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อหาการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

นำผลจากการสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อหาการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม

3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

นำผลที่ได้จากแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อร่างแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม

4. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้

4.1 นำผลและข้อคิดเห็นจากร่างแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ ละครชาตรี อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดอ่างทอง ตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม ที่นักวิชาการและผู้เกี่ยวข้อง ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างแนวทาง มาหาค่าฐานนิยม (Mode) และนำ ข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขในร่างแนวทาง

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตามลักษณะกิจการเพื่อสังคม

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เพื่อนำเสนอร่างแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตามลักษณะกิจการเพื่อสังคม

ตอนที่ 4 ผลการประเมินร่างแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตามลักษณะกิจการเพื่อสังคม

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ในการวิจัยครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างได้แก่ สมาชิกในชุมชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีคณะละครชาตรีได้แก่ ตำบลท่าช้าง ตำบลม่วงเตี้ย ตำบลตลาดใหม่ และตำบลห้วยคันแหลน อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง จำนวนทั้งสิ้น 3,138 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกในชุมชนที่อาศัยอยู่ในตำบลท่าช้าง ตำบลม่วงเตี้ย ตำบลตลาดใหม่ และตำบลห้วยคันแหลน อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง จำนวน 968 คนกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างถึงใน วรณี แกมเกตุ, 2551) ซึ่งมีข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ อายุ และตำบลที่อาศัย ใช้การวิเคราะห์โดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยายปรากฏดังตารางที่ 2-4 และ ผลการ

วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชนที่มีต่อละครชาติรึในชุมชน และการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยายดังตารางที่ 5-7

ตาราง 2 ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	360	37.2
หญิง	608	62.8
รวม	968	100

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด เป็นเพศหญิง จำนวน 608 คน คิดเป็นร้อยละ 62.8 และเพศชาย จำนวน 360 คน คิดเป็นร้อยละ 37.2

ตาราง 3 ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
18-20 ปี	86	8.9
21-35 ปี	340	35.1
36-54 ปี	316	32.6
55 ปีขึ้นไป	226	23.3
รวม	968	100

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด อายุ 21-35 ปี จำนวน 340 คน คิดเป็นร้อยละ 35.1 รองลงมาอายุ 36-54 ปี จำนวน 316 คน คิดเป็นร้อยละ 32.6 และน้อยที่สุดอายุ 18-20 ปี จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 8.9

ตาราง 4 ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำบลที่อาศัย

ตำบลที่อาศัย	จำนวน	ร้อยละ
ท่าช้าง	286	29.5
ม่วงเตี้ย	162	16.7
ตลาดใหม่	234	24.2
ห้วยคันแหลน	286	29.5
รวม	968	100

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดอาศัยอยู่ในตำบลท่าช้างและห้วยคันแหลนเท่ากัน จำนวน 286 คน คิดเป็นร้อยละ 29.5 รองลงมาอาศัยอยู่ในตำบลตลาดใหม่ จำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 24.2 และน้อยที่สุดอาศัยอยู่ในตำบลม่วงเตี้ย จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชนที่มีต่อสภาพแวดล้อมของละครชาตรีในชุมชน โดยรวมและรายข้อ

ข้อที่	คำถาม	ระดับความคิดเห็น		
		($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
1	ท่านชื่นชอบในการชมการแสดงละครชาตรี	3.77	.85	มาก
2	ท่านคิดว่าคนในชุมชนของท่านนิยมฝึกหัดการแสดงละครชาตรี	3.70	.89	มาก
3	ท่านคิดว่าควรมีการจัดแสดงละครชาตรีในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ	3.76	.91	มาก
4	ท่านคิดว่าการแสดงละครชาตรีในชุมชนของท่านเป็นภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ควรรักษาไว้ให้ดำรงอยู่สืบไป	3.90	.87	มาก

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อที่	คำถาม	ระดับความคิดเห็น		
		($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
5	ท่านคิดว่าเอกลักษณ์การแสดงละครชาตรีในชุมชนของท่าน สามารถดึงดูดใจให้แก่ผู้ที่มาเยือน	3.86	.93	มาก
6	ท่านต้องการเรียนรู้ทักษะที่เกี่ยวข้องกับละครชาตรี เช่น นักแสดง นักดนตรี นักออกแบบและสร้างฉาก คนจัดเตรียมเสื้อผ้า หรือคนแต่งหน้าแต่งตัว	3.77	.88	มาก
7	ท่านคิดว่าคนในชุมชนส่วนหนึ่งต้องการทำงานในคณะละครชาตรี เช่น นักแสดง นักดนตรี นักออกแบบและสร้างฉาก คนจัดเตรียมเสื้อผ้า หรือคนแต่งหน้าแต่งตัว	3.80	.85	มาก
8	ท่านคิดว่าทักษะที่เกี่ยวข้องกับละครชาตรี เช่น นักแสดง นักดนตรี นักออกแบบและสร้างฉาก คนจัดเตรียมเสื้อผ้า คนแต่งหน้าแต่งตัว สามารถนำมาประกอบอาชีพอื่นที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการแสดง	3.77	.82	มาก
รวม		3.79	.87	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า ความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชนที่มีต่อสภาพแวดล้อมของละครชาตรีในชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ข้อ 4 ที่ว่า “ท่านคิดว่าการแสดงละครชาตรีในชุมชนของท่านเป็นภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ควรรักษาไว้ให้ดำรงอยู่สืบไป” ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = .87) รองลงมาได้แก่ ข้อ 5 ที่ว่า “ท่านคิดว่าเอกลักษณ์การแสดงละครชาตรีในชุมชนของท่าน สามารถดึงดูดใจให้แก่ผู้ที่มาเยือน” ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = .93) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ข้อ 2 ที่ว่า “ท่านคิดว่าคนในชุมชนของท่านนิยมฝึกหัดการแสดงละครชาตรี” ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = .89) ตามลำดับ

ตาราง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชน
ที่มีต่อการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน ด้านความคิดเห็นที่มีต่อการดำเนินงานศูนย์การ
เรียนรู้ละครชาตรี โดยรวมและรายข้อ

ข้อที่	คำถาม	ระดับความคิดเห็น		
		($\bar{X}$)	(S.D)	แปลผล
9	ท่านคิดว่าควรมีสถานที่สำหรับการเรียนรู้ ด้านละครชาตรี	3.78	.88	มาก
10	ท่านคิดว่าในชุมชนของท่านควรมีศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี	3.83	.85	มาก
11	ท่านคิดว่าการมีศูนย์การเรียนรู้ จะช่วยเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการสืบทอดภูมิปัญญา	3.86	.89	มาก
12	ท่านคิดว่าคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ ควรเป็นผู้ที่ได้รับการ ยอมรับจากคนในชุมชน	3.78	.92	มาก
13	ท่านคิดว่าคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ ควรเป็นคนในชุมชน	3.83	.87	มาก
14	ท่านคิดว่าเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การเรียนรู้ ควรเป็นคนในชุมชน	3.83	.83	มาก
15	ท่านคิดว่าคนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกเจ้าหน้าที่ ที่ปฏิบัติการประจำศูนย์การเรียนรู้	3.86	.82	มาก
16	ท่านคิดว่าศูนย์การเรียนรู้ ควรมีบริการสื่อการเรียนรู้ เช่น สื่อ สิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ด้านละครชาตรี และสื่อบุคคลที่มีความรู้ และเชี่ยวชาญด้านละครชาตรี อย่างครบครัน	3.91	.89	มาก
17	ท่านคิดว่าคนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการจัดหาจัดทำ สื่ออุปกรณ์ ที่อยู่ภายในศูนย์การเรียนรู้	3.80	.87	มาก
18	ท่านคิดว่าคนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมการ เรียนรู้ภายในศูนย์การเรียนรู้	3.79	.88	มาก
19	ท่านคิดว่าศูนย์การเรียนรู้ ควรจัดฝึกอบรมทักษะด้านต่างๆของ คนละครชาตรี เช่น นักแสดง นักดนตรี นักออกแบบและสร้างฉาก คนจัดเตรียมเสื้อผ้า คนแต่งหน้าแต่งตัว	3.80	.89	มาก
20	ท่านคิดว่าควรมีค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมทักษะการทำงานด้าน ต่างๆของคนละครชาตรี	3.78	.90	มาก
21	ท่านคิดว่าควรมีการประชุมแผนงานต่างๆ ของศูนย์การเรียนรู้	3.85	.88	มาก
22	ท่านคิดว่าคนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการประชุมแผนงานต่างๆ ของศูนย์การเรียนรู้	3.93	.89	มาก

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อที่	คำถาม	ระดับความคิดเห็น		
		($\bar{X}$)	(S.D)	แปลผล
23	ท่านคิดว่าควรมีการกำหนดระเบียบ ข้อบังคับที่ปฏิบัติภายในศูนย์การเรียนรู้	3.89	.85	มาก
24	ท่านคิดว่าคนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบ ข้อบังคับที่ปฏิบัติภายในศูนย์การเรียนรู้	3.92	.82	มาก
25	ท่านคิดว่าควรมีการกำกับ และติดตามการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการของศูนย์การเรียนรู้	3.86	.85	มาก
26	ท่านคิดว่าคนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการกำกับ และติดตามการดำเนินงานตามแผนงานโครงการของศูนย์การเรียนรู้	3.89	.90	มาก
27	ท่านคิดว่าศูนย์การเรียนรู้ ควรมีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ข่าวสาร และกิจกรรมต่างๆ ให้กับคนในชุมชน	3.89	.90	มาก
28	ท่านคิดว่าคนในชุมชนสามารถประชาสัมพันธ์ บอกต่อข่าวสาร ต่างๆที่เกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ ให้คนภายนอกชุมชนได้รับรู้	3.92	.88	มาก
29	ท่านคิดว่าคนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการประชุมชี้แจง งบประมาณ ของศูนย์การเรียนรู้	3.93	.86	มาก
30	ท่านคิดว่าคนในชุมชนควรมีส่วนช่วยในการจัดหางบประมาณ เพื่อ มาดูแลศูนย์การเรียนรู้	3.85	.86	มาก
31	ท่านคิดว่ารัฐควรมีส่วนช่วยในการจัดหางบประมาณเพื่อมาพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้	3.94	.91	มาก
รวม		3.86	.87	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่า ความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชนที่มีต่อการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาติ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ข้อ 31 ที่ว่า “ท่านคิดว่ารัฐควรมีส่วนช่วยในการจัดหางบประมาณเพื่อมาพัฒนาศูนย์การเรียนรู้” ($\bar{X} = 3.94$, S.D.= .91) รองลงมาได้แก่ ข้อ 22 ที่ว่า “ท่านคิดว่าคนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการประชุมแผนงานต่างๆของศูนย์การเรียนรู้” ($\bar{X} = 3.93$, S.D.= .89) และข้อ 29 ที่ว่า “ท่านคิดว่าคนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการประชุมชี้แจงงบประมาณ ของศูนย์การเรียนรู้” ($\bar{X} = 3.93$, S.D.= .86) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากัน 3

ข้อได้แก่ ข้อ 9 ที่ว่า “ท่านคิดว่าควรมีสถานที่สำหรับการเรียนรู้ ด้านละครชาติร” ($\bar{X} = 3.78$, S.D.= .88) ข้อ 12 ที่ว่า “ท่านคิดว่าคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ฯ ควรเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน” ($\bar{X} = 3.78$, S.D.= .92) และข้อ 20 ที่ว่า “ท่านคิดว่าควรมีค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมทักษะการทำงานด้านต่างๆของคณะละครชาติร” ($\bar{X} = 3.78$, S.D.= .90) ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

ในการวิจัยครั้งนี้ได้เก็บข้อมูลจากเจ้าของคณะละครชาติรจำนวน 6 ท่านและผู้นำชุมชนจำนวน 4 ท่าน ในการสัมภาษณ์ได้ใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยออกแบบไว้ จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้จากการจัดบันทึก และข้อมูลเทปบันทึกเสียงที่ถอดเป็นบทสนทนา มาวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลเชิงคุณภาพ (content analysis) แล้วนำเสนอเป็นความเรียง ดังนี้

1) ผลการสัมภาษณ์ของเจ้าของคณะละครชาติร เรื่อง “ความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาติร อำเภวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง”

2) ผลการสัมภาษณ์ของผู้นำชุมชน เรื่อง “ความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาติร อำเภวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง”

1) ผลการสัมภาษณ์ของเจ้าของคณะละครชาติร เรื่อง “ความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาติร อำเภวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง”

ผลการสัมภาษณ์ของเจ้าของคณะละครชาติร ตำบลท่าช้าง ตำบลม่วงเตี้ย ตำบลตลาดใหม่ ตำบลห้วยคันแหลน อำเภวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง จำนวน 6 ท่าน ในเรื่อง “ความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาติร อำเภวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง” เป็นดังนี้

1. ความเป็นมาของคณะละครชาติร

โดยส่วนใหญ่แล้วจะได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ มีเพียงท่านเดียวที่เป็นนักแสดงละครของอนันต์ รุ่งสว่างศิลป์ก่อน จากนั้นจึงแยกตัวมาก่อตั้งคณะละครชาติรขึ้นเองหลังจากแต่งงาน

2. ลักษณะการถ่ายทอดความรู้ด้านละครชาติร

ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้ทายาท และผู้ที่สนใจอยากจะเรียน

3. องค์ประกอบของคณะละครชาติร

3.1 นักแสดงในคณะละครชาติร มีคุณลักษณะอย่างไร

โดยส่วนใหญ่แล้วผู้ให้สัมภาษณ์ตอบว่า ขอแค่มีใจรัก และต้องการฝึกหัดละคร ไม่จำกัดเพศ อายุ มีบางท่านบอกว่าถ้าได้ได้กลุ่มๆก็จะได้

3.2 นักดนตรีในคณะละครชาตรี มีคุณลักษณะอย่างไร

โดยส่วนใหญ่แล้วผู้ให้สัมภาษณ์ตอบว่า ขอแค่มีใจรัก ไม่จำกัดอายุ เพศ และต้องมีความอดทน และมีบางท่านบอกว่าต้องมีความถนัดในเครื่องดนตรีที่เล่น

3.3 นักออกแบบและสร้างฉากในคณะละครชาตรี มีคุณลักษณะอย่างไร

ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดตอบว่า ไม่มีนักออกแบบและสร้างฉาก โดยส่วนมากจากหลังมักเป็นฉากท้องพระโรง และป่า บางคนใช้ไวนิล บางคนใช้การวาดภาพบนผ้า จ้างทำทั้งหมด

3.4 คนจัดเตรียมเสื้อผ้า คนแต่งหน้าแต่งตัวในคณะละครชาตรี มีคุณลักษณะอย่างไร

ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดตอบว่า ไม่มีคนจัดเตรียม นักแสดงสามารถแต่งหน้า และแต่งตัวให้ตนเองได้

3.5 ฝ่ายจัดหางานในคณะละครชาตรี มีคุณลักษณะอย่างไร

ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดตอบว่า ไม่มีฝ่ายจัดหางาน

4. ท่านมีแนวทางในการบริหารจัดการคณะละครชาตรีของท่านอย่างไร

4.1 การจัดการดูแล คน ในคณะละคร

ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดตอบว่า ให้อิสระในการทำงาน ค่าตอบแทนที่ได้รับเท่าเทียมกัน

4.2 กฎ ระเบียบภายในคณะละครชาตรี

ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดตอบว่า ไม่มีกฎ-ระเบียบภายในคณะ

4.3 การหารายได้ของคณะละคร

ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดตอบว่า มาจากลูกค้าประจำ

4.4 การโฆษณา การประชาสัมพันธ์

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ตอบว่า ผ่านการพูดแบบปากต่อปาก บางท่านมีการแจกนามบัตร มีการจัดทำโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ และมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์

5. ท่านคิดว่าจุดเด่นของคณะละครชาตรีของท่าน ที่ทำให้ลูกค้ามาใช้บริการคืออะไร เพราะเหตุใด

ผู้ให้สัมภาษณ์ท่านแรกตอบว่า เป็นคณะที่อยู่มานาน ไม่ต้องวางเงินมัดจำ ผู้ให้สัมภาษณ์ท่านที่สองตอบว่า สามารถเล่นเรื่องที่ลูกค้าต้องการได้ ผู้ให้สัมภาษณ์ท่านที่สามตอบว่า มีการร้อง การรำ ที่เป็นเอกลักษณ์ และมีการวัดเครื่อง (การแต่งตัว) ผู้ให้สัมภาษณ์ท่านที่สี่ตอบว่า

การตรงต่อเวลา และไม่มีการวางแผนเงินมัดจำ ผู้ให้สัมภาษณ์ท่านที่ห้าตอบว่า บทบาทการแสดงผสมผสานความทันสมัยเข้ากับเหตุการณ์ปัจจุบัน อายุของผู้แสดงอยู่ในช่วงวัยรุ่น และการแต่งกายที่ยังคงยึดถือแบบดั้งเดิม (การรัดเครื่อง) ผู้ให้สัมภาษณ์ท่านที่หกตอบว่า การตามใจลูกค้าสามารถต่อรองราคาได้ มีเครื่องไฟชุดใหญ่ พร้อมด้วยอุปกรณ์แสง สี เสียง

6. ท่านคิดว่าปัญหาของคณะละครชาตรีของท่านมีอะไรบ้าง และท่านมีแนวทางแก้ไขปัญหายังไง

โดยส่วนใหญ่ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบว่า ไม่มีปัญหา มีบางท่านตอบว่า มีการแย่งรับงานจากคณะอื่น และนักดนตรีมีอายุมาก วิธีแก้ไขปัญหา ลดราคาให้ต่ำลงและ ยืมนักดนตรีของคณะอื่นตามลำดับ

7. ท่านคิดว่าละครชาตรีในปัจจุบันมีความสำคัญ กับผู้คนในชุมชนและสังคมอย่างไรบ้าง

โดยส่วนใหญ่ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบว่า เป็นการให้ความบันเทิง เป็นแนวทางและให้ข้อคิดในการดำเนินชีวิตเป็นการรักษาวัฒนธรรมการแสดงละครชาตรี และสามารถนำมาประกอบเป็นอาชีพได้

8. ถ้าในชุมชนของท่านจะมีศูนย์การเรียนรู้ ด้านละครชาตรี ท่านคิดว่าควรมีลักษณะอย่างไร

8.1 ด้านอาคารสถานที่

โดยส่วนใหญ่ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบว่า ต้องอยู่ในที่ที่คนในชุมชนไปมาสะดวก มีห้องจัดแสดงละคร ห้องจัดแสดงชุดการแสดง ห้องที่เก็บรวบรวมความรู้ด้านละครชาตรี ห้องน้ำ มีความโปร่งโล่ง มีแสงสว่างเพียงพอ และมีหนึ่งท่านเพิ่มเติมว่า ต้องมีห้องเคี้ยวครูด้วย

8.2 ด้านคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

โดยส่วนใหญ่ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบว่า ต้องมีการศึกษาอย่างน้อยปริญญาตรี และมีความรู้ด้านละครชาตรี เป็นที่ยอมรับในชุมชน และเป็นคนที่อาศัยอยู่ในชุมชน

8.3 ด้านครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

โดยส่วนใหญ่ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบว่า ต้องมีการศึกษาอย่างน้อยปริญญาตรี เป็นที่ยอมรับในชุมชน และเป็นคนที่อาศัยอยู่ในชุมชน มีความรู้ด้านละครชาตรี เช่น ด้านการแสดง ด้านดนตรี ด้านการออกแบบและสร้างฉาก ด้านเสื้อผ้า ด้านการแต่งหน้าแต่งตัว มีบางท่านตอบว่า ไม่จำเป็นต้องมีวุฒิการศึกษาใดๆ

8.4 ด้านสื่อและอุปกรณ์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้

โดยส่วนใหญ่ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบว่า ต้องมีภาพ เพลง สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

8.5 ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านละครชาตรี

โดยส่วนใหญ่ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบว่า ต้องมีการสอนการเล่นละครชาตรี ทั้งร้อง รำ และสอนเล่นดนตรี และให้โรงเรียนที่ใกล้เคียงเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม มีบางท่านเพิ่มเติมว่า ควรมีการสอนเย็บ ปัก ชุดละคร และจัดกิจกรรมเกี่ยวกับละครชาตรีที่สามารถสร้างรายได้

2) ผลการสัมภาษณ์ของผู้นำชุมชน เรื่อง “ความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง”

ผลการสัมภาษณ์ของผู้นำชุมชน ตำบลท่าช้าง ตำบลม่วงเตี้ย ตำบลตลาดใหม่ ตำบลห้วยคันแหลน อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ในการนี้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากปลัดตำบลแต่ละตำบล จำนวน 4 ท่าน ในเรื่อง “ความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง” เป็นดังนี้

1. ในตำบลของท่านมีลักษณะเป็นอย่างไร

1.1 ทรัพยากรบุคคล /ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญในตำบล

ในส่วนของตำบลท่าช้างนั้น มีทรัพยากรบุคคลที่สำคัญคือ ครูสมคิด สุขโชติ ซึ่งเป็นปราชญ์ชาวบ้านในด้านแพทย์แผนไทย และละครชาตรี ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญในตำบลคือ การทำการเกษตร สวนมะม่วง กระท้อน ในส่วนของตำบลม่วงเตี้ยนั้น มีทรัพยากรบุคคลที่สำคัญคือ คุณลุงนุ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในการแสดงโขนสด คุณแก้วสาริกา ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในการทำขวัญนา และคุณลุงวิชาญ สรรวยศิลป์ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องละครชาตรี และหมอดิน ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ คือ การทำการเกษตร ในส่วนของตำบลตลาดใหม่นั้น มีทรัพยากรบุคคลที่สำคัญคือ ครูเพลง เป็นปราชญ์ชาวบ้านด้านดนตรี ละครชาตรี การจักสาน สมุนไพร และขนมไทย ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ คือ การทำการเกษตร ในส่วนของตำบลห้วยคันแหลนนั้น มีทรัพยากรบุคคลที่สำคัญคือ นายฉลอง คล้ายสังวาลย์ ซึ่งเป็นเกษตรกรดีเด่นแห่งชาติ ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ คือ พุงนา

1.2 ภูมิปัญญาในตำบล

ในส่วนของตำบลท่าช้างนั้น มีภูมิปัญญาในตำบล คือ การทำขนมหวาน และการแสดงละครชาตรี ในส่วนของตำบลม่วงเตี้ยนั้น มีภูมิปัญญาในตำบล คือ การทำนาที่ใช้วัว ควาย และการแสดงละครชาตรี ในส่วนของตำบลตลาดใหม่นั้น มีภูมิปัญญาในตำบล คือ การเกษตร

และการแสดงละครชาตรี ในส่วนของตำบลห้วยคันแหลนนั้น มีภูมิปัญญาในตำบล คือ การแสดงรำโทน และการแสดงละครชาตรี

1.3 การมีส่วนร่วมของคนในตำบล

ผู้นำชุมชนทุกตำบลตอบว่า สมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือดี และสมาชิกในตำบลมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนส่งเสริมอาชีพ

1.4 การสร้างปฏิสัมพันธ์ของคนในตำบล (ลักษณะกิจกรรม)

ผู้นำชุมชนทุกตำบลตอบว่า การทำประชาคม ส่วนในตำบลตลาดใหม่เพิ่มเติมว่า มีกิจกรรมประเพณีหมู่บ้าน คือการทำบุญหน้าบ้านหลังบ้าน ทำให้ผู้คนในชุมชนได้ใกล้ชิดกัน

1.5 อาชีพ เศรษฐกิจ รายได้ ของคนในตำบล

ผู้นำชุมชนโดยส่วนใหญ่ตอบว่า อาชีพหลักของสมาชิกในชุมชนคือ ทำการเกษตร รับราชการ และงานอิสระ ส่วนในตำบลท่าช้างเพิ่มเติมว่า ผู้คนบางส่วนทำงานโรงงาน

1.6 การส่งเสริม สนับสนุน การท่องเที่ยว ภายในตำบล

ผู้นำชุมชนโดยส่วนใหญ่ตอบว่า ไม่มีสถานที่ท่องเที่ยว โดยสถานที่ ที่ผู้คนจะเดินทางมามากที่สุดคือ วัดต่างๆ

1.7 การช่วยเหลือชุมชนของคนในตำบล

ผู้นำชุมชนโดยส่วนใหญ่ตอบว่า ไม่มี ส่วนในตำบลท่าช้างเพิ่มเติมว่า มีการจัดทำสวัสดิการชุมชนมีสมาชิกประมาณ 1,300 คน มีกองทุนช่วยผู้สูงอายุ มีกองทุนส่งเสริมให้คนยากไร้มีงานทำ มีโครงการสนับสนุนเงินคลอดบุตรโดยเก็บจากสมาชิกเดือนละ 30 บาทต่อคน

1.8 การส่งเสริมสนับสนุนจากทางรัฐบาล

ผู้นำชุมชนโดยส่วนใหญ่ตอบว่า ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลส่วนหนึ่ง และการเก็บภาษีจากประชาชนในตำบลอีกส่วนหนึ่ง

2. ท่านคิดว่าปัญหาในตำบลของท่านมีอะไรบ้าง และท่านแก้ปัญหาอย่างไร

2.1 ด้านสิ่งแวดล้อม /ทรัพยากร

มีปัญหาในด้านขยะ แก้ปัญหาโดยการ รับซื้อขยะจากประชาชนโดยให้คัดแยกตามประเภท และรณรงค์ลดการใช้พลาสติก ปัญหาในด้านการใช้สารเคมีทำการเกษตร แก้ปัญหาโดยการ บูรณาการกับเกษตรอินทรีย์ และในบางตำบลมีปัญหาด้านฝุ่นละออง แก้ปัญหาโดยการประสานงานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ

2.2 ด้านประชากร

ผู้นำชุมชนโดยส่วนใหญ่ตอบว่า ไม่มีปัญหา ส่วนในตำบลท่าช้างเพิ่มเติมว่า มีปัญหาในด้านยาเสพติด แก้ปัญหาด้วยการ จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับโทษและความร้ายแรงของยาเสพติด หากเข้าไปข้องเกี่ยว

2.3 ด้านอาชีพ เศรษฐกิจ รายได้

ผู้นำชุมชนโดยส่วนใหญ่ตอบว่า ไม่มีปัญหา ส่วนในตำบลท่าช้างเพิ่มเติมว่า มีปัญหาในด้านการเกษตร ซึ่งปุ๋ยเคมี มีราคาแพง แก้ปัญหาโดยการรณรงค์ให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยจากธรรมชาติ

3. ปัจจุบันตำบลของท่านมีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหรือไม่

ผู้นำชุมชนโดยส่วนใหญ่ตอบว่า มีศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีเพียงตำบลตลาดใหม่ซึ่งตอบว่าไม่มีศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

3.1 ถ้ามีศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีลักษณะการดำเนินงาน หรือการบริหารจัดการภายในศูนย์การเรียนรู้ เป็นอย่างไร

ศูนย์การเรียนรู้ด้านใด

ศูนย์การเรียนรู้ด้านจักสาน การทำอาหาร การแปรรูปผักตบชวา การทำปลาเค็ม การทำแซนวิช ด้านการเกษตรทฤษฎีใหม่ การทำไข่เป็ด และการทำขนมไทย

คณะกรรมการ

เป็นสมาชิกในหมู่บ้าน

กิจกรรมการเรียนรู้

มีการสอน ฝึกหัด โดยสมาชิกที่มีความรู้

งบประมาณ

ได้รับจากเทศบาล และสมาชิก และมีการหารายได้จากการขายผลิตภัณฑ์

4. ถ้าในตำบลของท่านมีศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนช่วยส่งเสริมคนในชุมชน ตำบลอย่างไร

ผู้นำชุมชนโดยส่วนใหญ่ตอบว่า ศูนย์การเรียนรู้ช่วยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน นอกจากนั้นยังเป็นการสร้างโอกาสทางการเรียนรู้ สร้างอาชีพ และสร้างรายได้

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เพื่อนำเสนอร่าง แนวทางทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัด อ่างทอง ตามลักษณะกิจการเพื่อสังคม

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร และการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ มาสร้างเป็นร่างแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตามลักษณะกิจการเพื่อสังคม ได้องค์ประกอบทั้งหมด 8 ข้อดังนี้

1. สถานที่

สถานที่ ที่ใช้ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ ต้องตั้งอยู่ในชุมชน ที่คนในชุมชน หรือผู้ใช้บริการภายนอกชุมชนสามารถเดินทางไปได้สะดวก มีลักษณะเป็นอาคาร ภายในมีห้อง สำหรับจัดกิจกรรม หรือนิทรรศการ เช่น 1) ห้องสำหรับตั้งเศียรครูทางด้านการละคร และการดนตรี เช่น เศียรพ่อแก่ เศียรพระพิฆเนศ ให้ผู้ที่มาใช้บริการได้กราบไหว้เพื่อเป็นสิริมงคล เพราะเศียรครู เป็นที่เคารพบูชา ของคนที่เรียนทางด้านศิลปวัฒนธรรมไทย 2) ห้องสำหรับฝึกซ้อมละครเป็นห้อง ที่ติดตั้งกระจกเงา เพื่อนักแสดงเวลาฝึกซ้อมการแสดงจะได้เห็นลีลาท่าราชของตนเอง ห้องฝึกซ้อม การแสดงจะต้องโปร่งโล่ง มีอากาศถ่ายเทสะดวก และมีแสงสว่างเพียงพอ 3) ห้องดนตรีสำหรับ ฝึกซ้อมดนตรี และเก็บเครื่องดนตรี 4) ห้องสำหรับเก็บรวบรวมความรู้ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือ ตำรา บทละคร คอมพิวเตอร์ วิดีทัศน์ 5) ห้องน้ำเพื่อสุขอนามัยที่ดีแก่ผู้ ที่มาใช้บริการ ภายนอกอาคารควรมีต้นไม้เพื่อความร่มรื่นและมีรั้วรอบขอบชิด

2. คณะกรรมการ

คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ ต้องจบการศึกษาอย่างน้อยระดับปริญญาตรี มีความรู้และสนใจด้านละครชาตรีหรือศิลปวัฒนธรรมของไทย ต้องเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชน เป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน พร้อมให้การช่วยเหลือประสานงาน และสนับสนุน ในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดหาสื่อวัสดุ อุปกรณ์ สื่อบุคคล การประชาสัมพันธ์ งบประมาณ เพื่อการ ดำเนินงาน และพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯต่อไป

3. ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ

ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ ต้องจบการศึกษาอย่างน้อยระดับปริญญาตรี มีความรู้ และสนใจด้านละครชาตรี หรือศิลปวัฒนธรรมของไทย ต้องเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชน เป็น บุคคลที่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน มีหน้าที่ปฏิบัติงานอยู่ประจำศูนย์การเรียนรู้ ทำหน้าที่ จัดกิจกรรม ส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับคนในชุมชน และผู้ใช้บริการภายนอก

4. สื่อ อุปกรณ์

สื่อ และอุปกรณ์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ ต้องคำนึงถึงผู้ที่มาใช้บริการ ควรเป็นสื่อการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย เหมาะสมกับทุกช่วงวัยของการเรียนรู้ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับละครชาตรี และเกี่ยวศิลปวัฒนธรรมไทย ได้แก่ หนังสือ เอกสาร ตำรา บทละคร(บทร้อง บทพูด) เนื้อร้อง ทำนองเพลง โน้ตเพลง เป็นต้น สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ได้แก่ คอมพิวเตอร์ เพื่อการสืบค้นข้อมูล โทรศัพท์ วิทยุทัศน์ใช้สำหรับเปิดภาพการแสดงละครชาตรี หรือวิดีโอการแสดงละครชาตรีที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ สื่อบุคคล ได้แก่ บุคคลที่ได้รับการยอมรับเป็นปราชญ์ชาวบ้านด้านการแสดงละครชาตรี และการเล่นดนตรี หรือบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะปฏิบัติด้านการแสดงละครชาตรีและ เล่นดนตรี เพื่อเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ผู้ที่มาใช้บริการ สื่ออุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการเรียน หรือการทำกิจกรรมได้แก่ ดั่งหรือเตียงไม้ ที่ใช้สำหรับนั่งเพื่อฝึกหัดการแสดงละครชาตรี เครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลงเพลงในละครชาตรี เช่น ระนาดเอก ตะโพน กลองตุ้ม กลองโตน ฉิ่ง ฉาบ กรับ เพื่อการฝึกหัดการบรรเลงดนตรี จัดแสดงโชว์ชุดยืนเครื่อง พระ นาง หรือตัวละครอื่นที่มีในการแสดงละครชาตรี เพื่อให้ผู้ที่ได้มาใช้บริการเห็นถึงความประณีต ในการตัดเย็บ ลวดลายลูกบิดที่ปักลงบนผ้า เครื่องประดับตั้งแต่ศีรษะจรดปลาย เพื่อเป็นการศึกษารูปแบบของการแต่งกายในการแสดงละครชาตรี รวมถึงอุปกรณ์ที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น โต๊ะทำงาน แก้วน้ำ ขันวางหนังสือ โต๊ะอ่านหนังสือ ตู้เก็บเอกสาร

5. ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไปที่จัดอยู่ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ ต้องมีข้อมูลความเป็นมาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ เพื่อให้คนในชุมชน และผู้ให้บริการได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศูนย์ฯ และตระหนักถึงความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมไทยด้านการแสดงละครชาตรี ที่ยังคงได้รับการสืบทอดกันอยู่ภายในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ข้อมูลของคณะกรรมการ และครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ ข้อมูลประวัติความเป็นมาของแต่ละคณะ ประวัติเจ้าของคณะ ข้อมูลพื้นฐานในการติดต่อ

6. กิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ ต้องมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย สอดคล้องกับคนในชุมชน ผู้ใช้บริการภายนอก และสามารถส่งเสริม สนับสนุนในการทำกิจกรรมเพื่อสร้างรายได้ ได้แก่

1) กิจกรรมประชาสัมพันธ์ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ เพื่อให้คนในชุมชน ผู้ใช้บริการภายนอกได้รู้จักและมาใช้บริการมากขึ้น เพื่อให้คนในชุมชน ผู้ใช้บริการภายนอกเห็นถึง

ความสำคัญของศิลปะการแสดงละครชาตรี ในการประชาสัมพันธ์จะต้องให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม โดยการประกาศเสียงตามสาย หรือประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อโซเชียลต่าง ๆ

2) กิจกรรมการจัดนิทรรศการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ เพื่อให้คนในชุมชน และผู้ที่ใช้บริการได้ศึกษาหาความรู้จากสื่อ อุปกรณ์ที่นำมาจัดนิทรรศการ ในการจัดนิทรรศการจะต้องให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม

3) กิจกรรมเสริมความรู้คู่รายได้ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้คนในชุมชน ผู้ใช้บริการภายนอก ได้รับความรู้จากการจัดกิจกรรม สามารถสร้างรายได้ให้กับผู้ให้บริการ และสร้างรายได้ให้กับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ เพื่อพัฒนาสร้างสรรค์งานการแสดงด้านละครชาตรีให้คงอยู่คู่อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทองสืบไป โดยมีการจัดกิจกรรมดังนี้

3.1 เสริมสร้างความรู้ด้านละครชาตรีให้กับนักเรียนในโรงเรียน ทางศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯเสนอให้ทางโรงเรียนจัดชั่วโมงให้มีการเรียนการสอนด้านศิลปะท้องถิ่น หรือจัดทำเป็นโครงการให้นักเรียนได้ออกมาศึกษานอกโรงเรียนในด้านการแสดงละครชาตรี เมื่อนักเรียนได้รับความรู้ตามระยะเวลาที่กำหนดเวลา ทางศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ จัดให้มีกลุ่มละครชาตรีที่ใช้ผู้แสดงเป็นนักเรียนทั้งหมดและจัดเวทีสำหรับการแสดงเพื่อให้นักเรียนได้ฝึกฝนศิลปะการแสดงด้านละครชาตรี ในการจัดการแสดง จัดให้มีการเก็บค่าเข้าชม โดยศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ และผู้แสดงเป็นผู้กำหนด หรือให้ตกลงร่วมกัน เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้กับ ผู้แสดง ทั้งนี้เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ศิลปะวัฒนธรรมด้านละครชาตรี การใช้เวลาวางให้เป็นประโยชน์ และก่อให้เกิดรายได้

3.2 จัดฝึกอบรมสำหรับคนทั่วไปที่ต้องการฝึกทักษะด้านการแสดงละครชาตรี รวมไปถึงองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น การเล่นดนตรี การแต่งหน้า การแต่งตัว การทำชุด ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะในแบบของการแสดงละครชาตรี ทางศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ อาจตั้งเงื่อนไขในการเรียน เช่น ถ้าต้องการเรียนฟรี ต้องทำการแสดงให้กับคณะละครที่ผู้ให้บริการฝึกฝนด้วย หรือทำการแสดงให้กับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ แต่ไม่ได้รับค่าจ้าง มีการกำหนดระยะเวลา หรือตามแต่ที่ผู้ให้บริการ คณะละคร และศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ จะตกลง และมีค่าบริการในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้เป็นการเสริมสร้างประสบการณ์โดยตรงให้กับผู้ให้บริการ เป็นการลดปัญหาการว่างงาน

3.3 จัดให้มีบริการสื่อการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ เพื่อให้คนในชุมชน หรือผู้ให้บริการที่มีความสนใจสื่อด้านละครชาตรี สามารถยืมสื่อไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาได้ โดยศูนย์การเรียนรู้เป็นผู้ประสานงานจัดทำระเบียบการยืม คืน หรือเช่า เช่น การเช่าชุด

เครื่องประดับ หรือเครื่องดนตรี รวมไปถึงการติดต่อจ้างปราชญ์ชาวบ้านด้านการแสดงละครชาตรี ไปบรรยายให้ความรู้

3.4 จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีการประชาสัมพันธ์เชิญชวน ให้กับบุคคลทั่วไป คณะทัวร์ เข้ามาชมการแสดง หรือเรียนรู้ โดยเก็บค่าเข้าชมตามความเหมาะสม ทั้งนี้ เป็นการหารายได้เข้าสู่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ

3.5 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ จัดทำโครงการหางานการแสดงให้กับคณะละครชาตรีที่อยู่ในชุมชน ให้เหมาะสมกับบริบทของคณะละคร และความต้องการของลูกค้า โดยศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ เก็บค่าจัดงาน ตามแต่คณะละคร และศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ จะตกลง

7. การบริหารจัดการ

การบริหารจัดการภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ คนในชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ได้แก่การประชุมแผนงาน และวางแผนงาน กำหนดกฎระเบียบข้อบังคับ ที่ต้องปฏิบัติ การกำกับติดตามผลการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ

8. งบประมาณ

งบประมาณของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ คนในชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดหา งบประมาณเพื่อการพัฒนาส่งเสริมการเรียนรู้ และควรได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ ทั้งนี้คนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการประชุมชี้แจงงบประมาณของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ

ตอนที่ 4 ผลการประเมินร่างแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนละครชาตรี อำเภอสระใคร จังหวัดสงขลา ตามลักษณะกิจการเพื่อสังคม

ผู้วิจัยนำร่างแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภอสระใคร จังหวัดสงขลา ตามลักษณะกิจการเพื่อสังคม ไปให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 13 ท่าน ได้แก่ 1.นักวิชาการด้านกิจการเพื่อสังคม 1 ท่าน 2. ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา 1 ท่าน 3. ครูศูนย์การเรียนรู้ 1 ท่าน 4. เจ้าของ/ผู้สืบทอดคณะละครชาตรี 6 ท่าน 5. ผู้นำชุมชน 4 ท่าน รับรองร่างแนวทางและให้ข้อเสนอแนะโดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ฐานนิยม ได้ผลสรุปการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภอสระใคร

ผู้เชี่ยวชาญ จังหวัดสงขลา ตามลักษณะกิจการเพื่อสังคม ปรากฏดังตารางที่ 7-8

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้เกี่ยวข้องในแบบประเมินร่างแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม

ข้อ	ร่างแนวทางการดำเนินงาน ศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม	ระดับความ เหมาะสม		ระดับความ เป็นไปได้	
		ฐานนิยม	ระดับ	ฐานนิยม	ระดับ
1	สถานที่	5	มากที่สุด	4	มาก
2	คณะกรรมการ	5	มากที่สุด	5	มากที่สุด
3	ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ	5	มากที่สุด	5	มากที่สุด
4	สื่อ อุปกรณ์	5	มากที่สุด	5	มากที่สุด
5	ข้อมูลทั่วไป	5	มากที่สุด	5	มากที่สุด
6	กิจกรรมการเรียนรู้	5	มากที่สุด	5	มากที่สุด
7	การบริหารจัดการ	5	มากที่สุด	5	มากที่สุด
8	งบประมาณ	5	มากที่สุด	5	มากที่สุด

สรุปผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในแบบประเมินร่างแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม ได้ดังนี้

(1) ด้านสถานที่ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ฐานนิยม = 5) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก (ฐานนิยม = 4)

(2) ด้านคณะกรรมการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ฐานนิยม = 5) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด (ฐานนิยม = 5)

(3) ด้านครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ฐานนิยม = 5) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด (ฐานนิยม = 5)

(4) ด้านสื่อ อุปกรณ์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ฐานนิยม = 5) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด (ฐานนิยม = 5)

(5) ด้านข้อมูลทั่วไป มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ฐานนิยม = 5) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด (ฐานนิยม = 5)

(6) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ฐานนิยม = 5) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด (ฐานนิยม = 5)

(7) ด้านการบริหารจัดการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ฐานนิยม = 5) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด (ฐานนิยม = 5)

(8) ด้านงบประมาณ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ฐานนิยม = 5) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด (ฐานนิยม = 5)

ตาราง 8 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ทรงเชี่ยวชาญที่มีต่อร่างแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้
ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม

ข้อคำถาม	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณ เชี่ยวชาญ	สรุปข้อมูลในการพัฒนา ร่างแนวทาง
1) สถานที่ สถานที่ ที่ใช้ในการ ดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ ต้อง ตั้งอยู่ในชุมชน ที่คนในชุมชน หรือ ผู้ให้บริการภายนอกชุมชนสามารถ เดินทางไปได้สะดวก มีลักษณะเป็น อาคาร ภายในมีห้องสำหรับจัด กิจกรรม หรือนิทรรศการ เช่น 1) ห้อง สำหรับตั้งเตี๋ยครุฑทางด้านการละคร และการดนตรี เช่น เตี๋ยพ่อก่ เตี๋ย พระพิฆเนศ ให้ผู้ที่มาใช้บริการได้ กราบไหว้เพื่อเป็นสิริมงคล เพราะเตี๋ย ครุฑเป็นที่เคารพบูชา ของคนที่เรียน ทางด้านศิลปวัฒนธรรมไทย 2) ห้อง สำหรับฝึกซ้อมละครเป็นห้องที่ติดตั้ง กระจกเงา เพื่อนักแสดงเวลาฝึกซ้อม การแสดงจะได้เห็นลีลาท่ารำของ ตนเอง 3) ห้องฝึกซ้อมการแสดงจะต้อง โปร่งโล่ง มีอากาศถ่ายเทสะดวก และมี แสงสว่างเพียงพอ 4) ห้องดนตรีสำหรับ ฝึกซ้อมดนตรี และเก็บเครื่องดนตรี 5) ห้องสำหรับเก็บรวบรวมความรู้ สื่อ สิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ได้แก่ หนังสือ ตำรา บทละคร	- ควรเพิ่ม ห้องซ้อมเก็บเสียง ห้อง แสดงผลงาน ห้องนิทรรศการ ภาพประกอบกิจกรรมของศูนย์ - สถานที่อาจจะใช้วัสดุเก็บเสียง เพื่อไม่ให้รบกวนชุมชน และเตรียม สถานที่สำหรับการเข้านั่งรับชมการ ซ้อมการแสดงของผู้ที่สนใจใน บริเวณใกล้เคียง	1) สถานที่ สถานที่ ที่ใช้ในการ ดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ ควร ตั้งอยู่ในชุมชน ที่คนในชุมชน หรือ ผู้ให้บริการภายนอกชุมชนสามารถ เดินทางไปได้สะดวก มีลักษณะเป็น อาคาร ภายในมีห้องสำหรับจัด กิจกรรม หรือนิทรรศการ เช่น 1) ห้อง สำหรับตั้งเตี๋ยครุฑทางด้านการละคร และการดนตรี เช่น เตี๋ยพ่อก่ เตี๋ย พระพิฆเนศ ให้ผู้ที่มาใช้บริการได้ กราบไหว้เพื่อเป็นสิริมงคล เพราะเตี๋ย ครุฑเป็นที่เคารพบูชา ของคนที่เรียน ทางด้านศิลปวัฒนธรรมไทย 2) ห้อง สำหรับฝึกซ้อมละครเป็นห้องที่ติดตั้ง กระจกเงา เพื่อเวลาฝึกซ้อมการแสดง จะได้เห็นลีลาท่ารำของตนเอง ห้อง ฝึกซ้อมจะต้องโปร่งโล่ง มีอากาศ ถ่ายเทสะดวก และมีแสงสว่างเพียงพอ 3) ห้องดนตรีสำหรับฝึกซ้อมดนตรี และ เก็บเครื่องดนตรี 4) ห้องสำหรับเก็บ รวบรวมความรู้ สื่อต่างๆ ได้แก่ หนังสือ ตำรา บทละคร คอมพิวเตอร์ วิดีทัศน์ 5) ห้องนิทรรศการเพื่อนำเสนอผลงาน และภาพประกอบกิจกรรม

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อคำถาม	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ	สรุปข้อมูลในการพัฒนา ร่างแนวทาง
		6) หองน้ำเพื่อสุขอนามัยที่ดีแก่ผู้ที่มาใช้บริการ ภายนอกอาคารควรมีต้นไม้เพื่อความร่มรื่นและมีรั้วรอบขอบชิด
2) คณะกรรมการ คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ ต้องจบการศึกษาอย่างน้อยระดับปริญญาตรี มีความรู้และสนใจในด้านละครชาตรีหรือศิลปวัฒนธรรมของไทย ต้องเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชน เป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน พร้อมให้การช่วยเหลือประสานงาน และสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดหา สื่อวัสดุ อุปกรณ์ สื่อบุคคล การประชาสัมพันธ์ งบประมาณ เพื่อดำเนินงาน และพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯต่อไป	- ผู้ที่ไม่ได้จบปริญญาตรี ก็สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ แต่อาจไม่ใช่ด้านการบริหารจัดการอาจเป็นคณะกรรมการด้านศิลปวัฒนธรรม - ควรเชิญกรรมการซึ่งเป็นผู้รู้ และมีประสบการณ์ อาจจะไม่ต้องคำนึงถึงการศึกษาขั้นต่ำ แต่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์พิเศษ เพื่อให้ได้รับองค์ความรู้ของบุคคลากรรุ่นเก่า - ต้องมีผู้ที่อยู่ในด้านการดำเนินงานศูนย์เป็นพี่ปรึกษา - คณะกรรมการศูนย์อาจมีคุณวุฒิต่ำกว่าระดับปริญญาตรี แต่มีความรู้ ความสามารถทางด้านดนตรีและนาฏศิลป์ - คณะกรรมการศูนย์ไม่ควรที่จะระบุระดับการศึกษา ควรจะเป็นใครก็ได้ที่มีความรู้ความสามารถหรือปราชญ์ชาวบ้านในเรื่องนั้นๆ ส่วนใหญ่คนรุ่นเก่าจะไม่ได้เรียนสูง จึงไม่ควรระบุคุณวุฒิการศึกษา	2) คณะกรรมการ คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ ควรเป็นผู้มีความรู้และสนใจด้านละครชาตรีหรือศิลปวัฒนธรรมของไทย โดยไม่จำกัดวุฒิการศึกษา เป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชน เป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน พร้อมให้การช่วยเหลือประสานงาน และสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดหา สื่อวัสดุ อุปกรณ์สื่อ บุคคล การประชาสัมพันธ์ งบประมาณ เพื่อดำเนินงาน และพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯต่อไป

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อคำถาม	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ	สรุปข้อมูลในการพัฒนา ร่างแนวทาง
3) ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯต้องจบ การศึกษาน้อยระดับปริญญาตรี มี ความรู้และสนใจด้านละครชาตรี หรือ ศิลปวัฒนธรรม ของไทย ต้องเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ ในชุมชน เป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับ จากคนในชุมชน มีหน้าที่ปฏิบัติงานอยู่ ประจำศูนย์การเรียนรู้ ทำหน้าที่จัด กิจกรรม ส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับคนใน ชุมชน และผู้ให้บริการภายนอก	- ไม่ควรระบุระดับการศึกษา เพราะ ผู้ที่จบปริญญาตรีอาจจะมี ประสบการณ์ในการสอนจริง เท่ากับ คนในชุมชนที่เข้าใจบริบทที่ แท้จริงของด้านละครชาตรี - ถ้าหากมีบุคลากรที่จบปริญญา ตรีได้ ก็เป็นสิ่งที่ดีมาก ๆ เพราะจะ ได้บริหารจัดการศูนย์ได้อย่าง ต่อเนื่องแต่อาจพิจารณาจาก ความรู้ความสามารถที่ถ่ายทอด หรือสอนให้กับคนในชุมชนหรือผู้ที่ สนใจได้	3) ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯควร เป็นผู้มีความรู้และสนใจด้านละคร ชาตรี ดนตรี และหรือสนใจใน ศิลปวัฒนธรรมของไทย โดยไม่จำกัด วุฒิการศึกษา เป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ใน ชุมชน เป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับ จากคนในชุมชน มีหน้าที่ปฏิบัติงานอยู่ ประจำศูนย์การเรียนรู้ ทำหน้าที่จัด กิจกรรม ส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับคนใน ชุมชน และผู้ให้บริการภายนอก
4) สื่อ อุปกรณ์ สื่อ และอุปกรณ์ของศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนฯ ต้องคำนึงถึงผู้ที่มาใช้บริการ ควรเป็นสื่อการเรียนรู้ที่มี ความ หลากหลาย เหมาะสมกับทุกช่วงวัยของ การเรียนรู้ ได้แก่ (1) สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่ เกี่ยวกับละครชาตรี และเกี่ยวกับ ศิลปวัฒนธรรมไทย เช่น หนังสือ เอกสาร ตำรา บทละคร(บทร้อง บทพูด) เนื้อร้อง ทำนองเพลง โน้ตเพลง เป็นต้น (2) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ เช่น คอมพิวเตอร์ เพื่อการสืบค้นข้อมูล โทรทัศน์ วิทยุทัศน์ ใช้สำหรับเปิดภาพการ แสดงละคร	- เห็นด้วย โดยยืนยันรูปแบบที่ ผู้วิจัยนำเสนอโดยไม่แก้ไข	4) สื่อ อุปกรณ์ สื่อ และอุปกรณ์ของศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนฯ ต้องคำนึงถึงผู้ที่มาใช้บริการ ควรเป็นสื่อการเรียนรู้ที่มี ความ หลากหลาย เหมาะสมกับทุกช่วงวัย ของการเรียนรู้ ได้แก่ (1) สื่อสิ่งพิมพ์ ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับละครชาตรี และ เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมไทย เช่น หนังสือ เอกสาร ตำรา บทละคร(บท ร้อง บทพูด) เนื้อร้อง ทำนองเพลง โน้ตเพลง เป็นต้น (2) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ต่างๆ เช่น คอมพิวเตอร์ เพื่อการสืบค้น ข้อมูล โทรทัศน์ วิทยุทัศน์ ใช้สำหรับเปิด ภาพการแสดงละคร

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อคำถาม	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ	สรุปข้อมูลในการพัฒนา ร่างแนวทาง
ชาตรี หรือวิดีโอการแสดงละครชาตรีที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ (3) สื่อบุคคล ได้แก่ บุคคลที่ได้รับการยอมรับเป็นปราชญ์ชาวบ้านด้านการแสดงละครชาตรี และการเล่นดนตรี หรือบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะปฏิบัติด้านการแสดงละครชาตรีและเล่นดนตรี เพื่อเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ผู้ที่มาใช้บริการ (4) สื่ออุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการเรียน หรือการทำกิจกรรมได้แก่ ดั่งหรือเตียงไม้ ที่ใช้สำหรับนั่งเพื่อฝึกหัดการแสดงละครชาตรี เครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลงเพลงในละครชาตรี เช่น ฆ้องวงเล็ก ตะโพน กลองตุ้ม กลองโพน ฉิ่ง ฉาบ กรับ เพื่อการฝึกหัดการบรรเลงดนตรี เครื่องจัดแสดงโชว์ชุดยืนเครื่อง ตัวพระ ตัวนาง หรือตัวละครอื่นที่มีในการแสดงละครชาตรี เพื่อให้ผู้ที่ได้มาใช้บริการเห็นถึงความประณีต ในการตัดเย็บ ลวดลาย ลูกปัด ที่ปักลงบนผ้า เครื่องประดับตั้งแต่ศีรษะจรดปลาย เพื่อเป็นการศึกษารูปแบบของการแต่งกายในการแสดงละครชาตรี รวมถึงอุปกรณ์ที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น		ชาตรี หรือวิดีโอการแสดงละครชาตรีที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ (3) สื่อบุคคล ได้แก่ บุคคลที่ได้รับการยอมรับเป็นปราชญ์ชาวบ้านด้านการแสดงละครชาตรี และการเล่นดนตรี หรือบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะปฏิบัติด้านการแสดงละครชาตรีและเล่นดนตรี เพื่อเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ผู้ที่มาใช้บริการ (4) สื่ออุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการเรียน หรือการทำกิจกรรมได้แก่ ดั่งหรือเตียงไม้ ที่ใช้สำหรับนั่งเพื่อฝึกหัดการแสดงละครชาตรี เครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลงเพลงในละครชาตรี เช่น ฆ้องวงเล็ก ตะโพน กลองตุ้ม กลองโพน ฉิ่ง ฉาบ กรับ เพื่อการฝึกหัดการบรรเลงดนตรี เครื่องจัดแสดงโชว์ชุดยืนเครื่อง ตัวพระ ตัวนาง หรือตัวละครอื่นที่มีในการแสดงละครชาตรี เพื่อให้ผู้ที่ได้มาใช้บริการเห็นถึงความประณีต ในการตัดเย็บ ลวดลายลูกปัดที่ปักลงบนผ้า เครื่องประดับตั้งแต่ศีรษะจรดปลาย เพื่อเป็นการศึกษารูปแบบของการแต่งกายในการแสดงละครชาตรี รวมถึงอุปกรณ์ที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อคำถาม	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ	สรุปข้อมูลในการพัฒนา ร่างแนวทาง
โต๊ะทำงาน เก้าอี้ ชั้นวางหนังสือ โต๊ะ อ่านหนังสือ ตู้เก็บเอกสาร		โต๊ะทำงาน เก้าอี้ ชั้นวางหนังสือ โต๊ะ อ่านหนังสือ ตู้เก็บเอกสาร
5) ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลทั่วไปที่จัดอยู่ในศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนฯ ต้องมีข้อมูลความเป็นมาของ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ เพื่อให้คนใน ชุมชน และผู้ใช้ บริการได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ในการ จัดตั้งศูนย์ฯ และตระหนักถึงความสำคัญ ของศิลปวัฒนธรรมไทยด้านการแสดง ละครชาตรี ที่ยังคงได้รับการสืบทอดกัน อยู่ภายในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัด อ่างทอง ข้อมูลของคณะกรรมการ และ ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ ข้อมูล ประวัติความเป็นมาของแต่ละคณะ ประวัติเจ้าของคณะ ข้อมูลพื้นฐานใน การติดต่อ	- ควรเปิดช่องทางในการสอบถาม และการตอบคำถามในลักษณะ Q&A	5) ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลทั่วไปที่จัดอยู่ในศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนฯ ควรมีข้อมูลความเป็นมาของ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ เพื่อให้คนใน ชุมชน และผู้ใช้ บริการได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ในการ จัดตั้ง ศูนย์ฯ และตระหนักถึง ความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมไทย ด้านการแสดงละครชาตรี ที่ยังคงได้รับ การสืบทอดกันอยู่ภายในอำเภอวิเศษ ชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ข้อมูลของ คณะกรรมการ และครูประจำศูนย์การ เรียนรู้ชุมชนฯ ข้อมูลประวัติความ เป็นมาของแต่ละคณะ ประวัติเจ้าของ คณะ ข้อมูลพื้นฐานในการติดต่อ และ ช่องทางในการติดต่อสอบถามเพิ่มเติม
6) กิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนฯ ต้องมีการจัดกิจกรรมที่ หลากหลายสอดคล้องกับคนในชุมชน ผู้ใช้บริการภายนอก และสามารถ ส่งเสริม สนับสนุนในการทำกิจกรรมเพื่อ สร้างรายได้ ได้แก่ 1) กิจกรรมประชาสัมพันธ์ศูนย์	- ร่วมมือกับส่วนส่งเสริมการ ท่องเที่ยว ในลักษณะการ ประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวชุมชน กับละครชาตรี และจัดสรรช่วงเวลา ให้นักท่องเที่ยวที่สนใจในการแสดง ชาตรี ให้ฝึกซ้อมหรือว่า อย่างง่าย เพื่อเพิ่มอรรถรสในการรับชม	6) กิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนฯ ควรมีการจัดกิจกรรมที่ หลากหลาย สอดคล้องกับคนในชุมชน ผู้ใช้บริการภายนอก และสามารถ ส่งเสริม สนับสนุนในการทำกิจกรรม เพื่อสร้างรายได้ ได้แก่ 1) กิจกรรมประชาสัมพันธ์ศูนย์

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อคำถาม	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ	สรุปข้อมูลในการพัฒนา ร่างแนวทาง
การเรียนรู้ชุมชนฯ เพื่อให้คนในชุมชน ผู้ใช้บริการภายนอกได้รู้จักและมาใช้ บริการมากขึ้น เพื่อให้คนในชุมชน ผู้ใช้บริการภายนอกเห็นถึงความสำคัญ ของศิลปะการแสดงละครชาตรี ในการ ประชาสัมพันธ์จะต้องให้คนในชุมชนมี ส่วนร่วม โดยการประกาศเสียงตามสาย หรือประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อโซเชียลต่าง ๆ 2) กิจกรรมการจัดนิทรรศการของศูนย์ การเรียนรู้ชุมชนฯ เพื่อให้คนในชุมชน และผู้ใช้บริการได้ศึกษาหาความรู้จาก สื่อ อุปกรณ์ที่นำมาจัดนิทรรศการ ใน การจัดนิทรรศการจะต้องให้คนในชุมชน มีส่วนร่วม 3) กิจกรรมเสริมความรู้คู่รายได้ เพื่อเป็น การส่งเสริมให้คนในชุมชน ผู้ใช้บริการ ภายนอก ได้รับความรู้จากการจัด กิจกรรม สามารถสร้างรายได้ให้กับ ผู้ใช้บริการ และสร้างรายได้ให้กับศูนย์ การเรียนรู้ชุมชนฯ เพื่อพัฒนาสร้างสรรค์ งานการแสดงด้านละครชาตรีให้คงอยู่คู่ อำเภวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง สืบไป โดยมีการจัดกิจกรรมดังนี้ 3.1 เสริมสร้างความรู้ด้านละครชาตรี ให้กับนักเรียนในโรงเรียน		การเรียนรู้ชุมชนฯ เพื่อให้คนในชุมชน ผู้ใช้บริการภายนอกได้รู้จักและมาใช้ บริการมากขึ้น เพื่อให้คนในชุมชน ผู้ใช้บริการภายนอกเห็นถึงความสำคัญ ของศิลปะการแสดงละครชาตรี ในการ ประชาสัมพันธ์จะต้องให้คนในชุมชนมี ส่วนร่วม โดยการประกาศเสียงตาม สาย หรือประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ โซเชียลต่าง ๆ 2) กิจกรรมการจัด นิทรรศการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ เพื่อให้คนในชุมชน และผู้ใช้บริการได้ ศึกษาหาความรู้จากสื่อ อุปกรณ์ที่ นำมาจัดนิทรรศการ ในการจัด นิทรรศการจะต้องให้คนในชุมชนมีส่วน ร่วม 3) กิจกรรมเสริมความรู้คู่รายได้ เพื่อ เป็นการส่งเสริมให้คนในชุมชน ผู้ใช้บริการภายนอก ได้รับความรู้จาก การจัดกิจกรรม สามารถสร้างรายได้ ให้กับผู้ใช้บริการ และสร้างรายได้ ให้กับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ เพื่อ พัฒนาสร้างสรรค์งานการแสดงด้าน ละครชาตรีให้คงอยู่คู่อำเภวิเศษชัย ชาญ จังหวัดอ่างทองสืบไป โดยมีการ จัดกิจกรรมดังนี้ 3.1 เสริมสร้างความรู้ด้านละครชาตรี ให้กับนักเรียนในโรงเรียน

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อคำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ	สรุปข้อมูลในการพัฒนาร่างแนวทาง
ทางศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ เสนอให้ทางโรงเรียนจัดชั่วโมงให้มีการเรียนการสอนด้านศิลปะท้องถิ่นหรือจัดทำเป็นโครงการให้นักเรียนได้ออกมาศึกษานอกโรงเรียนในด้านการแสดงละครชาตรีเมื่อนักเรียนได้รับความรู้ตามระยะเวลาที่กำหนดเวลาทางศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ จัดให้มีกลุ่มละครชาตรีที่ใช้ผู้แสดงเป็นนักเรียนทั้งหมดและจัดเวทีสำหรับการแสดงเพื่อให้นักเรียนได้เผยแพร่ศิลปะการแสดงด้านละครชาตรีในการจัดการแสดง จัดให้มีการเก็บค่าเข้าชมโดยศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ และผู้แสดงเป็นผู้กำหนดหรือให้ตกลงร่วมกันเพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้กับผู้แสดง ทั้งนี้เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ศิลปะวัฒนธรรมด้านละครชาตรีเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และก่อให้เกิดรายได้		ทางศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ เสนอให้ทางโรงเรียนจัดชั่วโมงให้มีการเรียนการสอนด้านศิลปะท้องถิ่นหรือจัดทำเป็นโครงการให้นักเรียนได้ออกมาศึกษานอกโรงเรียนในด้านการแสดงละครชาตรี เมื่อนักเรียนได้รับความรู้ตามระยะเวลาที่กำหนดเวลา ทางศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ จัดให้มีกลุ่มละครชาตรีที่ใช้ผู้แสดงเป็นนักเรียนทั้งหมดและจัดเวทีสำหรับการแสดงเพื่อให้นักเรียนได้เผยแพร่ศิลปะการแสดงด้านละครชาตรีในการจัดการแสดง จัดให้มีการเก็บค่าเข้าชมโดยศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ และผู้แสดงเป็นผู้กำหนด หรือให้ตกลงร่วมกัน เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้กับผู้แสดง ทั้งนี้เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ศิลปะวัฒนธรรมด้านละครชาตรี การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และก่อให้เกิดรายได้
3.2 จัดฝึกอบรมสำหรับคนทั่วไปที่ต้องการฝึกทักษะด้านการแสดงละครชาตรี รวมไปถึงองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น การเล่นดนตรี การแต่งหน้า การแต่งตัว การทำชุด ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะในแบบของการแสดงละครชาตรี		3.2 จัดฝึกอบรมสำหรับคนทั่วไปที่ต้องการฝึกทักษะด้านการแสดงละครชาตรี รวมไปถึงองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น การเล่นดนตรี การแต่งหน้า การแต่งตัว การทำชุด ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะในแบบของการแสดงละครชาตรี

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อคำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ	สรุปข้อมูลในการพัฒนา ร่างแนวทาง
ทางศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ อาจตั้งเงื่อนไขในการเรียน เช่น ถ้าต้องการเรียนฟรี ต้องทำการแสดงให้กับคณะละครที่ผู้ให้บริการฝึกฝนด้วย หรือทำการแสดงให้กับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ แต่ไม่ได้รับค่าจ้าง และมีการกำหนดระยะเวลา หรือตามแต่ที่ผู้ให้บริการคณะละคร ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ หรือผู้ที่สนใจจะตกลงร่วมกัน ทั้งนี้เป็นการเสริมสร้างประสบการณ์โดยตรงให้กับผู้ให้บริการ และเป็นการลดปัญหาการว่างงาน 3.3 จัดให้มีบริการสื่อการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ เพื่อให้คนในชุมชนหรือผู้ให้บริการที่มีความสนใจสื่อด้านละครชาตรี สามารถยืมสื่อไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาได้ โดยศูนย์การเรียนรู้เป็นผู้ประสานงานจัดทำระเบียบการยืม คืน หรือเช่า เช่น การเช่าชุดเครื่องประดับ หรือเครื่องดนตรี รวมไปถึงการติดต่อจ้างปราชญ์ชาวบ้านด้านการแสดงละครชาตรีไปบรรยายให้ความรู้ 3.4 จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีการประชาสัมพันธ์		ทางศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ อาจตั้งเงื่อนไขในการเรียน เช่น ถ้าต้องการเรียนฟรี ต้องทำการแสดงให้กับคณะละครที่ผู้ให้บริการฝึกฝนด้วย หรือทำการแสดงให้กับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ แต่ไม่ได้รับค่าจ้าง และมีการกำหนดระยะเวลา หรือตามแต่ที่ผู้ให้บริการคณะละคร และศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ จะตกลง และมีค่าบริการในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้เป็นการเสริมสร้างประสบการณ์โดยตรงให้กับผู้ให้บริการ เป็นการลดปัญหาการว่างงาน 3.3 จัดให้มีบริการสื่อการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ เพื่อให้คนในชุมชนหรือผู้ให้บริการที่มีความสนใจสื่อด้านละครชาตรี สามารถยืมสื่อไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาได้ โดยศูนย์การเรียนรู้เป็นผู้ประสานงานจัดทำระเบียบการยืม คืน หรือเช่า เช่น การเช่าชุดเครื่องประดับ หรือเครื่องดนตรี รวมไปถึงการติดต่อจ้างปราชญ์ชาวบ้านด้านการแสดงละครชาตรีไปบรรยายให้ความรู้ 3.4 จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีการประชาสัมพันธ์

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อคำถาม	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ	สรุปข้อมูลในการพัฒนา ร่างแนวทาง
เชิญชวน ให้กับบุคคลทั่วไป คณะตัว เข้ามาชมการแสดง หรือเรียนรู้ โดยเก็บ ค่าเข้าชมตามความเหมาะสม ทั้งนี้เป็น การหารายได้เข้าสู่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ 3.5 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯจัดทำ โครงการหางานการแสดงให้กับคณะ ละครชาตรีที่อยู่ในชุมชนให้เหมาะสมกับ บริบทของคณะละครและความต้องการ ของลูกค้า เก็บค่าจัดหางานตามแต่คณะ ละครและศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯจะตก ลง		เชิญชวน ให้กับบุคคลทั่วไป คณะตัว เข้ามาชมการแสดง และจัดสรร ช่วงเวลาให้นักท่องเที่ยวที่สนใจในการ แสดงละครชาตรี ได้ฝึกหรือร่ำอย่าง ง่าย เพื่อเพิ่มอรรถรสในการรับชม โดย เก็บค่าเข้าชม และค่าเข้าร่วมกิจกรรม ตามความเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อเป็นการ หารายได้เข้าสู่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ 3.5 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯจัดทำ โครงการหางานการแสดงให้กับคณะ ละครชาตรีที่อยู่ในชุมชนให้เหมาะสม กับบริบทของคณะละครและความ ต้องการของลูกค้า โดยศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนฯเก็บค่าจัดหางาน ตามแต่คณะ ละครและศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯจะตก ลง
7) การบริหารจัดการ การบริหารจัดการภายในศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนฯ คนในชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมใน การบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ได้แก่การ ประชุมแผนงาน และวางแผนงาน กำหนดกฎระเบียบข้อบังคับที่ต้อง ปฏิบัติ การกำกับติดตามผลการ ดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ภายในศูนย์ การเรียนรู้ชุมชนฯ	- ควรมีการพิจารณาการ ปรับเปลี่ยนกฎระเบียบข้อบังคับที่ ต้องปฏิบัติ ทุก 6 เดือน หรือ 1 ปี	7) การบริหารจัดการ การบริหารจัดการภายในศูนย์การ เรียนรู้ชุมชนฯ คนในชุมชนจะต้องมี ส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ได้แก่การประชุมแผนงาน และ วางแผนงาน กำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับที่ต้องปฏิบัติ การกำกับ ติดตามผลการดำเนินงานโครงการ ต่างๆ ภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ และให้มีการพิจารณาการปรับเปลี่ยน

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อคำถาม	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ	สรุปข้อมูลในการพัฒนา ร่างแนวทาง
		กฎระเบียบข้อบังคับที่ต้องปฏิบัติทุก 1 ปี
8) งบประมาณ งบประมาณของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ คนในชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมในการ จัดหางบประมาณเพื่อการพัฒนา ส่งเสริมการเรียนรู้ และควรได้รับการ สนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ ทั้งนี้ คนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการประชุม ชี้แจงงบประมาณของศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนฯ	- ควรชี้แจงงบประมาณกับทุกภาค ส่วนอย่างโปร่งใสตามหลักธรรมาภิ บาล	8) งบประมาณ งบประมาณของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ คนในชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมในการ จัดหางบประมาณเพื่อการพัฒนา ส่งเสริมการเรียนรู้ และควรได้รับการ สนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ นอกจากนี้ควรมีการประชุมชี้แจง งบประมาณอย่างโปร่งใสตามหลักธรร มาภิบาลให้กับทุกภาคส่วนได้รับทราบ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตามลักษณะกิจการเพื่อสังคม” มีความมุ่งหมายของการวิจัย วิธีการดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของคณะละครชาตรี อำเภวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม

วิธีการดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เรื่อง “แนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตามลักษณะกิจการเพื่อสังคม” แบ่งออกเป็น

1. กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากแบบสอบถาม คือ สมาชิกในชุมชนที่อาศัยอยู่ในตำบลท่าช้าง ตำบลม่วงเตี้ย ตำบลตลาดใหม่ และตำบลห้วยคันแหลน อำเภวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง จำนวน 968 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างถึงใน วรณี แกมเกตุ, 2551)
2. กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ คือ
 - 2.1 เจ้าของคณะละครชาตรีจำนวน 6 ท่าน
 - 2.2 ผู้นำชุมชนจำนวน 5 ท่าน
3. กลุ่มตัวอย่างที่ได้ในการรับรองและประเมินร่างแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตามลักษณะกิจการเพื่อสังคม คือผู้เชี่ยวชาญและผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้งหมด 13 ท่าน ได้แก่ 1. นักวิชาการด้านกิจการเพื่อสังคม 1 ท่าน 2. ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา 1 ท่าน 3. ครูศูนย์การเรียนรู้ 1 ท่าน 4. ผู้นำชุมชน 4 ท่าน และ 5. เจ้าของคณะละครชาตรี จำนวน 6 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยนี้

1. แบบสอบถาม เพื่อสำรวจความคิดเห็นเรื่อง “สภาพแวดล้อมของละครชาตรี และแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้”

2. แบบสัมภาษณ์ “ความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง” (ฉบับเจ้าของคณะละครชาตรี)
3. แบบสัมภาษณ์ “ความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง” (ฉบับผู้นำชุมชน)
4. แบบประเมินร่างแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตามลักษณะกิจการเพื่อสังคม

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการดังนี้

1. นำผลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้
 - 1.1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
 - 1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายด้านและรายข้อ
2. นำผลจากการสัมภาษณ์ และผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในข้อ 1.1 และ 1.2 มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อร่างแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม
3. นำร่างแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม ให้ผู้เชี่ยวชาญรับรองร่างแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปราย แยกเป็นรายประเด็นดังนี้

1. สภาพและปัญหาของคณะละครชาตรี และความคิดเห็นที่มีต่อการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจสภาพและปัญหาของคณะละครชาตรี ในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง พบว่าสมาชิกในชุมชนได้แสดงความคิดเห็นต่อสภาพและปัญหาของละครชาตรีโดยรวมแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ข้อ 4 ที่ว่า “การแสดงละครชาตรีในชุมชนเป็นภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ควรรักษาไว้ให้ดำรงอยู่สืบไป” ($\bar{X} = 3.90$, S.D.= .87) รองลงมาได้แก่ ข้อ 5 ที่ว่า “เอกลักษณ์การแสดงละครชาตรีในชุมชนสามารถดึงดูดใจให้แก่ผู้มาเยือน” ($\bar{X} = 3.86$, S.D.= .93) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ข้อ 2 ที่ว่า “คนในชุมชนนิยม

ฝึกหัดการแสดงละครชาติรี” ($\bar{X} = 3.70$, S.D.= .89) ตามลำดับ และผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชนที่มีต่อการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาติรี ความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ข้อ 31 ที่ว่า “รัฐบาลควรมีส่วนช่วยในการจัดหางบประมาณเพื่อมาพัฒนาศูนย์การเรียนรู้” ($\bar{X} = 3.94$, S.D.= .91) รองลงมาได้แก่ ข้อ 22 ที่ว่า “คนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการประชุมแผนงานต่างๆของศูนย์การเรียนรู้” ($\bar{X} = 3.93$, S.D.= .89) และข้อ 29 ที่ว่า “คนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการประชุมชี้แจงงบประมาณ ของศูนย์การเรียนรู้” ($\bar{X} = 3.93$, S.D.= .86) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากัน 3 ข้อได้แก่ ข้อ 9 ที่ว่า “ควรมีสถานที่สำหรับการเรียนรู้ ด้านละครชาติรี” ($\bar{X} = 3.78$, S.D.= .88) ข้อ 12 ที่ว่า “คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ควรเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน” ($\bar{X} = 3.78$, S.D.= .92) และข้อ 20 ที่ว่า “ควรมีค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมทักษะการทำงานด้านต่างๆของคณะละครชาติรี” ($\bar{X} = 3.78$, S.D.= .90) ตามลำดับ

2. แนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาติรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และข้อเสนอแนะของ ร่างแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาติรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตามลักษณะกิจการเพื่อสังคม เป็นดังนี้

1. สถานที่

สถานที่ ที่ใช้ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ ควรตั้งอยู่ในชุมชน ที่คนในชุมชน หรือผู้ใช้บริการภายนอกชุมชนสามารถเดินทางไปมาได้สะดวก มีลักษณะเป็นอาคารภายใน มีห้องสำหรับจัดกิจกรรม หรือนิทรรศการ ซึ่งมีดังต่อไปนี้

1) ห้องสำหรับตั้งเศียรครูทางด้านละคร และการดนตรี เช่น เศียรพ่อแก่ เศียรพระพิฆเนศ ให้ผู้ที่มาใช้บริการได้กราบไหว้เพื่อเป็นสิริมงคล เพราะเศียรครูเป็นที่เคารพบูชาของคนที่ยึดมั่นทางด้านศิลปวัฒนธรรมไทย

2) ห้องสำหรับฝึกซ้อมละครเป็นห้องที่ติดตั้งกระจกเงา เพื่อนักแสดงเวลาฝึกซ้อมการแสดงจะได้เห็นลีลาท่าทางของตนเอง ห้องฝึกซ้อมการแสดงจะต้องโปร่งโล่ง มีอากาศถ่ายเทสะดวก และมีแสงสว่างเพียงพอ

3) ห้องดนตรีสำหรับฝึกซ้อมดนตรี และเก็บเครื่องดนตรี

4) ห้องสำหรับเก็บรวบรวมความรู้ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือ ตำรา บทละคร คอมพิวเตอร์ วิดีทัศน์

5) ห้องนิทรรศการ เพื่อนำเสนอผลงาน และภาพประกอบกิจกรรมของ ศูนย์การเรียนรู้

6) ห้องน้ำเพื่อสุขอนามัยที่ดีแก่ผู้ที่มาใช้บริการ ภายนอกอาคารควรมี ต้นไม้เพื่อความร่มรื่นและมีรั้วรอบขอบชิด

2. คณะกรรมการ

คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ ควรเป็นผู้มีความรู้และสนใจด้านละคร ชาติหรือศิลปวัฒนธรรมของไทย โดยไม่จำกัดวุฒิการศึกษา เป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชน เป็น บุคคลที่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน พร้อมให้การช่วยเหลือประสานงาน และสนับสนุนใน ด้านต่าง ๆ เช่น การจัดหาสื่อวัสดุ อุปกรณ์ สื่อบุคคล การประชาสัมพันธ์ งบประมาณ เพื่อการ ดำเนินงาน และพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ต่อไป

3. ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ฯ

ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ฯ ควรเป็นผู้มีความรู้และสนใจด้านละครชาติ ดนตรี และหรือสนใจในศิลปวัฒนธรรมของไทย โดยไม่จำกัดวุฒิการศึกษา เป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ ในชุมชน เป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน มีหน้าที่ปฏิบัติงานอยู่ประจำศูนย์การ เรียนรู้ฯ ทำหน้าที่จัดกิจกรรม ส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับคนในชุมชน และผู้ให้บริการภายนอก

4. สื่อ อุปกรณ์

สื่อ และอุปกรณ์ของศูนย์การเรียนรู้ฯ ต้องคำนึงถึงผู้ที่มาใช้บริการ ควรเป็น สื่อการเรียนรู้ที่มี ความหลากหลาย เหมาะสมกับทุกช่วงวัยของการเรียนรู้ เช่นสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่ เกี่ยวข้องกับละครชาติ และเกี่ยวศิลปวัฒนธรรมไทย ได้แก่ หนังสือ เอกสาร ตำรา บทละคร(บทร้อง บทพูด) เนื้อร้อง ทำนองเพลง นิตยสารเป็นต้น สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ได้แก่ คอมพิวเตอร์ เพื่อ การสืบค้นข้อมูล โทรศัพท์ วิดีทัศน์ใช้สำหรับเปิดภาพการแสดงละครชาติ หรือวิดีโอการแสดง ละครชาติที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ สื่อบุคคล ได้แก่ บุคคลที่ ได้รับการยอมรับเป็นปราชญ์ชาวบ้านด้านการแสดงละครชาติ และการเล่นดนตรี หรือบุคคลที่มี ความรู้ความสามารถมีทักษะปฏิบัติด้านการแสดงละครชาติและเล่นดนตรี เพื่อเป็นวิทยากรให้ ความรู้แก่ผู้ที่มาใช้บริการ สื่ออุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการเรียน หรือการทำกิจกรรมได้แก่ ตั่งหรือเตียง ไม้ ที่ใช้สำหรับนั่งเพื่อฝึกหัดการแสดงละครชาติ เครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลงเพลงในละคร ชาติ เช่น ระนาดเอก ตะโพน กลองตุ้ม กลองโทน ฉิ่ง ฉาบ กรับ เพื่อการฝึกหัดการบรรเลงดนตรี จัดแสดงโชว์ชุดยืนเครื่อง พระ นาง หรือตัวละครอื่นที่มีในการแสดงละครชาติ เพื่อให้ผู้ที่ได้มาใช้ บริการเห็นถึงความประณีต ในการตัดเย็บ ลวดลายลูกบิดที่ปักลงบนผ้า เครื่องประดับตั้งแต่ศีรษะ

จรดปลาย เพื่อเป็นการศึกษารูปแบบของการแต่งกายในการแสดงละครชาตรี รวมถึงอุปกรณ์ที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น โต๊ะทำงาน เก้าอี้ ชั้นวางหนังสือ โต๊ะอ่านหนังสือ ตู้เก็บเอกสาร

5. ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไปที่จัดอยู่ในศูนย์การเรียนรู้ฯ ควรมีข้อมูลความเป็นมาของศูนย์การเรียนรู้ฯ เพื่อให้คนในชุมชน และผู้ใช้บริการได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศูนย์ฯ และตระหนักถึงความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมไทยด้านการแสดงละครชาตรี ที่ยังคงได้รับการสืบทอดกันอยู่ภายในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ข้อมูลของคณะกรรมการ และครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ ข้อมูลประวัติความเป็นมาของแต่ละคณะ ประวัติเจ้าของคณะ ข้อมูลพื้นฐานในการติดต่อ และช่องทางในการติดต่อสอบถามเพิ่มเติม

6. กิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้ฯ ควรมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย สอดคล้องกับคนในชุมชน ผู้ใช้บริการภายนอก และสามารถส่งเสริม สนับสนุนในการทำกิจกรรมเพื่อสร้างรายได้ได้แก่

1) กิจกรรมประชาสัมพันธ์ศูนย์การเรียนรู้ฯ เพื่อให้คนในชุมชน ผู้ใช้บริการภายนอกได้รู้จักและมาใช้บริการมากขึ้น เพื่อให้คนในชุมชน ผู้ใช้บริการภายนอกเห็นถึงความสำคัญของศิลปการแสดงละครชาตรี ในการประชาสัมพันธ์จะต้องให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม โดยการประกาศเสียงตามสาย หรือประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อโซเชียลต่าง ๆ

2) กิจกรรมการจัดนิทรรศการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ เพื่อให้คนในชุมชน และผู้ที่ใช้บริการได้ศึกษาหาความรู้จากสื่อ อุปกรณ์ที่นำมาจัดนิทรรศการ ในการจัดนิทรรศการจะต้องให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม

3) กิจกรรมเสริมความรู้คู่รายได้ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้คนในชุมชน ผู้ใช้บริการภายนอก ได้รับความรู้จากการจัดกิจกรรม สามารถสร้างรายได้ให้กับผู้ใช้บริการ และสร้างรายได้ให้กับศูนย์การเรียนรู้ฯ เพื่อพัฒนาสร้างสรรคงานการแสดงด้านละครชาตรีให้คงอยู่คู่อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทองสืบไป โดยมีการจัดกิจกรรมดังนี้

3.1 เสริมสร้างความรู้ด้านละครชาตรีให้กับนักเรียนในโรงเรียน ทางศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯเสนอให้ทางโรงเรียนจัดชั่วโมงให้มีการเรียนการสอนด้านศิลปท้องถิ่น หรือจัดทำเป็นโครงการให้นักเรียนได้ออกมาศึกษานอกโรงเรียนในด้านการแสดงละครชาตรี เมื่อนักเรียนได้รับความรู้ตามระยะเวลาที่กำหนดเวลา ทางศูนย์การเรียนรู้ฯ จัดให้มีกลุ่มละครชาตรีที่ใช้ผู้แสดงเป็นนักเรียนทั้งหมดและจัดเวทีสำหรับการแสดงเพื่อให้นักเรียนได้เผยแพร่วิชาการแสดง

ด้านละครชาตรี ในการจัดการแสดง จัดให้มีการเก็บค่าเข้าชม โดยศูนย์การเรียนรู้ฯ และผู้แสดง เป็นผู้กำหนด หรือให้ตกลงร่วมกัน เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้กับ ผู้แสดง ทั้งนี้เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมด้านละครชาตรี การใช้เวลาวางให้เป็นประโยชน์ และก่อให้เกิดรายได้

3.2 จัดฝึกอบรมสำหรับคนทั่วไปที่ต้องการฝึกทักษะด้านการแสดง ละครชาตรี รวมไปถึงองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น การเล่นดนตรี การแต่งหน้า การแต่งตัว การทำชุด ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะในแบบของการแสดงละครชาตรี ทางศูนย์การเรียนรู้ฯ อาจตั้งเงื่อนไขในการเรียน เช่น ถ้าต้องการเรียน ฟรี ต้องทำการแสดงให้กับคณะละครที่ผู้ให้บริการฝึกฝนด้วย หรือทำการแสดงให้กับศูนย์การเรียนรู้ฯ แต่ไม่ได้รับค่าจ้าง มีการกำหนดระยะเวลา หรือตามแต่ที่ผู้ให้บริการ คณะละคร และศูนย์การเรียนรู้ฯ จะตกลง และมีค่าบริการในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้เป็นการเสริมสร้างประสบการณ์โดยตรงให้กับผู้ให้บริการ เป็นการลดปัญหาการว่างงาน

3.3 จัดให้มีบริการสื่อการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้ฯ เพื่อให้คนในชุมชน หรือ ผู้ใช้บริการที่มีความสนใจสื่อด้านละครชาตรี สามารถยืมสื่อไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาได้ โดยศูนย์การเรียนรู้ฯ เป็นผู้ประสานงานจัดทำระเบียบการยืม คืน หรือเช่า เช่น การเช่า ชุดเครื่องประดับ หรือเครื่องดนตรี รวมไปถึงการติดต่อจ้างปราชญ์ชาวบ้านด้านการแสดงละครชาตรีไปบรรยายให้ความรู้

3.4 จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีการประชาสัมพันธ์เชิญชวน ให้กับบุคคลทั่วไป คณะทัวร์ เข้ามาชมการแสดง และจัดสรรช่วงเวลาให้นักท่องเที่ยวที่สนใจในการแสดงละครชาตรี ได้ฝึกซ้อมหรือรำ อย่างง่าย เพื่อเพิ่มอรรถรสในการรับชม โดยเก็บค่าเข้าชม และค่าเข้าร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อเป็นการหารายได้เข้าสู่ศูนย์การเรียนรู้ฯ

3.5 ศูนย์การเรียนรู้ฯ จัดทำโครงการหางานการแสดงให้กับคณะละครชาตรีที่อยู่ในชุมชน ให้เหมาะสมกับบริบทของคณะละคร และความต้องการของลูกค้า โดยศูนย์การเรียนรู้ฯ เก็บค่าจัดหางาน ตามแต่คณะละคร และศูนย์การเรียนรู้ฯ จะตกลง

7. การบริหารจัดการ

การบริหารจัดการภายในศูนย์การเรียนรู้ฯ คนในชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ได้แก่การประชุมแผนงาน และวางแผนงาน กำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับที่ต้องปฏิบัติ การกำกับติดตามผลการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ภายในศูนย์การเรียนรู้ฯ และให้มีการพิจารณาการปรับเปลี่ยนกฎระเบียบข้อบังคับที่ต้องปฏิบัติทุก 1 ปี

8. งบประมาณ

งบประมาณของศูนย์การเรียนรู้ฯ คนในชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณเพื่อการพัฒนาส่งเสริมการเรียนรู้ และควรได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ นอกจากนี้ควรมีการประชุมชี้แจงงบประมาณอย่างโปร่งใสตามหลักธรรมาภิบาล ให้กับทุกภาคส่วนได้รับทราบ

อภิปรายผลการวิจัย

จากความมุ่งหมายของการวิจัย ข้อ 1 เพื่อศึกษาสภาพ และปัญหา ของคณะละครชาตรีอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกในชุมชนได้แสดงความคิดเห็นต่อสภาพและปัญหาของละครชาตรีโดยรวมแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ข้อ 4 ที่ว่า “การแสดงละครชาตรีในชุมชนเป็นภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ควรรักษาไว้ให้ดำรงอยู่สืบไป” ($\bar{X} = 3.90$, S.D.= .87) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ข้อ 2 ที่ว่า “คนในชุมชนนิยมฝึกหัดการแสดงละครชาตรี” ($\bar{X} = 3.70$, S.D.= .89) ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สมาชิกในชุมชนต่างเห็นว่าละครชาตรีในชุมชนของตนเองนั้นเก่าแก่ควรค่าแก่การรักษาไว้ แต่อย่างไรก็ดีคนในชุมชนนั้นกลับไม่นิยมฝึกหัดการแสดงละครชาตรี สอดคล้องกับงานวิจัยของ (กนก คล้ายมุข & คณะ, 2550) ว่าเยาวชนในปัจจุบัน ไม่นิยมฝึกหัดละคร เพราะมองว่าเป็นเรื่องล้าหลัง ไม่ทันสมัย น่าอาย อีกทั้งงานแสดงละคร ไม่สามารถใช้ประกอบเป็นอาชีพหลักได้ งานแสดงจะมีมากในช่วงเดือนมีนาคม ถึงกรกฎาคม เมื่อถึงช่วงเวลาเข้าพรรษา ไม่นิยมเก็บเงินจึงไม่มีงานแสดง ดังคำกล่าวของผู้แสดงว่า สิ้นเสียงกลองก็หมดเงิน ผู้แสดงที่ยังยึดเป็นอาชีพล้วนเป็นผู้ที่มีอายุมาก คนรุ่นใหม่ เลือกว่าจะประกอบอาชีพด้านอื่นๆ

ส่วนในด้านผลการวิจัยในด้านความคิดเห็นที่มีต่อการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ข้อ 31 ที่ว่า “รัฐบาลควรมีส่วนช่วยในการจัดทำงบประมาณเพื่อมาพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ฯ” ($\bar{X} = 3.94$, S.D.= .91) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากัน 3 ข้อได้แก่ ข้อ 9 ที่ว่า “ควรมีสถานที่สำหรับการเรียนรู้ ด้านละครชาตรี” ($\bar{X} = 3.78$, S.D.= .88) ข้อ 12 ที่ว่า “คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ฯ ควรเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน” ($\bar{X} = 3.78$, S.D.= .92) และข้อ 20 ที่ว่า “ควรมีค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมทักษะการทำงานด้านต่างๆของคณะละครชาตรี” ($\bar{X} = 3.78$, S.D.= .90) ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สมาชิกในชุมชนประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมเป็นหลัก รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนไม่เพียงพอที่จะสามารถเรียไรเงินเพื่อ

นำมาช่วยเหลือหรือพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ได้ นอกจากนี้อาจเป็นเพราะว่าชาวบ้านยังไม่เห็นรายได้จากการทำตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม เพื่อสร้างรายได้จากการแสดงละครชาตรี แต่อย่างไรก็ตาม (วีรณัฐ โรจนประภา, 2556) ได้กล่าวว่า กิจการเพื่อสังคม เป็นเครื่องมือในการทำงานเพื่อสังคม และเปลี่ยนแปลงโลก และ ("SE (Social Enterprise) แนวคิดโลกธุรกิจศตวรรษนี้," 2554) ได้กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของกิจการเพื่อสังคมนั้น มีแนวทางการหารายได้ด้วยตนเองเพื่อหล่อเลี้ยงการดำเนินงานอย่างยั่งยืน อาศัยความร่วมมืออย่างกว้างขวางจากเครือข่าย นอกจากนั้น (สำนักงานส่งเสริมกิจการเพื่อสังคมแห่งชาติ, 2554) ได้กล่าวว่า ลักษณะที่สำคัญของกิจการเพื่อสังคมมีเป้าหมายทางสังคม ไม่ใช่ผลกำไรสูงสุด และมีรูปแบบการดำเนินการที่มีความยั่งยืนทางการเงิน ดำเนินการในรูปแบบธุรกิจ มีรายได้จากการขายหรือการให้บริการ ดังนั้นภาครัฐจึงควรมีบทบาทสำคัญในการจัดหางบประมาณต่างๆ เพื่อมาสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ก่อนโดยเฉพาะในช่วงแรกของการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ อีกทั้งในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 25 ได้กล่าวไว้ว่า รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตามจากข้อค้นพบที่ได้ในแบบสอบถามในข้อที่ว่า “ท่านชื่นชอบในการชมการแสดงละครชาตรี” อยู่ในระดับมาก นั้น มีความแตกต่างกับผลการสัมภาษณ์จากเจ้าของคณะละครชาตรีโดยส่วนใหญ่ ว่า ผู้คนไม่ได้นิยมชมการแสดงละครชาตรีมากนัก ส่วนใหญ่นิยมจ้างเพื่อเล่นแก้บนมากกว่า สอดคล้องกับ (กนก คล้ายมุข & คณะ, 2550) ทำการวิจัยเรื่อง ละครชาตรี ในจังหวัดอ่างทอง พบว่า การว่าจ้างละครชาตรีในปัจจุบันลดน้อยลง และนิยมจ้างเพื่อแก้บนมากขึ้น อีกทั้งยังสอดคล้องกับ (วาสนา พุ่มทอง, 2550) ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อธุรกิจละครชาตรี จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ผู้บริโภคนิยมว่าจ้างคณะละครชาตรีให้เล่นในงานบวชสรวง หรือแก้บน

ถัดมาจากการมุ่งหมายของการวิจัย ข้อ 2 เพื่อนำเสนอแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม ผลการสรุปผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในแบบประเมินร่างแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ ละครชาตรี พบว่า องค์ประกอบ 8 ข้อของศูนย์การเรียนรู้ ในด้านของความเหมาะสม ทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด และองค์ประกอบ 8 ข้อของศูนย์การเรียนรู้ ในด้านของความเป็นไปได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีเพียง ข้อ (1) ด้านสถานที่ ที่อยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากในชุมชนนี้ยังไม่มี การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เป็นรูปธรรม ทำให้ผู้ประเมินร่างแนวทาง ให้คะแนนข้อคิดเห็นในด้านนี้น้อยกว่าด้านอื่น สอดคล้องกับ (สุภาศิริ สิงห์กระโจม, 2555) ที่ทำการวิจัยเรื่อง

การศึกษาละครชาตรีตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ และ (วาสนา พุ่มทอง, 2550) ที่ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อธุรกิจละครชาตรี จังหวัดเพชรบุรี ที่พบว่า อุปสรรคในการปรับตัวในการแสดงละครชาตรีในปัจจุบัน มีเพียงแค่วิธีการร้องเพลงลูกทุ่งคัน ระหว่างการแสดงและเป็นเพียงวงดนตรีที่ไปแสดงตามสถานที่ที่เจ้าภาพจ้าง ยังไม่มีการประยุกต์ส่งเสริม ให้ละครชาตรีมีสถานที่ในการศึกษาเรียนรู้ในชุมชน และในงานวิจัยดังกล่าวยังเสนอแนะ ให้สนับสนุนการสร้างสถานที่เรียนรู้หรือโรงเรียน ในการเรียนรู้ด้านละครชาตรี

จากข้อคิดเห็นของผู้ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ในแบบประเมินร่างแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี ซึ่งผู้วิจัยนำมารวบรวมและสรุปแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม พบว่า ควรมีองค์ประกอบทั้งหมด 8 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านสถานที่ (2) ด้านคณะกรรมการ (3) ด้านครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ (4) ด้านสื่อ และอุปกรณ์ (5) ด้านข้อมูลทั่วไป (6) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ (7) ด้านการบริหารจัดการ (8) ด้านงบประมาณ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วสอดคล้องกับ (แผนแม่บทสร้างเสริมกิจการเพื่อสังคม, 2553) ที่แบ่งกิจการเพื่อสังคมออกมาเป็น 6 ประเภท ตามกลยุทธ์ในการสร้างเสริมกิจการเพื่อสังคมในประเทศไทย โดย ศูนย์การเรียนรู้ จัดอยู่ในประเภทที่ 6 คือกิจการเพื่อสังคมประเภทอื่นๆ จัดตั้งขึ้นโดยสถาบันทางศาสนา วัด สถาบันการศึกษาต่างๆ เช่น สถาบันการศึกษาระดับท้องถิ่น องค์การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น องค์การศาสนาท้องถิ่นที่เป็นศูนย์รวมและเชื่อมโยงคนในท้องถิ่น กิจการเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะสามารถส่งเสริมและสนับสนุนของหน่วยงานต่างๆ เพื่อช่วยเหลือคนในท้องถิ่นนั้นๆ เพื่อแก้ปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม หรือแม้กระทั่งการให้บริการเสริมหรือทดแทนบริการของหน่วยงานรัฐโดยตรง เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมต่างๆทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ (กนก คล้ายมุข & คณะ, 2550) ที่ค้นพบสภาพปัญหาละครชาตรีที่ว่า เด็กรุ่นใหม่ไม่นิยมฝึกหัด เพราะมองว่าเป็นเรื่องล้าหลัง ไม่ทันสมัย น่าอาย อีกทั้งงานแสดงละคร ไม่สามารถใช้ประกอบเป็นอาชีพหลักได้ ดังนั้น องค์ประกอบข้างต้นของการสร้างศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน จัดเป็นการใช้นวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหา นั่นคือการคิดค้นวิธีการใหม่ๆ ที่สามารถแก้ปัญหาที่เป็นเป้าหมายของการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ได้ผล ยั่งยืน และสามารถต่อยอดผลลัพธ์ได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ (สำนักงานสร้างเสริมกิจการเพื่อสังคมแห่งชาติ, 2554) ที่สรุปลักษณะไว้ว่า กิจการเพื่อสังคมจะต้องมีเป้าหมายดำเนินการที่เป็นมิตรต่อสังคม และดำเนินการให้มีผลกำไรกลับสู่สังคม

ผลจากข้อเสนอแนะ ด้านสถานที่ของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ควรมีห้องในการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น ห้องฝึกซ้อมละคร ห้องเก็บรวบรวมความรู้ ห้องนิทรรศการ ห้องน้ำที่มีสุขอนามัย และมี

รวบรอบขอบชิด ซึ่งคล้องกับงานวิจัยของ (สุนีย์ มหาอัมพรพฤษ, 2540) กล่าวว่า สถานที่ควรมีรวบรอบขอบชิด มีความปลอดภัยในการเก็บรักษาวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ห้องเก็บของ ห้องน้ำ อีกทั้งควรอยู่ใจกลางชุมชน สะดวกต่อการเดินทาง นอกจากข้อเสนอแนะทางด้านสื่ออุปกรณ์ ควรมีอุปกรณ์ที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น โต๊ะทำงาน เก้าอี้ ชั้นวางหนังสือ โต๊ะอ่านหนังสือ ตู้เก็บเอกสาร สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุนีย์ มหาอัมพรพฤษ, 2540) กล่าวว่า สื่อและอุปกรณ์ที่ควรจัดหาสำหรับศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ หนังสือ อุปกรณ์ฝึกวิชาชีพ โทรศัพท์และวิดีโอ เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ตู้เอกสาร

ข้อเสนอแนะขององค์ประกอบด้านคณะกรรมการ และครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ ที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอว่า ควรเป็นผู้มีความรู้และสนใจด้านละครชาตรีหรือศิลปวัฒนธรรมของไทย โดยไม่จำกัดวุฒิการศึกษา และเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เพื่อความสะดวกในการดำเนินการ ติดต่อสื่อสาร กับบุคคลในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Chang & Yoo, 2012) ศูนย์การเรียนรู้โดยส่วนใหญ่ถูกตั้งขึ้นและจัดการโดยชุมชนท้องถิ่นเอง และต้องเปิดโอกาสให้คนชุมชนมีการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาท้องถิ่นชุมชน ดังนั้น คณะกรรมการและครูศูนย์การเรียนรู้จึงต้องเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชนนั้นๆ หรือมีความรู้เกี่ยวกับบริบทชุมชนนั้นๆ เพื่อความสามารถในการสร้างความตระหนักถึงวัฒนธรรมและมีความเข้าใจในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมในชุมชนนั้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการบริหารจัดการ ที่เน้นการจัดกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องกับคนในชุมชน ได้แก่ การเสริมสร้างความรู้ด้านละครชาตรีให้กับนักเรียนในโรงเรียน โดยจัดให้มีการเรียนการสอนด้านศิลปะท้องถิ่น หรือจัดทำเป็นโครงการให้นักเรียนได้ออกมาศึกษานอกโรงเรียนในด้านการแสดงละครชาตรี เมื่อนักเรียนได้รับความรู้ตามระยะเวลาที่กำหนดเวลา ทางศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ จัดให้มีกลุ่มละครชาตรีที่ใช้ผู้แสดงเป็นนักเรียนทั้งหมดและจัดเวทีสำหรับการแสดงเพื่อนักเรียนได้เผยแผ่ศิลปะการแสดงด้านละครชาตรี โดยเก็บค่าเข้าชม ทั้งนี้แนวทางการบริหารจัดการดังกล่าวจะต้องเกิดจาก การจัดการภายในศูนย์การเรียนรู้ของคนในชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ได้แก่การประชุมแผนงาน และวางแผนงาน กำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับที่ต้องปฏิบัติ การกำกับติดตามผลการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ และให้มีการพิจารณาการปรับเปลี่ยนกฎระเบียบข้อบังคับที่ต้องปฏิบัติทุก 1 ปี สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ดอนย์ ทักสินาวรรณ, สายฝน เสกขุนทด, & กานต์ เสกขุนทด, 2561) กล่าวว่า ด้านการบริหารจัดการ ควรมีแนวทางการดำเนินงานให้ชัดเจน และจัดประชุมวางแผนให้ผู้ให้บริการมีส่วนในการวางแผนและวางแผนจัดทำแผนพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ และมีแนวทางการ

ตรวจสอบการดำเนินงานให้ตรงตามแผน และให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียประเมินผลการดำเนินงาน และตรวจสอบการดำเนินงานให้อยู่ในแผน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ณิรดา เวชญาลักษณ์, 2561) ที่การจัดการงบประมาณ ควรมีการประชุมโปร่งใสตามหลักธรรมาภิบาลให้ทุกส่วนได้รับทราบ โดยบางชุมชนควรมีการสนับสนุนจากองค์กรรัฐบาลเพื่อให้คนในชุมชนมีรายได้ และได้รับการยอมรับ พัฒนาต่อยอดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียนตลอดจนคนในชุมชนและบุคคลอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง “แนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภอกันทรวิชัย ชลบุรี จังหวัดอ่างทอง ตามลักษณะกิจการเพื่อสังคม” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากข้อค้นพบที่ได้สามารถนำไปใช้ในการสร้างนโยบาย วางแผน ในการสร้างศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี สำหรับอำเภอกันทรวิชัย ชลบุรี จังหวัดอ่างทอง
2. โรงเรียนในชุมชนสามารถนำข้อค้นพบที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน โดยบูรณาการร่วมกับปราชญ์ชาวบ้านด้านศิลปะการแสดงละครชาตรี พร้อมทั้งจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับละครชาตรีให้กับนักเรียน และผู้สนใจเพื่อเป็นการสืบสานวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนเอง
3. ผู้นำชุมชน ผู้ที่สนใจ หรือบุคลากรในโรงเรียนสามารถนำข้อค้นพบที่ได้ในด้านกิจการเพื่อสังคม ไปปรับใช้กับคนในชุมชน เยาวชน เพื่อส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรม และสร้างรายได้ให้กับชุมชน ที่มาจากวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไปอาจนำแนวทางที่ค้นพบจากงานวิจัยนี้ ไปพัฒนาหรือสร้างเป็นศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี สำหรับอำเภอกันทรวิชัย ชลบุรี จังหวัดอ่างทอง
2. การวิจัยครั้งต่อไปอาจขยายขอบเขตการศึกษาไปยังศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นด้านอื่น ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนนั้นๆ
3. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ ได้วิจัยในอำเภอกันทรวิชัย ชลบุรี จังหวัดอ่างทอง เพียงอำเภอเดียว จึงควรทำการวิจัยอำเภออื่นในจังหวัดอ่างทอง เพื่อจะได้ใช้ประโยชน์จากการวิจัย ได้กว้างขวางยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- Chang, E. J., & Yoo, S. S. (2012). Popular education for people's empowerment in the Community Learning Center (CLC) project in Bangladesh. Retrieved from [https://www.researchgate.net/publication/287057473 Popular education for people%27s empowerment in the Community Learning Center CLC project in Bangladesh](https://www.researchgate.net/publication/287057473_Popular_education_for_people%27s_empowerment_in_the_Community_Learning_Center_CLC_project_in_Bangladesh)
- Doherty, B. (2008). SOCIAL ENTERPRISES IN CONTEXT – THE STORY SO FAR. Management for social enterprise. Retrieved from <https://books.google.co.th/books?isbn=0857026887>
- European Social Enterprise Law Association. (2015). Social Enterprise in Europe Developing Legal Systems which Support Social Enterprise Growth. Retrieved from [http://providus.lv/article_files/3058/original/ESELA Legal Mapping Publication 250915 \(3\)1.pdf?1444030170](http://providus.lv/article_files/3058/original/ESELA_Legal_Mapping_Publication_250915_(3)1.pdf?1444030170)
- Kee, C. H., & Clara, T. K. (2011). Hong Kong Social Enterprises - Profitable or Valuable? Fullness Social Enterprises Society. Retrieved from https://www.fses.hk/ourdb/files/ourdb@fses.hk/article_201107_hkse.pdf
- SE (Social Enterprise) แนวคิดโลกธุรกิจศตวรรษนี้. (2554). *Leisure & Fun(d)*, 12(1), 45-52.
- Social Enterprise Alliance. (2014). What is Social Enterprise? Retrieved from <https://socialenterprise.us/about/social-enterprise/>
- Social Enterprise UK. (2017). What is it all about? Retrieved from <https://www.socialenterprise.org.uk/What-is-it-all-about>
- Wronka, M. (2013). Analyzing the Success of Social Enterprises – Critical Success Factors Perspective. Retrieved from <http://www.toknowpress.net/ISBN/978-961-6914-02-4/papers/ML13-296.pdf>
- กนก คล้ายมุข, & คณะ. (2550). ละครชาตรี ในจังหวัดอ่างทอง. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมวัฒนธรรม Retrieved from <http://research.culture.go.th/index.php/research/item/609-2012-09-17-20-09-08.html>.

- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2538a). การศึกษาตลอดชีวิต : การศึกษาของคนไทยในยุคโลกาภิวัตน์ (พิมพ์ครั้งที่ 2.. ed.). กรุงเทพฯ: กรมการศึกษานอกโรงเรียน.
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2538b). แนวคิดการพัฒนาห้องสมุดประชาชน : มิติใหม่ศูนย์การเรียนรู้. กรุงเทพฯ: กรมการศึกษานอกโรงเรียน.
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2545). คู่มือดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน. กรุงเทพฯ: บริษัท ประชาจำกัด.
- กรมพัฒนาชุมชน. (2556). คู่มือการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ฉบับปรับปรุง) (พิมพ์ครั้งที่ 2 ed.). กรุงเทพฯ: ไอเดียสแควร์ จำกัด.
- กรมศิลปากร. (2559). มรดกวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- โกศล ดีศีลธรรม. (2554). องค์การที่ดีเพื่อสังคม : พลังสร้างสรรค์ธุรกิจยุคใหม่ = *Corporate social responsibility & social enterprise : How to create value & bottom line through social responsible*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯ : MGR 360.
- จินตนา สุขจามันท์. (2554). การศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนาชุมชน (พิมพ์ครั้งที่ 1 ed.). กรุงเทพฯ ไอเดียสแควร์.
- ณิรดา เวชญาลักษณ์. (2561). บทความวิจัย เรื่อง การศึกษาแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. วารสารครุพิบูล, 5(1), 87-96.
- ดนัย ทักสินาวรรณ, สายฝน เสกขุนทด, & กานต์ เสกขุนทด. (2561). Guidelines for the Administration of Knowledge Center of Chachoengsao under Chachoengsao Municipality using Modified Delphi Technique. *ARU Research Journal Humanities and Social Sciences*, 4(1), 37-45.
- ธวัช ชลารักษ์. (2552). ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน. Retrieved from http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=9280&Key=news_research
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 7 ed.). กรุงเทพฯ สุวีริยาสาส์น.
- บุญส่ง บุญทศ. (2543). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดมุกดาหาร. ปรินิพนธ์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เบญจมาศ คำอุ่น. (2549). ละครชาตรีในอำเภอวิเศษชัยชาญจังหวัดอ่างทอง : การศึกษาเชิงวิเคราะห์. ปรินิพนธ์ (กศ.ม. (ภาษาไทย)) -- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2549.

- ปราโมทย์ น้อยวัน. (2554). แนวทางการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การศึกษานอกระบบ) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- แผนแม่บทสร้างเสริมกิจการเพื่อสังคม. (2553). แผนแม่บทสร้างเสริมกิจการเพื่อสังคม พ.ศ.2553-2557. Retrieved from www.ebooks.in.th/7243/แผนแม่บทสร้างเสริมกิจการเพื่อสังคม พ.ศ.2553-2557/
- รู้จักกิจการเพื่อสังคม. (2557). Retrieved from <http://thaiseed.net/node/128>
- วรรณิ์ แกมเกตุ. (2551). วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ = *Research methodology in behavioral sciences* (พิมพ์ครั้งที่ 2 ed.). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาสนา พุ่มทอง. (2550). ความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อธุรกิจละครชาติจังหวัดเพชรบุรี. สารนิพนธ์ (กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา)) -- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550.
- วิเชียร โยมา. (2553). รูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การศึกษานอกระบบ) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วีรณัฐ ใจจนประภา. (2556). คิดใหม่ *Change the world* (พิมพ์ครั้งที่ 1.. ed.). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุภา.
- สถนี อาชวานันทกุล. (2553). SE 50 : กิจการเพื่อสังคมน้ำดี 50 องค์กร = *Thailand social enterprise 50*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพธุรกิจ Bizbook.
- สำนักงานสร้างเสริมกิจการเพื่อสังคมแห่งชาติ. (2554). กิจการเพื่อสังคม. Retrieved from <http://www.tseo.or.th/>
- สุนีย์ มหาอัมพรพฤษ. (2540). การศึกษาแนวทางจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ มหานคร. ปรินญานิพนธ์ (กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่)) -- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540.
- สุภาศิริ สิงห์กระโจม. (2555). การศึกษาละครชาติตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ. ปรินญานิพนธ์ (กศ.ม. (ศิลปศึกษา)) -- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2555.
- สุนนมาลย์ นิมนติพันธ์. (2532). การละครไทย. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2544). รายงานการวิจัยการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสังคมไทยในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

อภิรักษ์ โกษะโยธิน. (2553). "อภิรักษ์"ชูแผนแม่บทกิจการเพื่อสังคม สร้างระบบ เศรษฐกิจใหม่อย่าง
ยั่งยืน. Retrieved from

http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1274764848

อรพินทร์ ชูชม. (2529). เอกสารประกอบการสอนวิชาวิจัย 521 : วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์
และสังคมศาสตร์: กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.

อุดม เขยี่วงศ์. (2551). การส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย : การศึกษาที่
ไม่จำกัดวัยและสถานที่ (พิมพ์ครั้งที่ 1.. ed.): แสงดาว.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

1. ผศ.ดร.วรรณิ์ ปทุมเจริญวัฒนา	อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ผศ.ดร.พิชญ์วดี กิตติปัญญางาม	อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารการปฏิบัติการ
คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
3. อ.ดร.กาญจนา ตระกูลวรกุล	อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิทยาการการประเมิน
สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. อ.ดร.จุลศักดิ์ สุขสบาย	รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ โรงเรียนสาธิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
(ฝ่ายประถม)
5. อ.ดร.กัมปนาท บริบูรณ์	อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารและการจัดการ
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ

รายชื่อผู้ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างแนวทาง

นักวิชาการด้านบริหารการศึกษา

1. อ.ดร.ชไมพร ดิสถาพร	อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารและการจัดการ
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ |
|-----------------------|---|

นักวิชาการด้านบริหารการศึกษา

1. อ.ดร.จตุพร จุ้ยใจงาม	อาจารย์ประจำภาควิชาการตลาด
การจัดกิจกรรมสัมมนาและสัมมนาการ
วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยศิลปากร
2. อ.ดร.จิระพงศ์ เรืองกุล	อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารธุรกิจ
คณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

ผู้เข้าชมชน

1. นางสาวยุพิน อนุรักษ์	ปลัดเทศบาลตำบลท่าช้าง
2. นายธนพล แสงอำนาจ	ปลัดเทศบาลตำบลม่วงเตี้ย
3. ว่าที่ร้อยตรี รัตภูมิ หอมหวล	ปลัดเทศบาลตำบลห้วยคันแหลน
4. นายชัยพร คำแก้ว	รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลตลาดใหม่
5. นายศรายุทธ แสงนาค	ผู้อำนวยการ กองการศึกษา ศาสนา และ
วัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลตลาดใหม่

ครูประจำศูนย์การเรียนรู้

1. นายจิรัชย์พงษ์ วิเศษสิทธิโชค	ครู กศน.ตำบลท่าช้าง อำเภอวิเศษชัยชาญ
จังหวัดอ่างทอง |
|---------------------------------|--|

เจ้าของคณะละครชาตรี

1. นางสุริยา ค่ายทอง	เจ้าของคณะละคร ส.รุ่งสุริยา นำศิลป์
2. นายวิรัตน์ โพธิ์สด	เจ้าของคณะละคร ส.รัตนา เครือวัลย์
3. นายอนันต์ บัวสุวรรณ	เจ้าของคณะละคร อนันต์ รุ่งสว่างศิลป์
4. นางจำลอง เจริญศิลป์	เจ้าของคณะละคร จำลอง เจริญศิลป์
5. นางสาววย พุ่มสวย	เจ้าของคณะละคร วิชาญ สำนวยศิลป์
6. นางนันทยา ชมปากเกลี้ยง	เจ้าของคณะละคร นันทยา วิยรุ่น

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้เข้าชม

1. นางสาวยุพิน อนุรักษ์	ปลัดเทศบาลตำบลท่าช้าง
2. นายธนพล แสงอำนาจ	ปลัดเทศบาลตำบลม่วงเตี้ย
3. ว่าที่ร้อยตรี รัตภูมิ หอมหวล	ปลัดเทศบาลตำบลห้วยคันแหลน
4. นายชัยพร คำแก้ว	รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลตลาดใหม่

เจ้าของคณะละครชาตรี

1. นางสุริยา คล้ายทอง	เจ้าของคณะละคร ส.รุ่งสุริยา นำศิลป์
2. นายวิรัตน์ โพธิ์สด	เจ้าของคณะละคร ส.รัตนา เครือวัลย์
3. นายอนันต์ บัวสุวรรณ	เจ้าของคณะละคร อนันต์ รุ่งสว่างศิลป์
4. นางจำลอง เจริญศิลป์	เจ้าของคณะละคร จำลอง เจริญศิลป์
5. นางสาววย พุ่มสวย	เจ้าของคณะละคร วิชาญ ส้าวยศิลป์
6. นางนันทยา ชมปากเกลี้ยง	เจ้าของคณะละคร นันทยา ้วยรุ่น

ภาคผนวก ข
แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

- 1) แบบสอบถามเรื่อง “ความคิดเห็นที่มีต่อละครชาตรีในชุมชน
และการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน”
- 2) แบบสัมภาษณ์ (ผู้นำชุมชน) เรื่อง “ความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางการ
ดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง”
- 3) แบบสัมภาษณ์ (เจ้าของคณะละคร) เรื่อง “ความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางการดำเนินงานศูนย์การ
เรียนรู้ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง”

แบบสอบถาม เรื่อง
“ความคิดเห็นที่มีต่อละครชาติรื้อชุมชน และการดำเนินงาน
ศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน”

คำชี้แจง

1. ผู้ตอบแบบสอบถามฉบับนี้คือ สมาชิกชุมชน อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง
2. แบบสอบถามนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง สำหรับประกอบการวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ละครชาติรื้อ อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม” ผู้วิจัยปรารถนาจะให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ กรุณาตอบคำถามด้วยตัวท่านเอง และไม่ต้องลงชื่อในแบบสอบถาม
3. ผู้วิจัยจะให้ข้อมูลจากแบบสอบถาม เพื่อการวิจัยเท่านั้น และจะสงวนคำตอบของท่านไว้เป็นความลับ จึงไม่มีผลกระทบต่อตัวท่านเอง
4. แบบสอบถามนี้มีการกำหนดค่าความคิดเห็นไว้ 5 ระดับ ดังนี้
 - ระดับ 5 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
 - ระดับ 4 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
 - ระดับ 3 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
 - ระดับ 2 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
 - ระดับ 1 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ประภาวิญญากรณ์ คุณจันทร์มี
 นิสิตปริญญาโท สาขาบริหารและการจัดการศึกษา
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

แบบสอบถาม เรื่อง
“ความคิดเห็นที่มีต่อละครชาตรีในชุมชน และการดำเนินงาน
ศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน”

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้มีทั้งหมด 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ความคิดเห็นในเรื่องสภาพปัญหาของละครชาตรีในชุมชน

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

ข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ☒ ลงในช่อง ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ	☐ ชาย	☐ หญิง
2. อายุ	☐ ระหว่าง 18-20 ปี	☐ ระหว่าง 21-35 ปี
	☐ ระหว่าง 36-54 ปี	☐ ระหว่าง 55 ปี ขึ้นไป
3. อาศัยอยู่ในตำบล	☐ ทำช้าง	☐ ม่วงเตี้ย
	☐ ตลาดใหม่	☐ ห้วยคันแหลน

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ☒ ในช่องว่างที่กำหนด ตามระดับความคิดเห็นของท่านที่มีต่อข้อ

คำถาม

(ระดับ 5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด)

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ส่วนที่ 1 ความคิดเห็นที่มีต่อสภาพปัญหาละครชาตรีในชุมชน					
1. ท่านชื่นชอบในการชมการแสดงละครชาตรี					
2. ท่านคิดว่าคนในชุมชนของท่านนิยมฝึกหัดการแสดงละครชาตรี					
3. ท่านคิดว่าควรมีการจัดแสดงละครชาตรีในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ					
4. ท่านคิดว่าการแสดงละครชาตรีในชุมชนของท่านเป็นภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ควรรักษาไว้ให้ดำรงอยู่สืบไป					
5. ท่านคิดว่าเอกลักษณ์การแสดงละครชาตรีในชุมชนของท่านสามารถดึงดูดใจให้แก่ผู้ที่มาเยือน					

6. ท่านต้องการเรียนรู้ทักษะที่เกี่ยวข้องกับละครชาตรี เช่น นักแสดง นักดนตรี นักออกแบบและสร้างฉาก คนจัดเตรียมเสื้อผ้า หรือคนแต่งหน้าแต่งตัว					
7. ท่านคิดว่าคนในชุมชนส่วนหนึ่งต้องการทำงานในคณะละครชาตรี เช่น นักแสดง นักดนตรี นักออกแบบและสร้างฉาก คนจัดเตรียมเสื้อผ้า หรือคนแต่งหน้าแต่งตัว					
8. ท่านคิดว่าทักษะที่เกี่ยวข้องกับละครชาตรี เช่น นักแสดง นักดนตรี นักออกแบบและสร้างฉาก คนจัดเตรียมเสื้อผ้า คนแต่งหน้าแต่งตัว สามารถนำมาประกอบอาชีพอื่นที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการแสดง					
ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี					
9. ท่านคิดว่าควรมีสถานที่สำหรับการเรียนรู้ ด้านละครชาตรี					
10. ท่านคิดว่าในชุมชนของท่านควรมีศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี					
11. ท่านคิดว่าการมีศูนย์การเรียนรู้ จะช่วยเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการสืบทอดภูมิปัญญา					
12. ท่านคิดว่าคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ ควรเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน					
13. ท่านคิดว่าคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ ควรเป็นคนในชุมชน					
14. ท่านคิดว่าเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การเรียนรู้ควรเป็นคนในชุมชน					
15. ท่านคิดว่าคนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติการประจำศูนย์การเรียนรู้					
16. ท่านคิดว่าศูนย์การเรียนรู้ ควรมีบริการสื่อการเรียนรู้ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ด้านละครชาตรี และสื่อบุคคลที่มีความรู้ และเชี่ยวชาญด้านละครชาตรี อย่างครบครัน					
17. ท่านคิดว่าคนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการจัดหาจัดทำ สื่ออุปกรณ์ที่อยู่ภายในศูนย์การเรียนรู้					
18. ท่านคิดว่าคนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภายในศูนย์การเรียนรู้					
19. ท่านคิดว่าศูนย์การเรียนรู้ ควรจัดฝึกอบรมทักษะด้านต่างๆของคณะละครชาตรี เช่น นักแสดง นักดนตรี นักออกแบบและสร้างฉาก คนจัดเตรียมเสื้อผ้า คนแต่งหน้าแต่งตัว					
20. ท่านคิดว่าควรมีค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมทักษะการทำงานด้านต่างๆของคณะละครชาตรี					
21. ท่านคิดว่าควรมีการประชุมแผนงานต่างๆของศูนย์การเรียนรู้					

22. ท่านคิดว่าคนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการประชุมแผนงานต่างๆ ของศูนย์การเรียนรู้ฯ					
23. ท่านคิดว่าควรมีการกำหนดระเบียบ ข้อบังคับที่ปฏิบัติภายใน ศูนย์การเรียนรู้ฯ					
24. ท่านคิดว่าคนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบ ข้อบังคับที่ปฏิบัติภายในศูนย์การเรียนรู้ฯ					
25. ท่านคิดว่าควรมีการกำกับ และติดตามการดำเนินงานตาม แผนงานโครงการของศูนย์การเรียนรู้ฯ					
26. ท่านคิดว่าคนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการกำกับ และติดตาม การดำเนินงานตามแผนงานโครงการของศูนย์การเรียนรู้ฯ					
27. ท่านคิดว่าศูนย์การเรียนรู้ฯ ควรมีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ข่าวสาร และกิจกรรมต่างๆ ให้กับคนในชุมชน					
28. ท่านคิดว่าคนในชุมชนสามารถประชาสัมพันธ์ บอกต่อข่าวสาร ต่างๆที่เกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ฯ ให้คนภายนอกชุมชนได้รับรู้					
29. ท่านคิดว่าคนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการประชุมชี้แจง งบประมาณ ของศูนย์การเรียนรู้ฯ					
30. ท่านคิดว่าคนในชุมชนควรมีส่วนช่วยในการจัดหางบประมาณ เพื่อมาดูแลศูนย์การเรียนรู้ฯ					
31. ท่านคิดว่ารัฐควรมีส่วนช่วยในการจัดหางบประมาณเพื่อมา พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ฯ					

3. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในความกรุณากรอกแบบสอบถาม

แบบสัมภาษณ์ (เจ้าของคณะละครชาตรี)
เรื่อง “ความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางการดำเนินงาน
ศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรีอำเภวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง”

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้มีทั้งหมด 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ในการหาแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ชื่อ-สกุล

ที่อยู่ บ้านเลขที่ หมู่ที่ ตำบล

อำเภอ จังหวัด รหัสไปรษณีย์

อายุ ปี

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิตละครชาตรี

อำเภวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง

1. ความเป็นมาของคณะละครชาตรี

2. ลักษณะการถ่ายทอดความรู้ด้านละครชาตรี

3. องค์ประกอบของคณะละครชาตรี

3.1 นักแสดงในคณะละครชาตรี มีคุณลักษณะอย่างไร

ปัจจุบัน

อนาคต/ความต้องการ

3.2 นักดนตรีในคณะละครชาตรี มีคุณลักษณะอย่างไร

ปัจจุบัน

อนาคต/ความต้องการ

3.3 นักออกแบบและสร้างฉากในคณะละครชาตรี มีคุณลักษณะอย่างไร

ปัจจุบัน

อนาคต/ความต้องการ

3.4 คนจัดเตรียมเสื้อผ้า คนแต่งหน้าแต่งตัวในคณะละครชาตรี มีคุณลักษณะ

อย่างไร

ปัจจุบัน

อนาคต/ความต้องการ

3.5 ฝ่ายจัดหางานในคณะละครชาตรี มีคุณลักษณะอย่างไร

ปัจจุบัน

อนาคต/ความต้องการ

3.6 อื่นๆ

4. ท่านมีแนวทางในการบริหารจัดการคณะละครชาตรีของท่านอย่างไร

4.1 การจัดการดูแล คน ในคณะละคร

4.2 กฎ ระเบียบภายในคณะละครชาตรี

4.3 การหารายได้ของคณะละคร

4.4 การโฆษณา การประชาสัมพันธ์

4.5 อื่นๆ

5. ท่านคิดว่าจุดเด่นของคณะละครชาตรีของท่าน ที่ทำให้ลูกค้ามาใช้บริการคืออะไร
เพราะเหตุใด

6. ท่านคิดว่าปัญหาของคณะละครชาตรีของท่านมีอะไรบ้าง และท่านมีแนวทางแก้ไข
ปัญหาอย่างไร

7. ท่านคิดว่าละครชาตรีในปัจจุบันมีความสำคัญ กับผู้คนในชุมชนและสังคมอย่างไรบ้าง

8. ถ้าในชุมชนของท่านจะมีศูนย์การเรียนรู้ ด้านละครชาตรี ท่านคิดว่าควรมีลักษณะ
อย่างไร

8.1 ด้านอาคารสถานที่

8.2 ด้านคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้

8.3 ด้านผู้ถ่ายทอดความรู้/ครูประจำศูนย์การเรียนรู้

8.4 ด้านสื่อและอุปกรณ์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้

8.5 ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านละครชาตรี

ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ (ผู้นำชุมชน)

เรื่อง “ความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางการดำเนินงาน ศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง”

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้มีทั้งหมด 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ในการหาแนวทางการดำเนินงานศูนย์
การเรียนรู้ละครชาตรี

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ชื่อ-สกุล อายุ ปี

ตำแหน่ง.....

ดำรงตำแหน่งมาแล้ว.....ปี

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี

อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง

1. ในตำบลของท่านมีลักษณะเป็นอย่างไร

- 1.1 ทรัพยากรบุคคล /ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญในตำบล
- 1.2 ภูมิปัญญาในตำบล
- 1.3 การมีส่วนร่วมของคนในตำบล
- 1.4 การสร้างปฏิสัมพันธ์ของคนในตำบล (ลักษณะกิจกรรม)
- 1.5 อาชีพ เศรษฐกิจ รายได้ ของคนในตำบล
- 1.6 การส่งเสริม สนับสนุน การท่องเที่ยว ภายในตำบล
- 1.7 การช่วยเหลือชุมชนของคนในตำบล
- 1.8 การส่งเสริมสนับสนุนจากทางรัฐบาล

2. ท่านคิดว่าปัญหาในตำบลของท่านมีอะไรบ้าง และท่านแก้ปัญหาอย่างไร

- 2.1 ด้านสิ่งแวดล้อม /ทรัพยากร
- 2.2 ด้านประชากร
- 2.3 ด้านอาชีพ เศรษฐกิจ รายได้

3. ปัจจุบันตำบลของท่านมีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหรือไม่

ถ้ามีศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีลักษณะการดำเนินงาน หรือการบริหารจัดการ ภายในศูนย์การเรียนรู้ เป็นอย่างไร

4. ถ้าในตำบลของท่านมีศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนช่วยส่งเสริมคนในชุมชน ตำบลอย่างไร

ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสัมภาษณ์

ภาคผนวก ค
ตารางวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาประเมิน
และให้คำแนะนำต่อแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

ตารางวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาประเมิน

และให้คำแนะนำต่อแบบสอบถาม

เรื่อง ความคิดเห็นที่มีต่อละครชาตรีในชุมชน และการดำเนินงาน

ศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ☒ ลงในช่อง ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

2. อายุ..... ปี

3. อาศัยอยู่ในตำบล.....

ข้อคำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อสภาพปัญหาละครชาตรีในชุมชน								
1) ท่านชื่นชอบในการชมการแสดงละครชาตรี	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	สอดคล้อง
2) ท่านคิดว่าคนในชุมชนของท่านนิยมฝึกหัดการแสดงละครชาตรี	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	สอดคล้อง
3) ท่านคิดว่าควรมีการจัดแสดงละครชาตรีในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	สอดคล้อง
4) ท่านคิดว่าการแสดงละครชาตรีในชุมชนของท่านเป็นภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรมที่ควรรักษาไว้ให้ดำรงอยู่สืบไป	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	สอดคล้อง
5) ท่านคิดว่าเอกลักษณ์การแสดงละครชาตรีในชุมชนของท่าน สามารถดึงดูดใจให้แก่ผู้มาเยือน	-1	+1	+1	+1	+1	3	0.6	สอดคล้อง

6) ท่านต้องการเรียนรู้ทักษะที่เกี่ยวข้องกับละครชาตรี เช่น นักแสดง นักดนตรี นักออกแบบและสร้างฉาก คนจัดเตรียมเสื้อผ้า หรือคนแต่งหน้าแต่งตัว	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	สอดคล้อง
7) ท่านคิดว่าคนในชุมชนส่วนหนึ่งต้องการทำงานในคณะละครชาตรี เช่น นักแสดง นักดนตรี นักออกแบบและสร้างฉาก คนจัดเตรียมเสื้อผ้า หรือคนแต่งหน้าแต่งตัว	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	สอดคล้อง
8) ท่านคิดว่าทักษะที่เกี่ยวข้องกับละครชาตรี เช่น นักแสดง นักดนตรี นักออกแบบและสร้างฉาก คนจัดเตรียมเสื้อผ้า คนแต่งหน้าแต่งตัว สามารถนำมาประกอบอาชีพอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการแสดง	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8	สอดคล้อง
ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี								
9) ท่านคิดว่าควรมีสถานที่สำหรับการเรียนรู้ ด้านละครชาตรี	+1	+1	+1	+1	-1	3	0.6	สอดคล้อง
10) ท่านคิดว่าในชุมชนของท่านควรมีศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8	สอดคล้อง
11) ท่านคิดว่าการมีศูนย์การเรียนรู้ฯ จะช่วยเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ แลกเปลี่ยน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	สอดคล้อง

ประสบการณ์ และการสืบทอด ภูมิปัญญา								
12) ท่านคิดว่าคณะกรรมการ ศูนย์การเรียนรู้ฯ ควรเป็นผู้ที่ ได้รับการยอมรับจากคนใน ชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	สอดคล้อง
13) ท่านคิดว่าคณะกรรมการ ศูนย์การเรียนรู้ฯ ควรเป็นคน ในชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	สอดคล้อง
14) ท่านคิดว่าเจ้าหน้าที่ ประจำศูนย์การเรียนรู้ฯ ควร เป็นคนในชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	สอดคล้อง
15) ท่านคิดว่าคนในชุมชน ควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เลือกเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติการ ประจำศูนย์การเรียนรู้ฯ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	สอดคล้อง
16) ท่านคิดว่าศูนย์การเรียนรู้ ฯ ควรมีบริการสื่อการเรียนรู้ เช่น สื่อ สิ่ง พิมพ์ สื่อ อิเล็กทรอนิกส์ด้านละครชาตรี และสื่อบุคคลที่มีความรู้และ เชี่ยวชาญด้านละครชาตรี อย่างครบครัน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	สอดคล้อง
17) ท่านคิดว่าคนในชุมชน ควรมีส่วนร่วมในการจัดหา จัดทำ สื่ออุปกรณ์ที่อยู่ภายใน ศูนย์การเรียนรู้ฯ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	สอดคล้อง
18) ท่านคิดว่าคนในชุมชน ควรมีส่วนร่วมในการ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	สอดคล้อง

ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ภายในศูนย์การเรียนรู้ฯ								
19) ท่านคิดว่าศูนย์การเรียนรู้ ฯ ควรจัดฝึกอบรมทักษะด้าน ต่างๆของคณะละครชาตรี เช่น นักแสดง นักดนตรี นัก ออกแบบและสร้างฉาก คน จัดเตรียมเสื้อผ้า คนแต่งหน้า แต่งตัว	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	สอดคล้อง
20) ท่านคิดว่าควรมีค่าใช้จ่าย ในการฝึกอบรมทักษะการ ทำงานด้านต่างๆของคณะ ละครชาตรี	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	สอดคล้อง
21) ท่านคิดว่าควรมีการ ประชุมแผนงานต่างๆของ ศูนย์การเรียนรู้ฯ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	สอดคล้อง
22) ท่านคิดว่าคนในชุมชน ควรมีส่วนร่วมในการประชุม แผนงานต่างๆของศูนย์การ เรียนรู้ฯ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	สอดคล้อง
23) ท่านคิดว่าควรมีการ กำหนดระเบียบ ข้อบังคับที่ ปฏิบัติภายในศูนย์การเรียนรู้ฯ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	สอดคล้อง
24) ท่านคิดว่าคนในชุมชน ควรมีส่วนร่วมในการกำหนด ระเบียบ ข้อบังคับที่ปฏิบัติ ภายในศูนย์การเรียนรู้ฯ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	มี ค ว า ม สอดคล้อง
25) ท่านคิดว่าควรมีการ กำกับ และติดตามการ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	สอดคล้อง

ดำเนินงานตามแผนงาน โครงการของศูนย์การเรียนรู้ฯ								
26) ท่านคิดว่าคนในชุมชน ควรมีส่วนร่วมในการกำกับ และติดตามการดำเนินงาน ตามแผนงานโครงการของ ศูนย์การเรียนรู้ฯ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	สอดคล้อง
27) ท่านคิดว่าคนในชุมชน สามารถประชาสัมพันธ์ บอก ต่อข่าวสารต่างๆที่เกี่ยวกับ ศูนย์การเรียนรู้ฯ ให้คน ภายนอกชุมชนได้รับรู้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	สอดคล้อง
28) ท่านคิดว่าคนในชุมชน ควรมีส่วนร่วมในการประชุม ชี้แจงงบประมาณ ของศูนย์ การเรียนรู้ฯ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	สอดคล้อง
29) ท่านคิดว่าคนในชุมชน ควรมีส่วนช่วยในการจัดห างงบประมาณ เพื่อมาดูแลศูนย์ การเรียนรู้ฯ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	สอดคล้อง
30) ท่านคิดว่ารัฐควรมีส่วน ช่วยในการจัดหางบประมาณ เพื่อมาพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ฯ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	สอดคล้อง

สรุปค่า IOC ทั้งฉบับ = 0.96

**ตารางวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาประเมิน
และให้คำแนะนำต่อแบบสัมภาษณ์
เรื่อง แนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ
จังหวัดอ่างทองตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม (สัมภาษณ์เจ้าของคณะละครชาตรี)**

ข้อคำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
	1	2	3	4	5			
ความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทองตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม								
1) ความเป็นมาของคณะละครชาตรี	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
2) ลักษณะการถ่ายทอดความรู้ด้านละครชาตรีในคณะละครของท่านเป็นอย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
3) องค์ประกอบของคณะละครชาตรีของท่านในปัจจุบันประกอบไปด้วยอะไรบ้าง และมีคุณลักษณะอย่างไร หรือท่านต้องการให้มีคุณลักษณะอย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
4) ท่านมีแนวทางในการบริหารจัดการคณะละครชาตรีของท่านอย่างไร ในด้านต่างๆดังนี้ - การจัดการดูแล คน ในคณะละคร - กฎ ระเบียบภายในคณะละครชาตรี - การหารายได้ของคณะละคร - การโฆษณา การประชาสัมพันธ์	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง

- อื่นๆ								
5) ท่านคิดว่าจุดเด่นของคณะ ละครชาตรีของท่าน ที่ทำให้ ลูกค้ามาใช้บริการคืออะไร เพราะเหตุใด	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
6) ท่านคิดว่าปัญหาของคณะ ละครชาตรีของท่านมี อะไรบ้าง และท่านมีแนว ทางแก้ไขปัญหอย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
7) ท่านคิดว่าละครชาตรีใน ปัจจุบันมีความสำคัญ กับ ผู้คนในชุมชนและสังคม อย่างไรบ้าง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
8) ถ้าในชุมชนของท่านจะมี ศูนย์การเรียนรู้ ด้านละคร ชาตรี ท่านคิดว่าควรมี ลักษณะอย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง

สรุปค่า IOC ทั้งฉบับ = 1.00

ตารางวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาประเมิน
และให้คำแนะนำต่อแบบสัมภาษณ์
เรื่อง แนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ
จังหวัดอ่างทองตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม (สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน)

ข้อคำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	แปลผล
	คนที่	คนที่	คนที่	คนที่	คนที่			
	1	2	3	4	5			
ความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ละครชาตรี อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทองตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม								
1. ในตำบลของท่านมีลักษณะเป็นอย่างไร 1.1 ทรัพยากรบุคคล / ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญในตำบล 1.2 ภูมิปัญญาในตำบล 1.3 การมีส่วนร่วมของคนในตำบล 1.4 การสร้างปฏิสัมพันธ์ของคนในตำบล (ลักษณะกิจกรรม) 1.5 อาชีพ เศรษฐกิจ รายได้ของคนในตำบล 1.6 การส่งเสริม สนับสนุนการท่องเที่ยว ภายในตำบล 1.7 การช่วยเหลือชุมชนของคนในตำบล 1.8 การส่งเสริมสนับสนุนจากทางรัฐบาล	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	มี ค ว า ม สอดคล้อง

2. ท่านคิดว่าปัญหาในตำบลของท่านมีอะไรบ้าง และท่านแก้ปัญหาอย่างไร 2.1 ด้านสิ่งแวดล้อม / ทรัพยากร 2.2 ด้านประชากร 2.3 ด้านอาชีพ เศรษฐกิจ รายได้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	มี ค ว า ม สอดคล้อง
3. ปัจจุบันตำบลของท่านมีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหรือไม่ ถ้ามีศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีลักษณะการดำเนินงาน หรือการบริหารจัดการ ภายในศูนย์การเรียนรู้หรือไม่	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	มี ค ว า ม สอดคล้อง
4. ถ้าในตำบลของท่านมีศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนช่วยส่งเสริมคนในชุมชน ตำบลอย่างไร	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	มี ค ว า ม สอดคล้อง

สรุปค่า IOC ทั้งฉบับ = 0.95

นายธนพล แสงอำนาจ
ปลัดเทศบาลตำบลม่วงเตี้ย

นางสาวยุพิน อนุรักษ์
ปลัดเทศบาลตำบลท่าช้าง

นายชัยพร คำแก้ว และ นายศรายุทธ แสงนา
รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลตลาดใหม่
และ ผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนตำบลตลาดใหม่

ว่าที่ร้อยตรีรัตตภูมิ หอมหวล
ปลัดเทศบาลตำบลห้วยคั่นแหลม

นางสุรียา คล้ายทอง
คณะละคร ส.รุ่งสุรียา นำศิลป์ ตำบลท่าช้าง

นายอนันต์ บัวสุวรรณ
คณะละคร อนันต์ รุ่งสว่างศิลป์ ตำบลท่าช้าง

นายวิรัตน์ โพธิ์สด
คณะละคร ส.รัตนา เครือวัลย์ ตำบลท่าช้าง

นางสาวราย พุ่มสวย
คณะละคร วิชาญ สารวยศิลป์ ตำบลม่วงเตี้ย

นางนันทยา ชมปากเกลี้ยง
คณะละคร นันทยา ้วยรุ่น องค์การบริหารส่วนตำบลตลาดใหม่

นางจำลอง เจริญศิลป์
คณะละคร จำลอง เจริญศิลป์ ตำบลห้วยคันแหลน

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวประภาวิญญากรณ์ คุณจันทร์มี
วัน เดือน ปี เกิด	14 พฤษภาคม 2532
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2555 ศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศษ.บ.) (นาฏศิลป์ไทยศึกษา) จาก มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี พ.ศ. 2562 ศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารและการจัด การศึกษา จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ที่อยู่ปัจจุบัน	1128 ถนนลาดพร้าว แขวงสามเสนนอก เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร 10320

